

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΩΝ ΗΧΟΥ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑΣ
ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Βία κατά των Γυναικών
Δημιουργία ταινίας μικρού μήκους
με θέμα την γυναικοκτονία

ΤΣΙΒΡΑ ΣΟΦΙΑ

ΤΧ2014005

Επιβλέπων Καθηγητής
Ιάκωβος Παναγόπουλος

Κέρκυρα

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	4
Περίληψη	4
Εισαγωγή	5
Εννοιολογικές Προσεγγίσεις και Ορισμοί	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	8
Ανάπτυξη	8
2.1 Ιστορική Αναδρομή	8
2.2 Νομική και πολιτική αναγνώριση.....	10
2.3 Νομοθεσία στην Ελλάδα.....	11
2.4 Μορφές βίας.....	11
2.5 Στατιστικά /ερευνητικά στοιχεία	13
2.6 Αίτια της βίας κατά των γυναικών- Θεωρίες.....	15
2.6.1 Ατομικές- Ψυχοβιολογικές Θεωρίες.....	15
2.6.2 Ψυχαναλυτικές-ψυχολογικές	15
2.6.3 Κοινωνικές θεωρίες	16
2.6.4 Φεμινιστικές Προσεγγίσεις.....	17
2.7 Βασικά Χαρακτηριστικά του Φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.....	21
2.7.1 Καταπάτηση Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.....	21
2.7.2 Έμφυλη διάκριση	22
2.7.3 Η βία είναι διαταξική	22
2.7.4 Η βία είναι κοινωνικό και όχι ατομικό πρόβλημα	23
2.7.5 Κρυφή Βία	23
2.7.6 Ενοχοποίηση του θύματος και κουλτούρα της ανοχής.....	24
2.7.7 Ο κύκλος της βίας	25
2.8 Συνέπειες της βίας κατά των γυναικών.....	26
2.9 Γυναικοκτονία.....	27
2.9.1 Εννοιολόγηση του όρου.....	27
2.9.2 Κατηγορίες Γυναικοκτονιών.....	29
2.9.3 Γιατί γυναικοκτονία και όχι ανθρωποκτονία	30
2.9.4 Νομική αναγνώριση του όρου <<Γυναικοκτονία>>.....	32
2.9.5 Έκταση και χαρακτηριστικά του φαινομένου της γυναικοκτονίας.....	33

2.9.6 Αντίκτυπο μιας γυναικοκτονίας στο οικογενειακό περιβάλλον του θύματος.....	40
2.10 Ανάλυση Ταινιών και Σειρών με θέμα την Ενδοοικογενειακή Βία.....	41
2.11 Ανάλυση Πρακτικής Εργασίας	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	50
Συμπεράσματα	50
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ.....	52
Παραρτήματα	56

Ευχαριστίες

Οφείλω να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου Ιάκωβο Παναγόπουλο για την πολύτιμη βοήθεια και την καθοδήγηση που μου πρόσφερε σε όλα τα στάδια εκπόνησης της εργασίας με τις χρήσιμες συμβουλές και τις εύστοχες παρατηρήσεις του.

Επίσης θέλω να ευχαριστήσω τον αδελφό μου για την συνεργασία και την βοήθειά του στην δημιουργία της ταινίας μου.

Τέλος θέλω να ευχαριστήσω τους γονείς μου για την στήριξη και την συμπαράσταση που μου προσφέρουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία μελετά το φαινόμενο της έμφυλης βίας κατά των γυναικών και ειδικότερα της γυναικοκτονίας. Αποτελείται από δυο μέρη: θεωρητικό και πρακτικό (οπτικό-ακουστικό έργο). Στο θεωρητικό μέρος αρχικά παραθέτουμε τις βασικές έννοιες και ορισμούς που σχετίζονται με το ζήτημα. Μετά από μια σύντομη ιστορική αναδρομή του φαινομένου και την ανάδειξη του ως πολιτικό και κοινωνικό πρόβλημα από τις ακτιβίστριες και τις θεωρητικούς του φεμινιστικού κινήματος, αναφέρουμε συνοπτικά τις πολιτικές παρεμβάσεις κατά της έμφυλης βίας σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, αλλά και το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει στην χώρα μας. Στην συνέχεια αναλύουμε τις διάφορες μορφές που μπορεί να πάρει η βία κατά των γυναικών. Για να προσδιορίσουμε το εύρος του φαινομένου παραθέτουμε τα αποτελέσματα ποσοτικών και ποιοτικών ερευνών που έχουν διεξαχθεί παγκοσμίως αλλά και στην Ελλάδα. Στο κύριο μέρος της εργασίας αναζητούμε τα αίτια της βίας κατά των γυναικών. Εξετάζουμε θέσεις και θεωρίες για τους παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν στην εκδήλωση βίας όπως τα χαρακτηριστικά των δραστών και των θυμάτων αλλά και τον ρόλο του κοινωνικού περιβάλλοντος από το οποίο προέρχονται. Επιχειρείται μια εκτενή ανάλυση των φεμινιστικών προσεγγίσεων για το θέμα. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται οι έννοιες του κοινωνικού φύλου, της έμφυλης συγκρότησης της κοινωνίας και των άνισων σχέσεων μεταξύ των δυο φύλων. Επισημαίνεται ο ρόλος της οικογένειας και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος στην διαμόρφωση και στην διατήρηση των στερεοτύπων που αφορούν την θηλυκότητα και τον ανδρισμό και τους διακριτούς ρόλους που αποδίδει η κοινωνία στα δυο φύλα. Ακολουθώς, μελετούνται και αναλύονται τα κύρια χαρακτηριστικά του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών και επισημαίνονται οι επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική υγεία των θυμάτων αλλά και στο άμεσο και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Σημαντικό μέρος της μελέτης αποτέλεσε η ανάλυση του φαινομένου της γυναικοκτονίας. Πιο συγκεκριμένα έγινε προσπάθεια να αποσαφηνιστεί ο όρος γυναικοκτονία μέσα από την μελέτη των διαφόρων ορισμών που παραθέτουν επιστήμονες και διεθνείς οργανισμοί. Παρουσιάζονται οι κύριες κατηγορίες γυναικοκτονιών και εξετάζεται η αναγκαιότητα του όρου και της νομικής του αναγνώρισης. Παράλληλα μέσα από πληθώρα ερευνών και παράθεση αναλυτικών στατιστικών στοιχείων αναδεικνύονται η έκταση, οι κύριες όψεις και τα χαρακτηριστικά του φαινομένου της γυναικοκτονίας. Επίσης γίνεται αναφορά και κριτική ανάλυση στον τρόπο που τα ΜΜΕ στην Ελλάδα παρουσιάζουν το φαινόμενο. Έπειτα παραθέτουμε ανάλυση των ταινιών Miss Violence (2013), Sleeping with the Enemy (1991) και ενός επεισοδίου της τηλεοπτικής σειράς 10^η Εντολή με τίτλο «Εμμόνη». Το πρακτικό μέρος της εργασίας είναι μια ταινία μικρού μήκους με τίτλο «Repent» με θέμα την γυναικοκτονία. Αναφέρονται οι κύριοι λόγοι για τους οποίους επιλέχθηκε το θέμα της ταινίας και οι κύριοι στόχοι που τέθηκαν. Γίνεται ανάλυση των χαρακτήρων και της διαδικασίας παραγωγής της ταινίας. Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται με τα

συμπεράσματα, όπου συγκεντρώνονται οι βασικές διαπιστώσεις και εκτιμήσεις που προέκυψαν από την μελέτη και οι απαντήσεις των ερευνητικών ερωτημάτων και στόχους.

Εισαγωγή

Η βία κατά των γυναικών αποτελεί ένα διαχρονικό, παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο συναντάται στον ιδιωτικό και στον δημόσιο βίο όλων των κοινωνιών. Τις τελευταίες δεκαετίες, η παγκόσμια κοινότητα έχει αναγνωρίσει το πρόβλημα ως κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που όχι μόνο απειλεί την σωματική και ψυχική ακεραιότητα των γυναικών, αλλά έχει και επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο. Επιστήμονες από τον χώρο της νομικής, της κοινωνιολογίας και της εγκληματολογίας εξετάζουν το πολύ σοβαρό αυτό ζήτημα με σκοπό να βρεθούν τρόποι για την επίλυση του. Αντικείμενο μελέτης και διερεύνησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η έμφυλη βία κατά των γυναικών και ειδικότερα το φαινόμενο της γυναικοκτονίας. Πιο συγκεκριμένα εστιάσαμε στην ανάλυση της πιο διαδεδομένης μορφής έμφυλης βίας- την ενδοοικογενειακή βία. Το θέμα θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντικό λόγω της τεράστιας κοινωνικής του διάστασης. Η έξαρση των γυναικοκτονιών και οι πρόσφατες αποκαλύψεις στο χώρο του θεάματος στην χώρα μας, ανέδειξαν την ανάγκη για ευαισθητοποίηση και αποτέλεσαν αφορμή για συζήτηση και σκέψη. Αυτή η αόρατη εγκληματικότητα, συχνά καλά κρυμμένη στον ιδιωτικό χώρο της οικογένειας ή στον εργασιακό χώρο αποκτά όλο και μεγαλύτερη διαφάνεια και κεντρίζει το ενδιαφέρον του δημοσίου λόγου. Βασικός στόχος της εργασίας είναι η βαθύτερη κατανόηση και ανάλυση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών και ειδικότερα της γυναικοκτονίας. Θέματα προς διερεύνηση αποτέλεσαν τα πιθανά αίτια και τα κίνητρα που συνδέονται με την ενδοοικογενειακή βία, τα κύρια χαρακτηριστικά του φαινομένου και οι επιπτώσεις που έχει η βία στα θύματα, αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην κριτική σκοπιά από την οποία βλέπει το θέμα το φεμινιστικό κίνημα. Υπάρχει σύνδεση μεταξύ της βίας κατά των γυναικών και την ανισότητα των δυο φύλων; Ποιες μορφές μπορεί να πάρει η βία κατά των γυναικών; Επιπλέον θέματα προς έρευνα αποτέλεσαν η νομική και η πολιτική αναγνώριση του φαινομένου, η ανάπτυξη πολιτικών από διεθνούς οργανισμούς για την αντιμετώπιση του και το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει στην χώρα μας για την προστασία των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας. Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στην διερεύνηση και την ανάλυση της γυναικοκτονίας ως ακραία μορφή έμφυλης βίας. Ποιοι είναι οι λόγοι από τους οποίους προκύπτει η αναγκαιότητα του όρου γυναικοκτονία; Υπάρχει ανάγκη για νομική αναγνώριση του όρου; Πότε μπορούμε να χαρακτηρίσουμε μια ανθρωποκτονία γυναικοκτονία; Πώς ορίζουν το φαινόμενο οι διεθνείς οργανισμοί; Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται και την ισχύουσα νομοθεσία, το φαινόμενο της γυναικοκτονίας δεν έχει εκλείψει; Το θέμα της γυναικοκτονίας αποτέλεσε και την ιδέα για το σενάριο της ταινίας μικρού μήκους που συνιστά το δεύτερο- πρακτικό μέρος της εργασίας. Για την ανάπτυξη των θεμάτων της εργασίας έγινε εκτενής βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα. Μελετήθηκαν συγγράμματα διακεκριμένων επιστημόνων, άρθρα και συνεντεύξεις από εφημερίδες και επιστημονικά περιοδικά, επίσημα

κείμενα πολιτικής των διεθνών και Ευρωπαϊκών οργανισμών, καθώς και δράσεις και τοποθετήσεις οργανισμών που σχετίζονται με θέματα ισότητας και δικαιωμάτων των γυναικών. Για την αποτίμηση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας και της γυναικοκτονίας με στόχο την ανάδειξη του μεγέθους του προβλήματος μελετήθηκαν έρευνες που έχουν διεξαχθεί από επίσημους φορείς στο διεθνές και ελλαδικό χώρο. Για το πρακτικό μέρος της εργασίας έγινε έρευνα και παρακολούθηση κινηματογραφικών ταινιών και σειρών με θέμα την ενδοοικογενειακή βία και την γυναικοκτονία.

Εννοιολογικές Προσεγγίσεις και Ορισμοί

Η έμφυλη βία (Gender-based violence) είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο πλήττει στην πλειοψηφία γυναίκες αλλά και άτομα της LGBTQ κοινότητας. Περιλαμβάνει οποιαδήποτε επιβλαβή πράξη κατά της ακεραιότητας και αξιοπρέπειας όσων την υφίστανται. Σημαίνει όλες τις πράξεις και συμπεριφορές βίας βασιζόμενες στο φύλο οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν σωματική ή ψυχολογική βλάβη (τραύμα) στις γυναίκες. Ακόμη και οι απειλές τέτοιων πράξεων, ο εξαναγκασμός και η στέρηση της ελευθερίας, αποτελούν έμφυλη βία. Η έμφυλη βία αναφέρεται στην βία που στρέφεται εναντίον μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα. Εμπεριέχει την χρήση εξουσίας και χρησιμοποιείται ως μέσο άσκησης κοινωνικού ελέγχου, τιμωρίας και “σωφρονισμού” των ατόμων που την υφίστανται¹. Μπορεί να τελεστεί τόσο σε ιδιωτικό όσο και σε δημόσιο χώρο. Η έμφυλη βία εις βάρος των γυναικών διαφέρει από τις άλλες μορφές βίας στο γεγονός ότι το φύλο του θύματος είναι πρωταρχικό κίνητρο για τις πράξεις βίας. Πηγάζει από την ιστορικά διαπιστωμένη ανισότητα στις σχέσεις κοινωνικής ισχύος- εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, η οποία οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών και στις διακρίσεις κατά των γυναικών, με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της ανάπτυξής τους². Διακρίσεις που οδηγούν σε υποδιαίστερη θέση της γυναίκας τόσο στην ιδιωτική όσο και στην δημόσια σφαίρα. Αυτό το είδος της βίας είναι βαθιά ριζωμένο στις κοινωνικές και πολιτισμικές δομές, κανόνες και αξίες που κυβερνούν την κοινωνία.³

Ο πρώτος διεθνώς συμφωνημένος ορισμός για την βία κατά των γυναικών εισήχθη το 1993 μέσω της διακήρυξης των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών (άρθρο 1), το οποίο αναφέρει: «Βία κατά των γυναικών σημαίνει οποιαδήποτε πράξη βίας με βάση του φύλου που έχει ως αποτέλεσμα ή είναι πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα την σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας, είτε αυτό

¹ ΔΙΟΤΙΜΑ Κέντρο για τα έμφυλα δικαιώματα και την ισότητα, “Έμφυλη Βία”, πρόσβαση: 15 Νοεμβρίου, 2021, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451541139-55ac7278-00ae>.

² Beijing Declaration and Platform for Action. Beijing+5 Political Declaration and Outcome (United Nations: UN Women, 2014), E-book.

³ Council of Europe, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. (Istanbul: 2011), E-book, σελ. 8.

συμβαίνει στην δημόσια, είτε στην ιδιωτική ζωή»⁴. Συνεπώς, η βία κατά των γυναικών είναι αποτέλεσμα των άνισων σχέσεων των φύλων και συμπεριλαμβάνει όχι μόνο την σωματική κακοποίηση αλλά και άλλες μορφές βίας, που δεν είναι ιδιαίτερα εμφανείς, όπως ψυχολογική, σεξουαλική βία αλλά και συμπεριφορές όπως εκφοβισμό, απειλές, στέρηση της ελευθερίας.

Ο όρος «βία κατά των γυναικών» (violence against women) νοείται ισοδύναμος με τον όρο «βία με βάση το φύλο» (gender based violence)- Σύσταση Committee of the Elimination Against Women (CEDAW) των Ηνωμένων Εθνών (αρ.19,1992). Χρησιμοποιούνται συχνά εναλλακτικά, καθώς έχει αναγνωριστεί ότι τα περισσότερα θύματα έμφυλης βίας είναι γυναίκες.

Στο συντριπτικό της ποσοστό η βία κατά των γυναικών διαπράττεται από στενό και οικείο πρόσωπο – νυν ή πρώην σύζυγο /σύντροφο. Διάφοροι όροι έχουν χρησιμοποιηθεί στην διεθνή βιβλιογραφία για να περιγράψουν την βία εναντίον γυναικών όπως «κακοποιημένες γυναίκες», «συζυγική κακοποίηση», «συζυγική βία» κ.α. Τελικά επικράτησε ο όρος «ενδοοικογενειακή βία» ο οποίος χρησιμοποιείται από κρατικούς φορείς σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο όπως Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για θέματα ισότητας⁵. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί μια από τις πιο διαδεδομένες μορφές έμφυλης βίας παγκοσμίως. Για την ερμηνεία του όρου Ενδοοικογενειακή βία πρέπει πρωτίστως να διευκρινήσουμε ότι η έννοια «οικογένεια» χρησιμοποιείται με την ευρύτερη σημασία της, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα τυπικά χαρακτηριστικά (π.χ. η τέλεση ενός γάμου),δηλαδή περιλαμβάνει ζευγάρια που ζουν μαζί ή έχουν σχέση χωρίς να είναι απαραίτητως παντρεμένα⁶.

Ο όρος «βία» περιλαμβάνει από την μια πλευρά σωματικές δράσεις που έχουν ως αποτέλεσμα των τραυματισμό των θυμάτων, ενδεχομένως με καταστροφικές και μακροχρόνιες συνέπειες για αυτά και από την άλλη μπορεί να συνίσταται και στον περιορισμό ή την άρνηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών. Ο όρος «ενδοοικογενειακή βία» μπορεί να αφορά και κακοποίηση παιδιών, συζύγων ή ηλικιωμένων ατόμων. Στην παρούσα εργασία όμως θα περιοριστούμε στην ανάλυση της ενδοοικογενειακής βίας εις βάρος των γυναικών, η οποία αποτελεί και την συντριπτική πλειοψηφία⁷.

⁴ FRA European Union Agency for Fundamental Rights, “Violence Against Women: an EU wide survey,” πρόσβαση: 15 Νοεμβρίου, 2021, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.

⁵ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2016), σελ. 23-24

⁶ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2016), σελ. 16

⁷ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2016), σελ. 16

Η Pagelow D.M.(1984), προσδιορίζει την κακοποίηση ως εκ προθέσεως τραυματισμό της γυναίκας ή τον εξαναγκασμό της σε πράξεις ακούσιες ή το βίαιο περιορισμό της από άντρα με τον οποίο διατηρεί τόσο σε σωματικό , όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματά της⁸.

Η σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης 2011) ορίζει τον όρο «Ενδοοικογενειακή βία» ως εξής: «Κάθε πράξη σωματικής ,σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας που εκδηλώνεται μέσα από την οικογένεια ή την οικιακή ομάδα ή μεταξύ πρώην ή νυν σύζυγοι/σύντροφοι, είτε ο δράστης μοιράζεται, είτε έχει μοιραστεί τον ίδιο χώρο διαμονής με το θύμα»⁹.

Ως «γυναικοκτονία» (femicide) ορίζεται η ανθρωποκτονία γυναικών από πρόθεση λόγω του φύλου τους, επειδή είναι γυναίκες. Συνιστά ακραία μορφή έμφυλης και σεξιστικής βίας. Διαπράττεται με κίνητρο την άσκηση κοινωνικού ελέγχου στα σώματα αλλά και στις επιλογές των γυναικών.¹⁰

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ανάπτυξη

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας είναι καταγεγραμμένο εδώ και δυόμιση χιλιάδες χρόνια πριν (Fenoglio)¹¹.Μάλιστα για πολλά χρόνια η βίαιη συμπεριφορά εις βάρος των γυναικών υπήρξε κοινωνικά αλλά και νομικά αποδεκτή ως μέθοδος με την οποία ο άντρας μπορεί να "συμμορφώνει" την σύζυγο, την κόρη ή την μητέρα του¹². Για παράδειγμα τον 19^ο αιώνα το Αγγλικό δίκαιο με τον λεγόμενο «Νόμο του αντίχειρα» έδινε στον άντρα το δικαίωμα να κακοποιεί την γυναίκα του χωρίς περιορισμούς, εφόσον τηρούσε ορισμένους κανόνες- η

⁸ Γατσάς, Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.29

⁹ FRA European Union Agency for Fundamental Rights, "Violence Against Women: an EU wide survey,"πρόσβαση: 15 Νοεμβρίου,2021, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.

¹⁰ ΔΙΟΤΙΜΑ Κέντρο για τα έμφυλα δικαιώματα και την ισότητα, "Έμφυλη Βία",πρόσβαση:15 Νοεμβρίου, 2021, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451541139-55ac7278-00ae>.

¹¹ Μερόπη Βέρση, " Ενδοοικογενειακή Βία: Κακοποίηση γυναικών." Αστυνομική Ανασκόπηση,Απρίλιος,2003,σελ.174

¹² Γατσάς, Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.25

βέργα του ξυλοδαρμού να μην ξεπερνούσε το πάχος ενός αντίχειρα¹³. Περίπου εκατό χρόνια αργότερα, το 1975, ένας δικαστής σε μια πολιτεία της Αμερικής που εκδίκασε την υπόθεση κακοποίησης μιας γυναίκας από τον άντρα της, ανήγγειλε ότι το ζήτημα είναι οικογενειακή υπόθεση και πρέπει να λυθεί ιδιωτικά¹⁴. Συχνά η κακοποίηση των γυναικών αντιμετωπιζόταν ως ένα σύμπτωμα της ψυχολογίας του θύτη, δηλαδή ο θύτης ήταν ένα άτομο που έπρεπε να αντιμετωπιστεί ως ασθενής.¹⁵ Για πολλούς αιώνες η βία αποτελούσε ταμπού. Κανείς δεν μιλούσε για αυτήν, κανείς δεν παραδεχόταν ότι υπήρχε, κανείς δεν έκανε κάτι για να την αποτρέψει (Roy,1977)¹⁶.

Και στην χώρα μας το φαινόμενο είναι πάρα πολύ παλιό. Αρκεί να θυμηθούμε τις λαϊκές παραδόσεις για γυναίκες που στοιχειώθηκαν για να στεριώσουν γέφυρες ή γυναίκες που δολοφονήθηκαν γιατί παρεκτράπηκαν σύμφωνα με δημοτικά και ρεμπέτικα τραγούδια. Ο ρεμπέτης όχι μόνο πράττει βία ως ένα μέσο επιβολής και επιβεβαίωσης του ανδρισμού του, αλλά την δικαιολογεί, αποδίδοντας ευθύνη στην γυναίκα ως υπαίτια και άξια να γίνει ο δέκτης της βίας. Παραδείγματος χάρη στο τραγούδι «Ο Ισοβίτης» του Μ. Βαμβακάρη : «Κακούργα δολοφόνισσα εσύ είσαι η αιτία του κακού» ή στο παραδοσιακό τραγούδι «Ο Μενούσης» όπου ο ήρωας σκοτώνει την γυναίκα του λόγω ζήλειας και έντονο συναίσθημα κτητικότητας.

Επιστημονικές κοινότητες άργησαν πολύ να στρέψουν την προσοχή και το ενδιαφέρον τους πάνω σε αυτό το θέμα. Το Φεμινιστικό κίνημα και κυρίως το Δεύτερο κύμα του (1960 – 1970) κυρίως στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης ανέδειξε για πρώτη φορά το σοβαρό αυτό ζήτημα ως πολιτικό και κοινωνικό πρόβλημα που αφορά όλη την κοινωνία. Η δημιουργία ενός κοινοτικού κέντρου-καταφύγιο για κακοποιημένες γυναίκες στην πόλη Chiswick της Αγγλίας ήταν η αφορμή για την ίδρυση του εθνικού ιδρύματος «Βοήθεια Γυναικών».¹⁷ Αυτά τα γεγονότα στην Αγγλία σηματοδοτούν την έναρξη και την συσπείρωση των γυναικείων κινημάτων και στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου και κατάφεραν να προκαλέσουν το κρατικό και δημόσιο ενδιαφέρον για το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας και να το φέρουν στην πολιτική επικαιρότητα. Σύμφωνα με την Maynard (1993) «Η μεγαλύτερη δημοσιότητα που έχει δοθεί στο ζήτημα της αντρικής βίας εναντίον των γυναικών οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στην πολιτική δράση των ακτιβιστών, στο κίνημα γυναικείας απελευθέρωσης και στην έρευνα των φεμινιστριών που προήλθε από αυτό».¹⁸

¹³ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.14

¹⁴ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.14

¹⁵ Γατσάς,Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.22

¹⁶ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.17

¹⁷ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.27

¹⁸ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.29

2.2 Νομική και πολιτική αναγνώριση

Η δραστηριοποίηση των γυναικείων οργανώσεων σε επίπεδο επιστημονικών μελετών, διατύπωσης συγκεκριμένων αιτημάτων και ενημέρωσης του κοινού είχε ως συνέπεια να λάβουν χώρα μια σειρά πρωτοβουλιών από παγκόσμιους οργανισμούς και θεσμούς για την αντιμετώπιση του ζητήματος. Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο της Ευρώπης έβαλαν ψηλά στην ατζέντα τους το θέμα της βίας κατά των γυναικών. Έτσι το 1976 οργανώθηκε στις Βρυξέλες το πρώτο συνέδριο με θέμα «Εγκλήματα κατά των Γυναικών». Εκεί για πρώτη φορά καταγγέλθηκε η ανδρική βία επίσημα προς τα έξω¹⁹. Το 1979 ο ΟΗΕ υπέγραψε την σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (Convention of the Elimination of Discrimination against Women- CEDAW). Στην Παγκόσμια διάσκεψη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Βιέννη, 1993 αναγνωρίστηκε ότι οι γυναίκες έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άνδρες²⁰. Το 1995 η Διακήρυξη του Πεκίνου και η πλατφόρμα δράσης αναγνώρισαν την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών ως στρατηγικός στόχος για την ισότητα των φύλων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε στις 16 Σεπτεμβρίου 1997 την ανάγκη δημιουργίας εκστρατείας για μηδενική ανοχή (Zero Tolerance) στην βία κατά των γυναικών. Την ίδια χρονιά ξεκίνησε η πρωτοβουλία του προγράμματος Daphne, το οποίο αφορά στην διεξαγωγή ευρωπαϊκών ερευνητικών μελετών σε θέματα ισότητας των δυο φύλων με έμφαση στην βία κατά γυναικών και παιδιών.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, γνωστή ως Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (2011)²¹ αποτελεί το πρώτο νομικά δεσμευτικό διεθνές κείμενο που κατοχυρώνει τις υποχρεώσεις των κρατών-μελών για την πρόληψη της έμφυλης βίας, την προστασία των θυμάτων και την τιμωρία των αυτουργών. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης παραθέτει την βία κατά των γυναικών ως ένα εκτεταμένο ή κοινωνικό φαινόμενο με μεγάλη έκταση που αποτελεί σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σημαντικό εμπόδιο για την επίτευξη της έμφυλης ισότητας. Διακρίνει τις διάφορες μορφές που μπορεί να πάρει η βία κατά των γυναικών (σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική, οικονομική κ.α.) και σημειώνεται ότι πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες. Θεωρεί ότι η βία κατά των γυναικών αποτελεί ποινικό αδίκημα, επισημαίνοντας ότι μπορεί να εκδηλωθεί είτε σε ιδιωτικό είτε σε δημόσιο χώρο. Όπως επισημαίνει η νομικός Δρ. Χριστίνα Τσακιστράκη, η Σύμβαση αφομοιώνει τα επιχειρήματα της Φεμινιστικής θεωρίας σύμφωνα με την οποία η βία συνιστά το αίτιο αλλά και το αποτέλεσμα των δομικών σχέσεων έμφυλης ανισότητας. Αυτό σημαίνει ότι από την μια στην ανισότητα των δυο φύλων κρύβονται τα αίτια της βίας, από την άλλη όσο υπάρχει βία η έμφυλη ανισότητα συνεχίζει να υφίσταται. Έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος.

¹⁹ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών. (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2016), σελ. 14

²⁰ United Nations. "World Conference on Human Rights 14-25 June 1993, Vienna." πρόσβαση: 11 Δεκεμβρίου, 2021, <https://www.un.org/en/conferences/human-rights/vienna1993>.

²¹ Council of Europe, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. (Istanbul: 2011), E-book

Αποτέλεσμα της επίμονης στρατηγικής του ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ότι όλες οι μορφές βίας κατά των γυναικών που έως τότε θεωρούνταν ιδιωτικές ή πολιτιστικές πρακτικές, τώρα ενσωματώνονται στις Συμβάσεις ως δημόσια πολιτικά ζητήματα και να αποδίδονται ευθύνες στις πολιτικές των κυβερνήσεων των κρατών για την επίλυση τους.

2.3 Νομοθεσία στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας παρέμεινε για χρόνια εκτός ποινικού ελέγχου της πολιτείας. Ο πρώτος νόμος που περιέχει ειδικές αναφορές και καθιστά την ενδοοικογενειακή βία αξιόποινη πράξη είναι ο Νόμος 3500/2006 (αρ.6,7,8 και 9). Ωστόσο στο νόμο υπήρχαν κενά, τα οποία εν μέρει αντιμετωπίστηκαν με την τροποποίηση του με Νόμο 4531/2018 που αφορά στην επικύρωση της Συνθήκης της Κωνσταντινούπολης από την χώρα μας²². Επιπλέον, ο Νόμος 4604/2019 για την «Προώθηση τα άρθρα του 25, 26, 27 ορίζει την σύσταση και την στελέχωση υποστηρικτικών δομών για τα θύμης Ουσιαστικής Ισότητας των Φύλων, Πρόληψη και Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας» κατά έμφυλης βίας²³.

2.4 Μορφές βίας

Πολλές φορές θεωρείται ότι μια γυναίκα έχει κακοποιηθεί μόνο όταν έχει εμφανή σημάδια στο σώμα της, όπως μελανιές ή άλλα τραύματα. Όμως η βία μπορεί να πάρει διάφορες μορφές: ψυχολογική/συναισθηματική κακοποίηση, λεκτική βία, σωματική βία, σεξουαλική βία, οικονομική βία κ.α.

Ως **ψυχολογική/συναισθηματική βία** αναφέρεται ένα σύνολο ενεργειών: ο εκβιασμός και οι απειλές για σωματική βία, η συστηματική ταπείνωση, η δημιουργία ενοχών στην σύντροφο, ο συνεχής έλεγχος της προσωπικής της ζωής²⁴. Επίσης σε αυτή την κατηγορία εμπίπτει η επίμονη παρακολούθηση και η προσπάθεια απομόνωσης του θύματος από το οικογενειακό ή φιλικό περιβάλλον²⁵. Όλα τα παραπάνω σκοπό έχουν να μειώσουν την αυτοπεποίθηση και να υπονομεύσουν την αξιοπρέπεια του θύματος με αποτέλεσμα συχνά να πιστεύει ότι είναι υπεύθυνο και ένοχο για την κακοποίηση που δέχεται. Η ψυχολογική κακοποίηση συμβαίνει στην πλειονότητα των σχέσεων στις οποίες υπάρχει σωματική βία.

²² Αρετή Μ.Α. et al., Βία-Βία κατά των γυναικών: Πολιτικές αντιμετώπισης της Ενδοοικογενειακής Βίας(Αθήνα:Αλεξάνδρεια,2021),σελ.129

²³ Αρετή Μ.Α. et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών: Πολιτικές αντιμετώπισης της Ενδοοικογενειακής Βίας(Αθήνα:Αλεξάνδρεια,2021),σελ.131

²⁴ ΔΙΟΤΙΜΑ Κέντρο για τα έμφυλα δικαιώματα και την ισότητα, Έμφυλη Βία'', πρόσβαση:15 Νοεμβρίου, 2021, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451541139-55ac7278-00ae>.

²⁵ Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. Πρώτη Ετήσια Έκθεση για την Βία κατά των Γυναικών.Αθήνα,2020.E-Book.

Η **λεκτική βία** είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ψυχολογική κακοποίηση. Εμπεριέχει ένα σύνολο συμπεριφορών όπως φωνές, απειλές, εξυβρίσεις που τρομοκρατούν και προκαλούν ψυχική οδύνη στο θύμα²⁶. Ο θύτης μπορεί να χρησιμοποιεί υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς ή συνεχή κριτική στο θύμα. Ο στόχος της λεκτικής κακοποίησης είναι ο θύτης να χειραγωγεί το θύμα μέσω του φόβου και να ασκεί έλεγχο πάνω στην ζωή του. Οι κατηγορίες, οι προσβολές, η επίρριψη ευθυνών στο θύμα, η λεκτική υπονόμευση της αυτοεκτίμησής του είναι μόνο μερικές από τις πλευρές αυτής της μορφής βίας. Αυτή η πιο συνηθισμένη μορφή κακοποίησης δεν είναι εύκολο να αντιμετωπιστεί όπως άλλες μορφές έμφυλης βίας, διότι δεν υπάρχουν ορατές αποδείξεις και ο θύτης συνήθως παραπλανά, έχοντας άψογη συμπεριφορά στο δημόσιο χώρο.

Σωματική βία είναι η χρήση σωματικής δύναμης η οποία μπορεί να προκαλέσει τραυματισμό ή βλάβη στο άτομο που την βιώνει: χτυπήματα με τα χέρια ή άλλα αντικείμενα, κοψίματα, πνίξιμο, επιθέσεις με χημικά, με όπλο, με μαχαίρι κ.α. Η σωματική βία μπορεί να καταλήξει ακόμα και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία²⁷.

Η **Οικονομική βία** συνίσταται στην στέρηση πόρων, αγαθών ή ευκαιριών με σκοπό την χειραγωγή και τον έλεγχο της συντρόφου έτσι ώστε να νιώθει εξαρτημένη από τον θύτη και να αδυνατεί να εγκαταλείψει τον κακοποιητικό δεσμό²⁸. Χαρακτηριστικά παραδείγματα για οικονομική βία είναι η απαγόρευση του δικαιώματος στην εργασία, έλεγχος του εισοδήματος του θύματος, παράνομη χρήση και διαχείριση των χρημάτων ή της περιουσίας, η οικονομική στέρηση και εξάρτηση.

Ως **σεξουαλική βία** ορίζεται κάθε σεξουαλική πράξη χωρίς την εκούσια συναίνεση του θύματος. Κατά την άσκηση της χρησιμοποιείται σωματική βία, εξαναγκασμός και απειλές προκαλώντας βλάβες στο θύμα²⁹. Στην σεξουαλική βία κατατάσσονται ο βιασμός, η απόπειρα βιασμού, η σεξουαλική κακοποίηση, η σεξουαλική παρενόχληση και η σεξουαλική εκμετάλλευση.

Σύμφωνα με την έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) για λογαριασμό του ΚΕΘΙ για το χρονικό διάστημα 2020-2021³⁰ λεκτική ή ψυχολογική βία αναφέρουν το 56% των γυναικών του δείγματος, σωματική βία – το 3,6% και σεξουαλική κακοποίηση- το 3,5%.

²⁶ Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας(ΚΕΘΙ).Ενδο-οικογενειακή Βία κατά των Γυναικών: Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα.Αθήνα:2003.E-book.

²⁷ Γατσάς ,Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.32

²⁸ ΔΙΟΤΙΜΑ Κέντρο για τα έμφυλα δικαιώματα και την ισότητα, "Έμφυλη Βία", πρόσβαση:15 Νοεμβρίου, 2021, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451541139-55ac7278-00ae>.

²⁹ ΔΙΟΤΙΜΑ Κέντρο για τα έμφυλα δικαιώματα και την ισότητα, "Έμφυλη Βία", πρόσβαση:15 Νοεμβρίου, 2021, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451541139-55ac7278-00ae>.

³⁰ Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας(ΚΕΘΙ).Μεγάλη έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών στην Ελλάδα σήμερα(Αθήνα:2021), E-book.κεφ.4

Βία στο Διαδίκτυο. Οι διαδικτυακές μορφές βίας κατά των γυναικών μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές όπως κακόβουλα και προσβλητικά σχόλια που στοχοποιούν γυναίκες, εκδικητική πορνογραφία(revenge pornography), παράνομη παρακολούθηση στον κυβερνοχώρο (cyber-stalking) και διαδικτυακή παρενόχληση(cyber harassment)³¹. Η βία στο διαδίκτυο κατά των γυναικών αποδεικνύει την ύπαρξη της έμφυλης ανισότητας.

2.5 Στατιστικά /ερευνητικά στοιχεία

Είναι δύσκολο να υπολογιστεί και να προσδιοριστεί το εύρος του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Πολλές χώρες της Ευρώπης αλλά και ανά τον κόσμο και μετά από προτροπή των Ηνωμένων Εθνών έχουν πραγματοποιήσει ποσοτικές και ποιοτικές έρευνες για να συλλέξουν στατιστικά στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά όμως δεν είναι πάντα τόσο ενδεικτικά και αξιόπιστα και πολλές φορές δεν είναι συγκρίσιμα μεταξύ των χωρών. Πολλές έρευνες για παράδειγμα βασίζονται σε στοιχεία που συλλέγονται από καταγγελίες γυναικών που έχουν απευθυνθεί για βοήθεια στις αστυνομικές αρχές. Σε αυτή την περίπτωση ένας μεγάλος αριθμός παραμένει σκοτεινός διότι δεν καταγγέλλονται όλες οι περιπτώσεις κακοποίησης γυναικών. Επίσης σε πολλές έρευνες δεν συμπεριλαμβάνονται όλες οι μορφές βίας, την σχέση μεταξύ θύματος και θύτη, το κίνητρο της κακοποίησης κλπ.

Οι καθαρά στατιστικές πληροφορίες δεν μπορούν να συλλάβουν την ποικιλομορφία των ανθρώπινων σχέσεων, τις περίπλοκες κοινωνικές διαδικασίες, το ιστορικό, πολιτισμικό και θεσμικό πλαίσιο στο οποίο συμβαίνουν τα γεγονότα. Στατιστικές έρευνες και ποιοτικές μελέτες είναι συμπληρωματικές και είναι απαραίτητες και οι δυο για την κατανόηση του φαινομένου³². Η έρευνα που διεξήγαγαν οι Dobash & Dobash στην Μεγάλη Βρετανία, για την ενδοοικογενειακή βία, βασισμένη σε συνεντεύξεις ανέδειξε κάποιες από τις πλευρές του φαινομένου. Σύμφωνα με τους συγγραφείς, οι συχνότερες αφορμές για το ξέσπασμα του βίαιου επεισοδίου ήταν η ζήλεια και η οικονομική διαχείριση. Η συνηθέστερη αντίδραση των γυναικών ήταν η παθητική-αμυντική στάση στην επίθεση του συντρόφου. Η έρευνα έδειξε επίσης ότι η πλειοψηφία γυναικών δυσκολεύονται να εγκαταλείψουν το σπίτι λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων και δυσκολία ανατροφής των παιδιών και δεν καταγγέλλουν το επεισόδιο. Όσον αφορά την χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών η έρευνα ανέδειξε ότι η κατάχρηση αλκοόλ συνδέεται με υψηλά ποσοστά κακοποίησης αλλά η απλή χρήση δεν συσχετίζεται άμεσα με την άσκηση βίας³³.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αφού διαπίστωσε ελλείψεις στην συλλογή δεδομένων για το θέμα κάλεσε τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) να συλλέξει δεδομένα για

³¹ Μαρία Κ. et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών. (Αθήνα:Αλεξάνδρεια,2021),σελ.232-233

³² Johnson, Holly, Rethinking Violence Against Women(United States of America: SAGE Publications,Inc.,1998),σελ.50

³³ Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας(ΚΕΘΙ). Ενδο-οικογενειακή Βία κατά των Γυναικών: Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα.Αθήνα:2003.E-book.

την βία κατά των γυναικών. Η έρευνα του FRA(2014)³⁴ είναι η πρώτη και μεγαλύτερη δημοσκοπική έρευνα για την βία κατά των γυναικών και στα είκοσι οκτώ κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καταγράφει το εύρος και την φύση του φαινομένου, χρησιμοποιώντας το ίδιο ερωτηματολόγιο για όλες τις χώρες και με βάση τυχαίας δειγματοληψείας με σαράντα δυο χιλιάδες προσωπικές συνεντεύξεις. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η σωματική και σεξουαλική βία κατά των γυναικών είναι πολύ σοβαρό θέμα. Υπολογίζεται ότι 13 εκατομμύρια γυναίκες (7%) στην ΕΕ έχουν υποστεί σωματική βία και 3,7 εκατομμύρια γυναίκες (2%) ηλικίας 18-74 ετών έχουν υποστεί σεξουαλική βία κατά την διάρκεια του τελευταίου χρόνου πριν την διεξαγωγή της έρευνας. Μια στις τρεις γυναίκες (33%) έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία από την ηλικία των δεκαπέντε ετών. Μια στις είκοσι γυναίκες (5%) έχει βιαστεί από την ηλικία των δεκαπέντε ετών. Το 42% υπέστησαν βία από πρώην σύντροφο ενώ ήταν έγκυες. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αποκλίσεις των στοιχείων στις χώρες της ΕΕ που συμμετείχαν στην έρευνα. Αυτό αντισταθμίζει τις διαφορές στην νομοθεσία, στα πρότυπα αναφοράς στην αστυνομία, καθώς και τα επίπεδα της εγκληματικότητας κάθε χώρας. Για παράδειγμα στην Γερμανία 35% των γυναικών έχουν υποστεί σωματική βία ή απειλές από σύντροφο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο το 19% των γυναικών έχει βιώσει κάποια μορφή κακοποίησης. Στην Μάλτα το 15% βίωσε κακοποίηση από νυν ή πρώην σύντροφο στην Σουηδία το ποσοστό είναι 32% ενώ στην Δανία 55%.

Σε παγκόσμιο επίπεδο ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (World Health Organization) με ανάλυση δεδομένων για την περίοδο 2000-2018 σε 161 χώρες για λογαριασμό της ομάδας εργασίας του ΟΗΕ διαπίστωσε ότι σχεδόν μια στις τρεις, δηλαδή το 30% των γυναικών παγκοσμίως έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία από στενό σύντροφο. Τα ποσοστά κυμαίνονται ,από 20% στο Δυτικό Ειρηνικό, 22% στις χώρες υψηλού εισοδήματος και στην Ευρώπη, 25% στην Αμερική, 33% στην Αφρική, 31% στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και 33% στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ασίας³⁵. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν ότι αν και με μικρές αποκλίσεις η βία κατά των γυναικών υπάρχει και στις πιο φτωχές αλλά και στις ανεπτυγμένες χώρες.

Στην Ελλάδα η πρώτη επιδημιολογική έρευνα με στόχο την καταγραφή περιστατικών της ενδοοικογενειακής βίας σε πανελλαδικό επίπεδο διεξήχθη το 2003 με πρωτοβουλία του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας το 56% των ερωτώμενων βιώνει λεκτική ή ψυχολογική βία, το 3,6% υφίσταται σωματική βία και το 3,5% σεξουαλική βία³⁶.

³⁴ FRA European Union Agency for Fundamental Rights, “Violence Against Women: an EU wide survey,” πρόσβαση: 19 Νοεμβρίου, 2021, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.

³⁵ World Health Organization. Violence Against Women. πρόσβαση: 19 Δεκεμβρίου, 2021, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>.

³⁶ Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ). Ενδο-οικογενειακή Βία κατά των Γυναικών: Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα. Αθήνα: 2003. E-book.

Η πιο πρόσφατη σχετική έρευνα στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε το 2020 και βασίζεται σε στοιχεία που συγκέντρωσε το Παρατηρητήριο Ισότητας των Φύλων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας Φύλων, το οποίο είναι αρμόδιο για την εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα η ελληνική αστυνομία προχώρησε στην καταγραφή στοιχείων για την θέση θύματος-δράστη και το είδος της βίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας από τα 5805 θύματα ενδοοικογενειακής βίας που κατήγγειλαν στην αστυνομία το 73,5% είναι γυναίκες και το συντριπτικό ποσοστό των δράστών 93% είναι άντρες. Το 64,1% των θυμάτων είχαν συντροφική σχέση με τον δράστη³⁷.

2.6 Αίτια της βίας κατά των γυναικών- Θεωρίες

Τα πλαίσια προσέγγισης και αιτιολόγησης για την βία κατά των γυναικών είναι πολλαπλά και σύνθετα. Υπάρχουν διαφορετικές θεωρητικές ερμηνείες σχετικά με την αιτιολόγηση του φαινομένου, τις οποίες μπορούμε να χωρίσουμε σε τέσσερις κύριες κατηγορίες: ατομικές θεωρίες, ψυχαναλυτικές/ψυχολογικές θεωρίες, κοινωνικές θεωρίες και φεμινιστικές προσεγγίσεις³⁸.

2.6.1 Ατομικές- Ψυχοβιολογικές Θεωρίες

Αυτές οι θεωρίες επικεντρώνονται στους παράγοντες οι οποίοι αφορούν στα ατομικά – βιολογικά χαρακτηριστικά και τις συμπεριφορές των ανθρώπων. Κάποιες από αυτές δίνουν έμφαση στην δομή του εγκεφάλου, σε χημικές ανισορροπίες και ορμονικούς παράγοντες όπως η τεστοστερόνη. Άλλες εστιάζουν στην εξέλιξη και στα γενετικά χαρακτηριστικά που προδιαθέτουν τους άντρες στην βία (σωματική υπεροχή των ανδρών). Σύμφωνα με τον Φρόντ, ο οποίος, επηρεασμένος από την θεωρία της εξέλιξης του Δαρβίνου, θεωρεί ότι εκτός από την συνειδητή και λογική σκέψη υπάρχει και ένα πρωτόγονο ασυνείδητο μέρος της προσωπικότητας του ανθρώπου, το οποίο περιέχει τα ένστικτα και τις ορμές που τον ωθούν στην βία³⁹. Οι ατομικές θεωρίες φαίνεται να μην είναι πλήρεις και έχουν δεχθεί έντονη κριτική από πολλούς επιστήμονες, διότι θεωρείται ότι δεν επαρκούν για τη βαθύτερη κατανόηση της ενδοοικογενειακής βίας και σήμερα θεωρούνται ιδιαίτερα αναχρονιστικές⁴⁰.

2.6.2 Ψυχαναλυτικές-ψυχολογικές

Αυτές οι θεωρίες αποδίδουν την βία στην ψυχολογία ή την ψυχοπαθολογία και στα δομικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του δράστη και του θύματος. Πολλές έρευνες σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία αναδεικνύουν κάποια χαρακτηριστικά της κακοποιημένης γυναίκας τα οποία δυνητικά αυξάνουν τον κίνδυνο να υποστεί συστηματική κακοποίηση. Αυτές οι γυναίκες

³⁷ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ. 2 η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών(Αθήνα:,2021),pdf,σελ.88-93

³⁸ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.37

³⁹ ³⁹ Γατσάς, Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.154-157

⁴⁰ Δρ. Χατζηφωτίου ,Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.37

συχνά χαρακτηρίζονται από ελλιπή αυτοεκτίμηση ή ανεπάρκεια ικανότητας να ασκήσουν έλεγχο στην ζωή τους και να πάρουν δραστικά μέτρα για να την αλλάξουν⁴¹. Έχουν ανεπτυγμένο αίσθημα ντροπής και δεν κοινωνιολογούν το πρόβλημα τους. Είναι πλήρως εξαρτημένες από τον σύντροφο τους με συνέπεια να υπομένουν προσβολές και κακοποιητικές συμπεριφορές. Πολλές φορές μάλιστα αυτές οι γυναίκες πιστεύουν ότι μπορούν να αλλάξουν τον σύντροφο τους. Επίσης εδώ ανήκουν και οι περιπτώσεις που οι γυναίκες αυτό-ενοχοποιούνται, δηλαδή αισθάνονται ένοχες ότι φταίνει οι ίδιες για την βίαιη συμπεριφορά του άντρα ή ότι είναι ανίκανες ή ανεπαρκείς για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες του⁴². Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των αντρών που χρησιμοποιούν βία εις βάρος των συντρόφων τους διαπιστώνεται ότι συχνά έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και αισθάνονται αδύναμοι και ανασφαλείς ιδιαίτερα γύρω από τον ανδρισμό τους (Roy, 1977, Harris and Bologh, 1985)⁴³. Επίσης υπάρχουν ενδείξεις ότι η υπερβολική ζήλεια και το υπερβολικό αίσθημα εξάρτησης στις στενές τους σχέσεις, η καχυποψία και η κτητικότητα είναι παράγοντες που μπορούν να πυροδοτήσουν την βίαιη συμπεριφορά τους⁴⁴. Άλλοι ερευνητές επισημαίνουν ως αίτια την δυσκολία του δράστη να ελέγξει τις παρορμήσεις του, οι εσωτερικές άλυτες συγκρούσεις του, το πάθος για τον τζόγο, η κατάχρηση αλκοόλ κ.α⁴⁵. Παράλληλα υποστηρίζεται ότι υπάρχουν υψηλά ποσοστά ψυχοπαθολογίας στα άτομα που παρουσιάζουν καταχρηστική συμπεριφορά (Hart,Dutton, Newlove, 1993)⁴⁶.

2.6.3 Κοινωνικές θεωρίες

Οι θεωρίες αυτές προσπαθούν να αναδείξουν τον ρόλο του κοινωνικού περιβάλλοντος από τον οποίο προέρχονται ή στο οποίο ζουν ο θύτης και το θύμα. Εδώ υπάγονται οι θεωρίες της κοινωνικής μάθησης και διαγενεακής μεταφοράς της βίας, οι οποίες προσπαθούν να εξηγήσουν την ανδρική βία εις βάρος των γυναικών ως επίκτητη συμπεριφορά. Βασικό ρόλο στην ερμηνεία εδώ φαίνεται να διαδραματίζουν τα παιδικά βιώματα, η οικογένεια και τα γονικά πρότυπα. Αυτό που στοχεύει να δείξει η συγκεκριμένη θεωρία είναι ότι όσοι γίνονται μάρτυρες βίας ανάμεσα στους γονείς τους ή βίωσαν οι ίδιοι την βία ως παιδιά, καταφεύγουν στην βία ως ενήλικες (Steinmetz και Strauss,1974, Strauss, Gellws, Steinmetz, 1980)⁴⁷. Ο δράστης μαθαίνει να

⁴¹ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.38

⁴² Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας(ΚΕΘΙ).Μεγάλη έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών στην Ελλάδα σήμερα(Αθίνα:2021), E-book.κεφ.3.1

⁴³ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.38

⁴⁴ Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας(ΚΕΘΙ).Μεγάλη έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών στην Ελλάδα σήμερα(Αθίνα:2021), E-book.κεφ.3.1

⁴⁵ Γατσάς, Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.145-146

⁴⁶ Γατσάς, Βασίλης .Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.241

⁴⁷ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή .Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.38

φέρεται βίαια και να δικαιολογεί ηθικά την καταχρηστική του συμπεριφορά.⁴⁸ Από την άλλη πλευρά οι γυναίκες-θύματα της βίας συχνά έχουν ιστορικό κακοποίησης ή έχουν υπάρξει μάρτυρες κακοποίησης της μητέρας τους στην παιδική τους ηλικία με αποτέλεσμα να αποδέχονται τον ρόλο του θύματος⁴⁹. Αυτή η θεωρία δέχτηκε έντονη αμφισβήτηση. Οι Stark και ο Flitchcraft απορρίπτουν την θεωρία ότι η βία μεταδίδεται από την μια γενιά στην άλλη⁵⁰. Η θεωρία δεν επαρκεί για την ποιοτική κατανόηση της ενδοοικογενειακής βίας και των συνεπειών της στα παιδιά. Αγνοεί τις διακρίσεις των φύλων και την ανισότητα που υπάρχει στην κοινωνία και μπορεί να αποτελεί δικαιολογία για την βίαιη συμπεριφορά των αντρών (WAFE,1992)⁵¹.

Άλλοι ερευνητές επικεντρώνονται σε παράγοντες που σχετίζονται με την κοινωνική δομή ως αιτίες της ενδοοικογενειακής βίας. Υποστηρίζουν ότι η βία είναι αποτέλεσμα της πίεσης και του άγχους που προκαλούν οι κοινωνικές συνθήκες (Smith, 1989). Πιθανές πηγές άγχους είναι οι οικονομικές δυσκολίες, η έλλειψη επαγγελματικών ευκαιριών και η φτώχεια. Οι ανεκπλήρωτες κοινωνικές προσδοκίες των ανδρών ως "κουβαλητών" στο σπίτι ενδεχομένως τους δημιουργεί κρίση και μπορεί να βιώνεται ως αμφισβήτηση τους ανδρίσμου τους και της ατομικής του αξιοπρέπειας. Η ερμηνεία αυτή όμως δικαιολογεί κατά έναν τρόπο τους θύτες και μεταβιβάζει την ευθύνη σε κάτι πιο γενικό και απρόσωπο (πχ. την οικονομική κρίση)⁵². Μπορεί το άγχος που πηγάζει από την ανέχεια και την αποστέρηση να είναι παράγοντας που συντείνει στην οικογενειακή βία, ωστόσο μόνο ένα μικρό μέρος των ανθρώπων που ζουν σε τέτοιες συνθήκες φέρονται βίαια στους συντρόφους τους⁵³.

2.6.4 Φεμινιστικές Προσεγγίσεις

Οι Φεμινιστικές προσεγγίσεις εξετάζουν την βία κατά των γυναικών από την σκοπιά της εξουσίας στην συντροφική σχέση και της γενικότερης θέσης των γυναικών στην κοινωνία. Υποστηρίζουν δηλαδή ότι η γυναίκα είναι ευάλωτη στη βία λόγω της θέσης της στην κοινωνία,

⁴⁸ Γατσάς, Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.243

⁴⁹ Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας(ΚΕΘΙ).Μεγάλη έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών στην Ελλάδα σήμερα(Αθήνα:2021), E-book.κεφ.3.1

⁵⁰ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.38

⁵¹ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.39

⁵² Πετράκη, Γεωργία. "Η βία κατά των γυναικών, ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα." Το Μωβ.πρόσβαση:27 Δεκεμβρίου,2021. <https://tomov.gr/2018/02/04/via-ton-gynaikon-sovaro-koinoniko-provlima/>.

⁵³ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.39

η οποία είναι συχνά κατώτερη κοινωνικά και οικονομικά από των ανδρών⁵⁴. Οι φεμινιστικές θεωρίες αμφισβήτησαν τις ψυχολογικές ερμηνείες που βασίζονται σε ατομικά χαρακτηριστικά των βίαιων ανδρών και ανέδειξαν την άμεση σύνδεση της βίας με την έμφυλη συγκρότηση της κοινωνίας. Σύμφωνα με την Smith, η βία είναι μια αντανάκλαση των σχέσεων που δεν είναι ισότιμες και η ενδοοικογενειακή βία αντανάκλα την άνιση δύναμη των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία, καθώς και στις προσωπικές τους σχέσεις (Smith, 1989)⁵⁵.

Οι Φεμινιστικές θεωρίες ταυτίστηκαν με το δεύτερο φεμινιστικό κύμα και είχαν ως πολιτικό στόχο την απελευθέρωση των γυναικών και την ουσιαστική ισότητα των δυο φύλων με ίση κατανομή όλων των δικαιωμάτων και αγαθών⁵⁶. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές των θεωριών αυτών τα αίτια της βίας κατά των γυναικών είναι καλά κρυμμένα στον πυρήνα της πατριαρχικής οργάνωσης των κοινωνιών μας στις οποίες οι άντρες ασκούν εξουσία πάνω στις γυναίκες (Hirata, 2004)⁵⁷.

Σύμφωνα με την Cameron, η υποτέλεια των γυναικών είναι υπαρκτή και παρατηρείται με την μία ή την άλλη μορφή στις περισσότερες ανθρώπινες κοινωνίες που έχουν ιστορικά καταγραφεί. Οι άντρες χρησιμοποιούν την βία ως μέσο ελέγχου και εκφοβισμού των γυναικών⁵⁸. Ανδροκρατούμενη /πατριαρχική είναι μια κοινωνία που οι δομές και οι θεσμοί της –νομικοί, πολιτικοί, θρησκευτικοί, οικονομικοί - βάζουν τους άντρες σε σχέση ισχύος έναντι των γυναικών. Δηλαδή η εξουσία είναι νομιμοποιημένη, κατοχυρωμένη από τους νόμους, την θρησκεία και την εθιμική παράδοση⁵⁹. Με αυτή την έννοια η Kate Millet υποστηρίζει ότι η κοινωνία είναι πατριαρχική διότι ο στρατός, η βιομηχανία, η τεχνολογία, τα πολιτικά κόμματα, το πιστωτικό σύστημα, δηλαδή κάθε κέντρο εξουσίας στην κοινωνία, βρίσκεται ολοκληρωτικά σε ανδρικά χέρια⁶⁰.

Οι Φεμινιστικές θεωρίες στηρίζουν το έργο τους σε μια διεπιστημονική έρευνα από το χώρο της κοινωνιολογίας, της ανθρωπολογίας και της ψυχολογίας. Για να εξηγήσουν τους μηχανισμούς που διαμορφώνουν την κυριαρχία των ανδρών, οι θεωρητικοί του φεμινιστικού κινήματος μελέτησαν την κοινωνική θέση της γυναίκας με όρους όχι βιολογικούς αλλά κοινωνικούς. Εξέφρασαν την αντίληψη ότι πολλοί ρόλοι που αναφέρονται στο φύλο είναι κοινωνικά προσδιορισμένοι και δεν μπορούν να καθοριστούν με καθαρά βιολογικά κριτήρια. Έτσι

⁵⁴ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών. (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2016), σελ. 40

⁵⁵ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών. (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2016), σελ. 39-40

⁵⁶ Στρατηγάκη, Μαρία. Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2006), σελ. 32

⁵⁷ Ντίνα, Βαίου et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών. (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2021), σελ. 11

⁵⁸ Cameron, Deborah. Φεμινισμός: Παρελθόν και παρόν ενός κινήματος (Ηράκλειο Κρήτης: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2020), σελ. 21, 29

⁵⁹ Cameron, Deborah. Φεμινισμός: Παρελθόν και παρόν ενός κινήματος (Ηράκλειο Κρήτης: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2020), σελ. 29

⁶⁰ Στρατηγάκη, Μαρία. Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2006), σελ. 26

ξεχώρισαν το βιολογικό φύλο (sex) το οποίο είναι γενετικά καθορισμένο από το κοινωνικό φύλο (gender) το οποίο είναι πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο. Ο όρος κοινωνικό φύλο εισήγαγε για πρώτη φορά η Ann Oakey το 1972. Το βιολογικό φύλο αναφέρεται στις βιολογικές διαφορές ανάμεσα στο αρσενικό και το θηλυκό, ενώ το κοινωνικό φύλο – στην κοινωνική ταξινόμηση σε ανδρικό και γυναικείο. Το κοινωνικό φύλο δηλώνει τις ιδιότητες και τις συμπεριφορές που η κοινωνία αποδίδει στα δυο φύλα. Έτσι, ο ανδρισμός και η θηλυκότητα καθορίζουν την διαμόρφωση της κοινωνικής ταυτότητας των ανθρώπων και της θέσης τους στην κοινωνία⁶¹. Η κοινωνία έχει δημιουργήσει συγκεκριμένες προσδοκίες από τα δυο φύλα που επιβάλει μέσα από ένα σύστημα από κανόνες, απαγορεύσεις, επιβραβεύσεις και τιμωρίες. Τα πρότυπα του φύλου καθορίζουν την εξέλιξη του κάθε ατόμου κατά την διάρκεια της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης του. Αυτό γίνεται με συνειδητές ή ασυνειδητές διεργασίες. Οι κοινωνικοί θεσμοί όπως η οικογένεια, το σχολείο είναι αυτοί που διαμορφώνουν και διατηρούν τις στερεότυπες αντιλήψεις για τα δυο φύλα. Σύμφωνα με την Στρατηγάκη στην οικογένεια αποκτώνται οι διαφορετικοί κοινωνικοί ρόλοι των αντρών και των γυναικών και αναπαράγονται τα στερεότυπα⁶². Έτσι το παιδί ταυτίζεται από μικρό και προσπαθεί να μοιάσει με τον γονέα του ίδιου φύλου. Τα κορίτσια προετοιμάζονται για την φροντίδα του νοικοκυριού, ενώ τα αγόρια εκπαιδεύονται για ρόλους εκτός σπιτιού και διδάσκονται να κρύβουν τα συναισθήματά τους.

Εκτός από την οικογένεια και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον όπως το σχολείο, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κ.α., συμβάλλουν στην διαμόρφωση “αποδεκτών” συμπεριφορών και την αναπαραγωγή των στερεοτύπων που αφορούν την θηλυκότητα και τον ανδρισμό. Η αρρενωπότητα είναι ενεργητική, αποφασιστική, ισχυρή και τολμηρή. Η θηλυκότητα είναι παθητική, συναισθηματική, υποτακτική. Δηλαδή τα χαρακτηριστικά που οι γυναίκες ενθαρρύνονται να αναπτύξουν είναι ακριβώς εκείνα που χρησιμοποιούνται για να δικαιολογηθεί η υποδιέστερη κοινωνική τους θέση⁶³.

Το διπολικό αυτό σύστημα ταξινόμησης των δυο αντίθετων φύλων δεν είναι απλά μια διαφοροποίηση δυο αντίθετων όρων αλλά συγχρόνως αποτελεί μια ιεραρχία⁶⁴. Κατά αυτή την έννοια το φύλο είναι ένα διπολικό σύστημα ιεραρχίας όπου η κυριαρχία ταυτίζεται με την αρρενωπότητα και η υποταγή με την θηλυκότητα και η βία κατά των γυναικών συνιστά τον προνομιακό χώρο άσκησης εξουσίας των αντρών πάνω στις γυναίκες⁶⁵.

⁶¹ Γεωργιάδου-Κούνδουρα, Ε., Riet van del Linden, Whitney Chadwick, Linda Nochlin, Κενά στην Ιστορία της Τέχνης, (Αθήνα: ΓΚΟΒΟΣΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Β.Ε.Ε., 1993), σελ.39

⁶² Υπουργείο Εσωτερικών-Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων, Βία κατά των Γυναικών: Οδηγός Συμβουλευτικής για τη βία, pdf, σελ.9

⁶³ Cameron, Deborah. Φεμινισμός: Παρελθόν και παρόν ενός κινήματος (Ηράκλειο Κρήτης: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2020). σελ.106-107

⁶⁴ Cameron, Deborah. Φεμινισμός: Παρελθόν και παρόν ενός κινήματος (Ηράκλειο Κρήτης: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2020). σελ.106

⁶⁵ Στρατηγάκη, Μαρία. Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2006), σελ.16-17

Για την άνιση σχέση αντρών και γυναικών μιλάει στο έργο της «Το δεύτερο φύλο» η Simone de Beauvoir, ένα έργο που θεωρείται θεμελιώδη για την ιστορία της σύγχρονης φεμινιστικής σκέψης. Με την γνωστή φράση «Δεν γεννιόμαστε γυναίκες, γινόμαστε»⁶⁶ διατυπώνει την άποψη της για την κοινωνική κατασκευή της θέσης της γυναίκας. Η συγγραφέας αναφέρεται στην υποτέλεια της γυναίκας μέσα στην οικογένεια, όπου εξουσιάζεται από τον πατέρα, τον αδερφό, τον σύζυγο⁶⁷. Όσον αφορά τις προσδοκίες που έχει η κοινωνία από τις γυναίκες να παντρευτούν για να δικαιολογήσουν κοινωνικά την ύπαρξη τους, η Beauvoir υποστηρίζει ότι μια γυναίκα μόνη θεωρείται κοινωνικά ανολοκλήρωτο άτομο, ενώ δεν ισχύει το ίδιο για τους άντρες, για τους οποίους ο γάμος δεν αποτελεί βασική επιδίωξη. Μολονότι καταξιώνονται κοινωνικά μέσα από την οικονομική τους επιτυχία⁶⁸.

Η ανδροκρατία φυσικά δεν είναι ίδια σε όλα τα πολιτισμικά πλαίσια, ούτε παραμένει αμετάβλητη στον χρόνο. Πολλά έχουν αλλάξει από την δεκαετία του 1970. Επίσης η κατάσταση των γυναικών αλλάζει από χώρα σε χώρα και από περιοχή σε περιοχή. Όταν όμως οι υποστηρικτές της φεμινιστικής θεωρίας αναφέρονται στην ανδροκρατούμενη (πατριαρχική) κοινωνία εννοούν μια κοινωνία όπου οι δομές και οι θεσμοί της βάζουν τους άντρες σε σχέση ισχύος έναντι των γυναικών. Προφανώς και δεν εξτερνίζονται όλοι οι άντρες τις πατριαρχικές αντιλήψεις. Όμως η πραγματική ισότητα είναι ζήτημα δομών και όχι προσωπικής ηθικής των ατόμων⁶⁹.

Οι φεμινιστικές αντιλήψεις χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλομορφία. Η σύγχρονη φεμινιστική οπτική δεν εστιάζει μόνο στο φύλο ως μοναδικό ή καθοριστικό αιτιολογικό παράγοντα για την βία κατά των γυναικών αλλά και σε άλλους παράγοντες όπως η φυλή, το έθνος, η θρησκεία. Μάλιστα υπάρχουν απόψεις ανάμεσα στις φεμινίστριες που αμφισβητούν το πολιτικό υποκείμενο «εμείς οι γυναίκες» στο οποίο στηρίχθηκε το φεμινιστικό κίνημα και τίθονται υπέρ της κατάργησης του φύλου⁷⁰. Τέτοιες εκφράσεις απορρίπτουν την διάκριση μεταξύ του βιολογικού και κοινωνικού φύλου, θεωρούν ότι το φύλο είναι επίκτητο και όχι έμφυτο και ότι οι άνθρωποι πρέπει να διαμορφώνουν οι ίδιοι την θηλυκότητα ή την αρρενωπότητα⁷¹.

⁶⁶ De Beauvoir, Simone. Το Δεύτερο Φύλο (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2021), σελ. 357

⁶⁷ De Beauvoir, Simone. Το Δεύτερο Φύλο (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2021), σελ. 538

⁶⁸ De Beauvoir, Simone. Το Δεύτερο Φύλο (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2021), σελ. 542-543

⁶⁹ Cameron, Deborah. Φεμινισμός: Παρελθόν και παρόν ενός κινήματος (Ηράκλειο Κρήτης: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ, 2020), σελ. 28

⁷⁰ Στρατηγάκη, Μαρία. Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2006), σελ. 33

⁷¹ Butler, Judith. Αναταραχή Φύλου: Ο Φεμινισμός και η Ανατροπή της Ταυτότητας (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2009), σελ. 150-151

Το κύριο μήνυμα του φεμινιστικού μοντέλου είναι ότι η βία θα συνεχίσει όσο υπάρχει η ανισότητα αντρών και γυναικών και όσο αρνούνται στις γυναίκες την ίση πρόσβαση σε θέσεις δύναμης και εξουσίας⁷².

Συμπερασματικά καμία από τις παραπάνω θεωρίες δεν επαρκεί για να ερμηνεύσει τα αίτια της βίας κατά των γυναικών. Το φαινόμενο πρέπει να προσεγγίζεται πολυπαραγοντικά, λαμβάνοντας υπόψιν τόσο τα ατομικά χαρακτηριστικά και την προσωπικότητα του δράστη και του θύματος όσο και τις κοινωνικές δομές, το πολιτισμικό περιβάλλον, την μάθηση συμπεριφορών και ρόλων σύμφωνα με το φύλο αλλά και τις σχέσεις εξουσίας που αναπτύσσονται και λειτουργούν ως αιτιολογικοί παράγοντες για την βίαιη συμπεριφορά των αντρών.

2.7 Βασικά Χαρακτηριστικά του Φαινομένου της βίας κατά των γυναικών

2.7.1 Καταπάτηση Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

Η παραδοσιακή έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων θεμελιώθηκε με επίκεντρο ένα ανδροκεντρικό παράδειγμα υποκειμένου με αποτέλεσμα οι γυναίκες ιστορικά να μην απολάυσαν ισοδύναμη προστασία των δικαιωμάτων τους σε σχέση με τους άνδρες (Τσακιστράκη, 2020). Παρά το γεγονός ότι η βία κατά των γυναικών πάντα υπήρχε, μόλις τις τελευταίες τρεις δεκαετίες η παγκόσμια κοινότητα αναδεικνύει συστηματικά και επίμονα το παγκόσμιο αυτό πρόβλημα και αναγνωρίζει ότι αποτελεί καταπάτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των γυναικών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε ψήφισμα του δηλώνει ότι η βία κατά των γυναικών <<αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος στην ζωή, παραβίαση της ασφάλειας, της ελευθερίας, της αξιοπρέπειας και της ψυχικής και σωματικής ακεραιότητας των θυμάτων και κατά συνέπεια εμπόδιο στην ανάπτυξη μιας δημοκρατικής κοινωνίας>>⁷³.

Κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα οι γυναίκες πέτυχαν να γίνουν σεβαστά τα βασικά δικαιώματα τους όπως το δικαίωμα ψήφου, η συμμετοχή στην πολιτική ζωή κ.α. Όμως ακόμα σε πολλές χώρες οι γυναίκες στερούνται βασικά δικαιώματα: το δικαίωμα ακεραιότητας του ατόμου, το δικαίωμα για μια ζωή χωρίς βία. Η βία κατά των γυναικών δεν αφορά μόνο τις γυναίκες, αλλά όλη την κοινωνία. Όπως τονίζει η αξιωματούχος των γυναικών των Ηνωμένων Εθνών Sima Bahous <<η ζωή όλων των ανθρώπων επωφελείται όταν προστατεύονται τα

⁷² Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών.(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα,2016),σελ.40

⁷³ European Parliament. "Violence against women: Resolution on the need to establish a European Union wide campaign for zero tolerance of violence against women." πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου,2021.http://www.europafem.org/White-Ribbon/13.institutions/2.ep/ep_resolution/en_ep_resolution.htm.

ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και όλη η κοινωνία υποφέρει όταν αυτά τα δικαιώματα καταστρατηγούνται>>⁷⁴.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (2011) οριοθετεί την βία κατά των γυναικών ως σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και ως σημαντικό εμπόδιο στην επίτευξη της έμφυλης ισότητας. Επίσης θεμελιώνει την υποχρέωση των κρατών να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατευτούν οι γυναίκες από την βία⁷⁵.

2.7.2 Έμφυλη διάκριση

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η βία κατά των γυναικών είναι συνδεδεμένη με μια ανισορροπία δυνάμεων μεταξύ των φύλων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική σφαίρα, παρά την διεθνή και την εθνική νομοθεσία που διακηρύσσει την ισότητα των φύλων⁷⁶. Παρόλο που τα βήματα που έχουν γίνει για την γεφύρωση του έμφυλου χάσματος σε διάφορους τομείς όπως στην απασχόληση, στις αμοιβές, στην εκπαίδευση κτλπ. , οι διαφορές αυτές συνεχίζουν να υφίστανται. Όσο υπάρχει ανισότητα των φύλων αλλά και άλλες διακρίσεις (πολιτισμικές, λόγω καταγωγής, κοινωνικής τάξης ή θρησκείας) θα συνεχίζει να υπάρχει και η βία. Από την άλλη πλευρά η βία κατά των γυναικών όσο υφίστανται συντηρεί και διαιωνίζει την ανισότητα και τις διακρίσεις. Με αυτή την έννοια θα πρέπει να εξετάζουμε ως αίτιο και ως συνέπεια των έμφυλων ανισοτήτων⁷⁷.

2.7.3 Η βία είναι διαταξική

Τα στοιχεία δείχνουν ότι η βία κατά των γυναικών ξεπερνά όλα τα πολιτισμικά, εθνικά και ταξικά σύνορα. Υπάρχει σε όλες τις κοινωνικές ομάδες ανεξαρτήτως οικονομικής τάξης ή μορφωτικού επιπέδου (Osatin and Short 1998, McGrath et al. 1998)⁷⁸. Είναι καθημερινό φαινόμενο στις πιο φτωχές αλλά και στις ανεπτυγμένες χώρες. Με αφορμή την Παγκόσμια ημέρα για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών ο πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών Abdullah Shahid δήλωσε ότι ένα χαρακτηριστικό της βίας με βάση το φύλο

⁷⁴ United Nations. "On International Day, UN chief says 'violence against women is not inevitable.'" πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου, 2012. <https://news.un.org/en/story/2021/11/1106482>.

⁷⁵ Council of Europe, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. (Istanbul: 2011), E-book, σελ. 3

⁷⁶ European Parliament. "Violence against women: Resolution on the need to establish a European Union wide campaign for zero tolerance of violence against women." πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου, 2021. http://www.europafem.org/White-Ribbon/13.institutions/2.ep/ep_resolution/en_ep.resolution.htm.

⁷⁷ Ανδρέας, Ν. et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών. (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2021), σελ. 117-118

⁷⁸ Υπουργείο Εσωτερικών-Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων, Βία κατά των Γυναικών: Οδηγός Συμβουλευτικής για τη βία, pdf, σελ. 18

είναι ότι δεν γνωρίζει κοινωνικά ή οικονομικά όρια και αφορά γυναίκες όλων των κοινωνικό-οικονομικών καταβολών. Αυτό το ζήτημα υφίστανται τόσο στις αναπτυσσόμενες όσο και στις αναπτυγμένες χώρες⁷⁹. Παρόλο που οι χώρες της Λατινικής Αμερικής πλήττονται περισσότερο και στις χώρες της πολιτισμένης Ευρώπης σήμερα γυναίκες εξακολουθούν να απειλούνται, να ξυλοκοποούνται, να εμπορεύονται, ακόμα και να σκοτώνονται μόνο επειδή είναι γυναίκες. Η φτώχεια και η έλλειψη εκπαίδευσης δεν φαίνεται να είναι σημαντικοί παράγοντες. Σύμφωνα με την Διαμαντοπούλου, οι επίσημες στατιστικές μπορεί να είναι παραπλανητικές επειδή τα ποσοστά αναφοράς και τα ποσοστά καταδίκης για την βία κατά των γυναικών φαίνεται να είναι υψηλότερα στις ομάδες χαμηλού εισοδήματος. Παραδόξως τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας φαίνεται να αυξάνονται με το εισόδημα και το επίπεδο μόρφωσης. Έρευνες στην Ολλανδία και Ιταλία δείχνουν ότι σχεδόν οι μισοί από όλους που διαπράττουν βία κατά των συντρόφων τους είναι κάτοχοι πανεπιστημιακού πτυχίου⁸⁰. Η βία μπορεί να ασκείται από κάθε κοινωνική ομάδα από οδηγούς φορτηγών μέχρι ιατρούς, από ιερείς μέχρι δασκάλους⁸¹.

2.7.4 Η βία είναι κοινωνικό και όχι ατομικό πρόβλημα

Για πολλά χρόνια η βία κατά των γυναικών θεωρούνταν ιδιωτικό ζήτημα που έπρεπε να λύνεται εντός του πλαισίου της οικογένειας. Αυτή η αντίληψη οδήγησε στην υποτίμηση της βίας και της θεώρησης της ως αμελητέο οικογενειακό πρόβλημα που πρέπει να λυθεί εντός αυτής ώστε να μην ανακύψουν ζητήματα που θα υποσκάψουν τον θεσμό της οικογένειας⁸².

Η βία κατά των γυναικών δεν αποτελεί προσωπικό πρόβλημα αλλά είναι κοινωνικό ζήτημα με μεγάλες διαστάσεις που αφορά όλη την κοινωνία. Επηρεάζει αρνητικά το κοινωνικό σύνολο, παραβιάζοντας βασικές αξίες και κανόνες του διεθνούς δικαίου. Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οφείλεται σε κοινωνικούς και όχι μόνο σε ατομικούς παράγοντες. Και ως τέτοιο πρέπει να αντιμετωπίζεται με συλλογική δράση και κατάλληλα μέτρα από την πολιτεία.

2.7.5 Κρυφή Βία

Για πολλά χρόνια η βία κατά των γυναικών αποτελούσε ταμπού. Αλλά ακόμα και σήμερα στις περισσότερες περιπτώσεις η βία μέσα στην οικογένεια περιβάλλεται από μυστικότητα και παραμένει αόρατη. Υπήρχε πάντα, αλλά ήταν κρυμμένη πίσω από τους τοίχους του ιδιωτικού βίου. Διαπράττεται όχι από αγνώστους αλλά από ανθρώπους οικείους, από ανθρώπους εμπιστοσύνης, από ανθρώπους που μπορεί να είναι σεβαστικοί και αξιοπρεπείς στις δημόσιες

⁷⁹ United Nations. "On International Day, UN chief says 'violence against women is not inevitable.'" πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου, 2012. <https://news.un.org/en/story/2021/11/1106482>.

⁸⁰ European Parliament. "Violence against women: zero tolerance International conference, closing of the European Campaign Lisbon Centro de Congressos de Lisboa, 4-6 May 2000." πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου, 2021. http://www.europafem.org/White-Ribbon/13.institutions/2.ep/ep_resolution/en_ep_resolution.htm.

⁸¹ Υπουργείο Εσωτερικών-Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων, Βία κατά των Γυναικών: Οδηγός Συμβουλευτικής για τη βία, pdf, σελ. 18

⁸² Θωμάς Κ. et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών. (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2021), σελ. 137

συναναστροφές τους, αλλά βίαοι στον ιδιωτικό χώρο. Για πολλές γυναίκες το σπίτι δεν είναι ένας ασφαλής χώρος αλλά ένα άκρως επικίνδυνο μέρος για να ζουν.

Σε μεγάλο ποσοστό οι γυναίκες-θύματα δεν καταγγέλουν τα περιστατικά βίας και δεν γνωστοποιούν το πρόβλημα τους. Αυτό συμβαίνει είτε επειδή φοβούνται τις συνέπειες, είτε από ντροπή, αμηχανία, ή φόβο ότι θα στιγματιστούν ή ότι δεν θα τους πιστέψει κανείς. Όπως επισημαίνει η Sima Bahus, αυτό το είδος βίας συχνά δεν καταγγέλεται, φημώνεται από το στίγμα, την ντροπή, τον φόβο των δραστών και τον φόβο ενός συστήματος δικαιοσύνης που δεν λειτουργεί για τις γυναίκες⁸³.

Η οικονομική εξάρτηση από τον σύντροφο είναι επίσης ένας πολύ σημαντικός παράγοντας που κρατάει τις γυναίκες εγκλωβισμένες σε μια βίαιη σχέση. Πολλοί ερευνητές (Pahl, Kaltmuss, Straus κ.α.) έχουν αναφερθεί στην άμεση σχέση που έχει ο έλεγχος και η διαχείριση των χρημάτων με την άσκηση εξουσίας⁸⁴. Η έλλειψη οικονομικών πόρων και η ανασφάλεια αν θα μπορέσουν να συντηρήσουν τον εαυτό τους και τα παιδιά τους αποτρέπει τις γυναίκες από το να πάρουν την απόφαση να φύγουν. Η βία συχνά ξεκινάει σε περιόδους που οι γυναίκες είναι πιο ευάλωτες-όταν είναι έγκυες ή φροντίζουν μικρά παιδιά. Αν τελικά αποφασίσουν να αποκαλύψουν σε κάποιον ότι υφίστανται βία, συνήθως απευθύνονται στο συγγενικό ή στο φιλικό τους περιβάλλον χωρίς να επιθυμούν να δημοσιοποιηθεί η κατάσταση που βιώνουν. Ακόμα πιο δύσκολα αποφασίζουν να καταγγείλουν γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής βίας.

2.7.6 Ενοχοποίηση του θύματος και κουλτούρα της ανοχής

Μια άλλη παράμετρος που αξίζει να αναφέρουμε αναλύοντας το φαινόμενο είναι η ενοχοποίηση του θύματος (victim blaming). Τα θύματα βίας, ειδικά όσον αφορά την σεξουαλική κακοποίηση, πολλές φορές στιγματίζονται ή ακόμα δέχονται κατηγορίες για τις επιθέσεις που έχουν υποστεί⁸⁵. Ότι δηλαδή το θύμα με κάποιον τρόπο προκάλεσε ή συναίνεσε τη πράξη βίας. Με αυτό τον τρόπο γίνεται μετάθεση της ευθύνης της πράξης από τον δράστη στο θύμα. Ένα τέτοιο παράδειγμα για αυτό αποτελεί το παγκόσμιο κίνημα #metoo όπου τα θύματα σεξουαλικών επιθέσεων δημοσιοποιούν τις εμπειρίες τους από την βία που υπέστησαν. Υπάρχει έντονη αμφισβήτηση από μια μερίδα της κοινής γνώμης, η οποία κατηγορήσε τα θύματα ότι είτε συναίνεσαν, είτε ότι άργησαν να μιλήσουν, γεγονός που οδηγεί στην επαναθυματοποίηση των θυμάτων.

Στην βία πολλές φορές υπάρχουν παθητικοί μάρτυρες, οι οποίοι αν και βλέπουν τι συμβαίνει δεν αντιδρούν είτε γιατί δεν συνειδητοποιούν, είτε γιατί δεν θέλουν να ανακατευτούν. Παθητικοί

⁸³ United Nations. "On International Day, UN chief says 'violence against women is not inevitable.'" πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου, 2012. <https://news.un.org/en/story/2021/11/1106482>.

⁸⁴ Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών. (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2016), σελ. 40

⁸⁵ Ναυσικάς, Μ. et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών. (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2021), σελ. 43

μάρτυρες μπορεί να είναι μέλη της οικογένειας, φίλοι, συνάδελφοι, γείτονες .Η γυναίκα-θύμα καταλαβαίνει ότι δεν μπορεί να βασιστεί στην βοήθεια του άμεσου περιβάλλοντος με αποτέλεσμα η βία να συνεχίζεται.

Αυτή η προκατειλημμένη αντιμετώπιση των γυναικών, επιφορτισμένη από τις πολιτισμικές αξίες για το ρόλο του φύλου μαζί με την παθητικότητα των μαρτύρων συμβάλλει στην διατήρηση μιας κουλτούρας ανοχής της βίας που με την σειρά της αναγκάζει τα θύματα να σιωπήσουν. Όπως επισημαίνει η καθηγήτρια Γεωργία Πετράκη η άσκηση βίας στις διάφορες μορφές της είναι ανεκτή γιατί είναι νομιμοποιημένη η αντίληψη ότι οι άνδρες έχουν κυρίαρχο δικαίωμα πάνω στις γυναίκες⁸⁶.

Οι κακοποιημένες γυναίκες δεν είναι υπαίτιες για την βία και πρέπει να αντιμετωπίζονται με ίσους όρους. Αυτό προϋποθέτει ότι πρέπει να δημιουργηθεί ένα πολιτισμικό πλαίσιο με μηδενική ανοχή στην βία κατά των γυναικών⁸⁷.

2.7.7 Ο κύκλος της βίας

Η αμερικανίδα ψυχολόγος Lenore E. Walker διατύπωσε την θεωρία του <<Κύκλου της βίας>>. Μελετώντας περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας διαπίστωσε ότι η κακοποίηση που υφίστανται οι γυναίκες είναι περιοδική, δηλαδή η κακοποιητική συμπεριφορά ακολουθεί μια κυκλική τροχιά με τρεις διακριτές φάσεις⁸⁸. Στην πρώτη φάση του κύκλου, η φάση της δημιουργίας της έντασης, ο σύζυγος/σύντροφος παρουσιάζει ξεσπάσματα θυμού για ασήμαντες συνήθως αφορμές. Η γυναίκα από την πλευρά της προσπαθεί να κρατήσει αποστάσεις. Σταδιακά η ψυχολογική πίεση αυξάνεται, η ένταση συσσωρεύεται και ο δράστης χάνει τον έλεγχο. Αρχίζει η δεύτερη φάση του κύκλου-η φάση της έκρηξης. Εδώ η βία του δράστη μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές σωματικές βλάβες, ακόμα και σε γυναικοκτονία. Αυτή είναι η πιο σύντομη φάση και συνήθως διαρκεί από δυο έως είκοσι τέσσερις ώρες. Σε αυτή την φάση πολλές γυναίκες εγκαταλείπουν τον κακοποιητή. Άλλες όμως για διάφορους λόγους αδυνατούν να φύγουν. Ακολουθεί η φάση της συμφιλίωσης στην οποία ο θύτης δείχνει μεταμέλεια και υπόσχεται να μην το ξανακάνει. Σε καμία περίπτωση όμως δεν αναλαμβάνει την ευθύνη για τις πράξεις του. Αντίθετα επιμένει ότι η συμπεριφορά του θύματος τον οδήγησε στην βία. Η γυναίκα-θύμα πείθεται ότι ο σύντροφος δεν θα το ξανακάνει και θα αλλάξει. Πολλές φορές κατηγορεί τον εαυτό της ότι ευθύνεται η ίδια και έτσι εγκλωβίζεται σε έναν φαύλο κύκλο. Πολύ σύντομα όμως επανέρχεται η φάση της έντασης.

⁸⁶ Πετράκη, Γεωργία. "Η βία κατά των γυναικών είναι σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα." Social Policy.gr, Δεκέμβριος 17, 2017. <https://socialpolicy.gr/2017/12/%CE%B7-%CE%B2%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%83%CE%BF%CE%B2%CE%B1%CF%81%CF%8C-%CE%BA%CE%BF.html>.

⁸⁷ Ναυσικάς, Μ. et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών.(Αθήνα:Αλεξάνδρεια,2021),σελ.49

⁸⁸ Γατσάς, Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών.(Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ,2006),σελ.119-122

2.8 Συνέπειες της βίας κατά των γυναικών

Η σωματική, σεξουαλική και η ψυχολογική βία προκαλούν σοβαρά βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα προβλήματα υγείας για τις γυναίκες. Επηρεάζουν επίσης και την υγεία και την ευημερία των παιδιών τους. Η σωματική κακοποίηση μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρούς τραυματισμούς ακόμα και να θέσει σε κίνδυνο την ζωή του θύματος. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης «για τις γυναίκες μεταξύ 16 και 44 ετών, η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται η κύρια αιτία θανάτου και αναπηρίας πριν από τον καρκίνο, τα τροχαία ατυχήματα και τον πόλεμο»⁸⁹. Ωστόσο οι ψυχολογικές συνέπειες αναφέρονται ως πιο σοβαρές από τις σωματικές βλάβες. Ψυχοσωματικά συμπτώματα, άγχος και κατάθλιψη, αίσθημα διαρκούς φόβου και απελπισίας, εθισμό στο αλκοόλ, ακόμα και απόπειρες αυτοκτονίας μπορεί να εκδηλωθούν έπειτα από συστηματική κακοποίηση⁹⁰. Πολλές φορές ο δράστης δεν διστάζει να χτυπήσει την σύντροφο του ακόμη και αν αυτή βρίσκεται σε κατάσταση εγκυμοσύνης. Τεκμηριωμένα αποτελέσματα δείχνουν ότι αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αποβολές, πρόωρους τοκετούς, χαμηλό βάρος γέννησης νεογνών⁹¹.

Η βία έχει προσωπικό κόστος για το θύμα καθώς επηρεάζει την ποιότητα ζωής του, προκαλώντας πόνο και δυστυχία. Πέρα από αυτό όμως υπάρχει και μεγάλο οικονομικό κόστος και επιπτώσεις για την ευρύτερη κοινωνία. Το οικονομικό κόστος που επιφέρει η βία κατά των γυναικών στο κρατικό προϋπολογισμό είναι τεράστιο. Αυτό συμβαίνει είτε λόγω της εργασίας που χάνουν τα θύματα, είτε εξαιτίας του κόστους των υγειονομικών υπηρεσιών περίθαλψης, τα έξοδα αγωγών και δικαστηρίων, στέγασης, ψυχολογικής υποστήριξης των θυμάτων κ.α⁹².

Όσον αναφορά τα παιδιά που μεγαλώνουν σε οικογένειες όπου υπάρχει βία υποφέρουν από μια σειρά συμπεριφορικών και συναισθηματικών διαταραχών⁹³. Σε κάποιες περιπτώσεις τα ίδια τα παιδιά είναι αποδέκτες βίας ή στερούνται το κατάλληλο περιβάλλον για την σωστή ανάπτυξη και την ασφάλεια τους.

Ξεκάθαρη θέση για την βία κατά των γυναικών παίρνει ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες: « *Η βία κατά των γυναικών εξακολουθεί να είναι το πιο διαδεδομένο και πιεστικό ζήτημα ανθρώπινων δικαιωμάτων στον κόσμο σήμερα. Είναι ταυτόχρονα ένα αποτρόπαιο έγκλημα*

⁸⁹ Council of Europe Parliamentary Assembly. "Domestic Violence Against Women," πρόσβαση: 20 Νοεμβρίου, 2021, <http://assembly.coe.int/nw/xml/xref/xref-xml2html-en.asp?fileid=17055&lang=en>.

⁹⁰ World Health Organization. Violence Against Women. πρόσβαση: 19 Δεκεμβρίου, 2021, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>.

⁹¹ World Health Organization. Researching Violence Against Women (United States: World Health Organization, PATH; 2005), pdf, σελ. 22

⁹² Ναυσικάς, Μ. et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών. (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2021), σελ. 230

⁹³ World Health Organization. Violence Against Women. πρόσβαση: 19 Δεκεμβρίου, 2021, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>.

και μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης για την δημόσια υγεία με εκτεταμένες συνέπειες για εκατομμύρια γυναίκες και κορίτσια σε κάθε γωνιά του πλανήτη».

2.9 Γυναικοκτονία

2.9.1 Εννοιολόγηση του όρου

Γυναικοκτονία (Femicide αγγλ, Feminicide γαλλ.) είναι ο φόνος μιας γυναίκας λόγω του φύλου της σύμφωνα με τον ορισμό του γαλλικού λεξικού Petit Robert, ο οποίος προστέθηκε στα λήμματά του μόλις το 2015⁹⁴. Ο όρος Femicide κατεγράφη για πρώτη φορά στην νομική ορολογία στην Αγγλία το 1801 για να ορίσει την δολοφονία μιας γυναίκας αλλά χωρίς την έμφυλη του διάσταση. Το 1848 ο όρος δημοσιεύτηκε στο νομικό λεξικό Wharton και έπειτα με το πέρασμα του χρόνου εγκαταλείφθηκε⁹⁵. Στην δεκαετία του 1970 άρχισε ξανά να χρησιμοποιείται από φεμινίστριες νομικούς στο πλαίσιο των φεμινιστικών κινημάτων, οι οποίες ήθελαν να αναδείξουν την έμφυλη και πολιτική πλευρά των δολοφονιών με θύματα γυναίκες. Στόχος τους ήταν να αναγνωριστεί ότι πρόκειται για πατριαρχική, σεξιστική πολιτική με εργαλείο την δολοφονία (Radford et al.,2001)⁹⁶. Το 1976 η φεμινίστρια και συγγραφέας Diana H. Russell στο First International Tribunal Crimes against Women δήλωσε ότι <<επιλέγω τον όρο Femicide για να αναφερθώ στη δολοφονία των γυναικών ακριβώς επειδή είναι γυναίκες⁹⁷>>. Ο όρος γυναικοκτονία έγινε ευρύτερα και διεθνώς γνωστός και υιοθετήθηκε από την εγκληματολογία μετά το 1992 χάρη στο βιβλίο με τίτλο Femicide: The Politics of Woman Killing, μια συλλογή δοκιμίων που επιμελήθηκαν οι Diana H. Russell και η ακαδημαϊκός Jill Radford. Οι συγγραφείς πρόσθεσαν πολιτικό νόημα στον ορισμό, τοποθετώντας τον σε ένα ευρύτερο πολιτικό πλαίσιο. Όρισαν την γυναικοκτονία ως μια μισογυνική δολοφονία γυναικών από άντρες και μια μορφή σεξουαλικής βίας⁹⁸. Σύμφωνα με την Jill Radford ο όρος σεξουαλική βία εστιάζει στην επιθυμία του άνδρα για δύναμη, κυριαρχία και έλεγχο και δίνει την δυνατότητα η σεξουαλική επιθετικότητα των ανδρών να αναδειχτεί στο πλαίσιο της συνολικής καταπίεσης των γυναικών στις πατριαρχικές κοινωνίες⁹⁹. Η Liz Kelly(1988) προτείνει πως

⁹⁴ “Le Robert Dico en Ligne.” πρόσβαση: 8 Ιανουαρίου, 2021, <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/feminicide>

⁹⁵ Γκασούκα, Μαρία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.57

⁹⁶ Γκασούκα, Μαρία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.57

⁹⁷ Radford, Jill, and Diana E.H. Russell. Femicide: The Politics of Woman Killing(New York: Twayne Publishers,1992),pdf,σελ.xiv

⁹⁸ Radford, Jill, and Diana E.H. Russell. Femicide:The Politics of Woman Killing(New York: Twayne Publishers,1992),pdf,σελ 3

⁹⁹ Radford, Jill, and Diana E.H. Russell. Femicide:The Politics of Woman Killing(New York: Twayne Publishers,1992),pdf,σελ 3

ουσιαστικό είναι η έννοια του όρου γυναικοκτονία να εξεταστεί στα πλαίσια της σεξουαλικής βίας και ως μια ακραία μορφή της που αποτελεί συνέχεια της σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών.¹⁰⁰

Ο όρος Femicide διευρύνθηκε σε feminicidio/feminicide στην Λατινική Αμερική από την Μεξικάνη ανθρωπολόγο Marcela Lagarde με αφορμή τις μαζικές δολοφονίες και εξαφανίσεις γυναικών στην πόλη Ciudad Juarez του Μεξικού για τις οποίες ευθύνονται η πολιτεία και οι θεσμοί οι οποίοι δεν προστατεύουν τις γυναίκες λόγω της κυρίαρχης ανδροκρατικής νοοτροπίας (machismo) στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Η πόλη Ciudad Juarez έχει ταυτιστεί με τις γυναικοκτονίες από το 1993 έως το 2001 όπου καταγράφηκαν 200 δολοφονίες γυναικών και 100 απαγωγές με σκοπό τον βιασμό¹⁰¹. Μια τέτοια σύλληψη αναδεικνύει την γυναικοκτονία ως ένα έγκλημα του κράτους ,ανεκτό από τους θεσμούς του και κρίνει αναγκαίο τα κράτη αυτά να λογοδοτήσουν¹⁰².

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας όρισε την γυναικοκτονία ως φόνο εκ προμελέτης μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα, αναγνωρίζοντας την ως ακραία κατάληξη συνεχής βίας κατά των γυναικών και κοριτσιών. Συνήθως διαπράττεται από άντρες αλλά κάποιες φορές συνεργούν και γυναίκες , συνήθως μέλη της ίδιας οικογένειας. Συνήθως γυναικοκτονία διαπράττει σύντροφος ή πρώην σύντροφος που είχε μια μακρόχρονη κακοποιητική συμπεριφορά, απειλούσε, κακοποιούσε η εκφόβιζε την γυναίκα η οποία συχνά βρίσκεται σε θέση φυσικής και οικονομικής αδυναμίας σε σχέση με αυτόν¹⁰³. Στην Διακήρυξη της Βιέννης για την γυναικοκτονία το 2012 τα Ηνωμένα Έθνη ορίζουν με σαφήνεια την γυναικοκτονία ως η δολοφονία γυναικών και κοριτσιών εξαιτίας του φύλου τους¹⁰⁴. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων(EIGE) καταλήγει σε δυο ορισμούς: έναν πιο γενικό, ο οποίος είναι όπως του Συμβουλίου της Βιέννης και έναν στατιστικό (που μπορεί δηλαδή να βοηθήσει στην καταγραφή στατιστικών στοιχείων), ο οποίος περιορίζει την γυναικοκτονία στην γυναικοκτονία από στενό σύντροφο και ο θάνατος μιας γυναίκας ως αποτέλεσμα πρακτικών που είναι επιβλαβείς για τις γυναίκες.

Μελετώντας τους παραπάνω ορισμούς διακρίνουμε διαφοροποιήσεις αλλά και αρκετά κοινά σημεία. Τα κοινά σημεία είναι: Πρώτον, οι έμφυλες διακρίσεις είναι το υπόβαθρο για την διάπραξη αυτών των ανθρωποκτονιών. Δεύτερον, οι δράστες των εγκλημάτων είναι άντρες και

¹⁰⁰ Cost European Cooperation in science & technology. FEMICIDE ACROSS EUROPE(Great Britain: Policy Press,2018),pdf,σελ.20

¹⁰¹ Γκασούκα, Μαρία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.75

¹⁰² Cost European Cooperation in science & technology. FEMICIDE ACROSS EUROPE(Great Britain: Policy Press,2018),pdf,σελ.20-21

¹⁰³ GE Glossary& Thesaurus, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1128> 52 WHO.(2012). Understanding and addressing violence against women https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf

¹⁰⁴ United Nations Economic and social Council. Vienna Declaration on Femicide. Vienna: 2013,pdf,σελ.2

τρίτον υπάρχει η πρόθεση εκ μέρους των δραστών για την διάπραξη του εγκλήματος¹⁰⁵. Οι διαφοροποιήσεις στους ορισμούς αφορούν κυρίως την ποικιλία των μορφών της γυναικοκτονίας.

2.9.2 Κατηγορίες Γυναικοκτονιών

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO,2012) διακρίνει τέσσερις κατηγορίες γυναικοκτονιών¹⁰⁶:

- Γυναικοκτονία από οικείο πρόσωπο που διαπράττει ο νυν ή πρώην σύντροφος του θύματος.
- Εγκλήματα "τιμής". Αφορούν τα εγκλήματα εις βάρος γυναικών που θεωρούνται ότι παραβίασαν τους ηθικούς νόμους ή τις παραδόσεις της κοινωνικής τους ομάδας και σκοτώνονται για την προστασία της φήμης της οικογένειας. Ο δολοφόνος μπορεί να είναι άνδρας ή και γυναίκα της οικογένειας.
- Η γυναικοκτονία που σχετίζεται με την προίκα, ιδίως στην Ινδία, όταν νεαρές γυναίκες σκοτώνονται λόγω ανεπαρκούς παροχής χρημάτων.
- Γυναικοκτονία από μη οικείο πρόσωπο που αφορά συνήθως σεξουαλική επίθεση.

Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) και η Διακήρυξη της Βιέννης για τις γυναικοκτονίες διευρύνει τις κατηγορίες αναφέροντας τις εξής μορφές¹⁰⁷:

- Δολοφονία γυναικών ως αποτέλεσμα ενδοοικογενειακής –συντροφικής βίας.
- Βασανισμός και μισογυνιστική δολοφονία γυναικών.
- Δολοφονία για λόγους τιμής.
- Στοχευμένη δολοφονία γυναικών και κοριτσιών στο πλαίσιο πολεμικών συρράξεων.
- Δολοφονία γυναικών και κοριτσιών για λόγους σχετικούς με την προίκα.
- Για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού και σεξουαλικής ταυτότητας.
- Δολοφονία ιθαγενών/γηγενών γυναικών και κοριτσιών λόγω φύλου.
- Παιδοκτονία θηλέων.
- Γυναικοκτονίες που συνδέονται με τον ακρωτηριασμό γεννητικών οργάνων.
- Άλλες δολοφονίες που συνδέονται με συμμορίες, οργανωμένο έγκλημα, διακίνηση ναρκωτικών, ανθρώπινης σωματεμπορίας και όπλων.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών σε έρευνα που πραγματοποίησε το 2018 το γραφείο United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) διαχωρίζει τις δολοφονίες γυναικών που συνδέονται με το φύλο τους (gender-related killing of women and girls) σε δυο κατηγορίες:

¹⁰⁵ Αρτινοπούλου, Βασιλική. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.35

¹⁰⁶ Πετράκη, Γεωργία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.20

¹⁰⁷ United Nations Economic and social Council. Vienna Declaration on Femicide. Vienna: 2013,pdf,σελ.2

αυτές που διαπράττονται εντός οικογένειας και αυτές που διαπράττονται εκτός οικογένειας με την πλειοψηφία των περιπτώσεων να κατατάσσεται στην πρώτη κατηγορία¹⁰⁸.

Οι διαφοροποιήσεις όσον αναφορά τον ορισμό της γυναικοκτονίας και τις μορφές της μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Ορίζοντας ένα κοινωνικό πρόβλημα με πολύ συγκεκριμένους όρους και διατυπώνοντας ένα σαφή και λειτουργικό ορισμό μπορεί να οδηγήσει στην εύρεση συγκεκριμένης λύσης¹⁰⁹. Μια κοινή προσέγγιση θα διευκολύνει της κοινές προσπάθειες και δράσεις για την πρόληψη και εξάλειψη του φαινομένου. Ο σκοπός είναι όλες οι χώρες να συναινέσουν και να καταλήξουν σε έναν σαφή και κοινώς αποδεκτό ορισμό και σε μια ξεκάθαρη περιγραφή αυτού του πολύπλευρου εγκλήματος.

2.9.3 Γιατί γυναικοκτονία και όχι ανθρωποκτονία

Είναι γεγονός ότι σήμερα στην χώρα μας λόγω της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και το αυξημένο ενδιαφέρον για το θέμα της βίας κατά των γυναικών, όλο και πιο συχνά χρησιμοποιείται ο όρος «γυναικοκτονία» στο δημόσιο λόγο. Παλαιότερα ο φόνος μιας γυναίκας από τον σύντροφό της παρουσιαζόταν από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ως «οικογενειακή τραγωδία», «έγκλημα ερωτικού πάθους ή τιμής», «θύμα της ψυχοπαθολογίας του δράστη» κλπ. Το ερώτημα που προκύπτει είναι εάν είναι απαραίτητη η χρήση του όρου και για ποιο λόγο χρειάζεται να καθιερωθεί ως πιο κατάλληλος για να χαρακτηριστούν αυτά τα εγκλήματα. Μήπως επαρκεί ο πιο γενικός όρος ανθρωποκτονία; Μήπως χρησιμοποιώντας τον όρο «γυναικοκτονία» γίνεται διαφοροποίηση των γυναικών από τους άνδρες και τι θα αλλάξει αν χρησιμοποιούμε αυτό τον όρο;

Σύμφωνα με την Γεωργία Πετράκη ο όρος γυναικοκτονία εξειδικεύει τον όρο «ανθρωποκτονία» και αναδεικνύει το πρόβλημα της έμφυλης βίας. Αναδεικνύει επίσης και τα κοινά κίνητρα που υποκινούν αυτά τα εγκλήματα. Ο γενικός όρος «ανθρωποκτονία» αποκρύπτει την σχέση της κυριαρχίας των ανδρών πάνω στις γυναίκες. Αντίθετα ο όρος γυναικοκτονία αποδίδει την ιδιαιτερότητα της πράξης, επιτρέπει να φανεί ότι αυτές που σκοτώνονται είναι γυναίκες¹¹⁰. Αναδεικνύει επίσης τον μηχανισμό του μισογυνισμού ως κίνητρο της φονικής συμπεριφοράς, δηλαδή ο όρος «εμπεριέχει την διαδικασία» (Linda Tromeleue, Le Monde, 2017)¹¹¹. Μια γυναικοκτονία δεν είναι αποτέλεσμα θυμού ενός άνδρα ή μιας διαμάχης ή σύγκρουσης ανάμεσα

¹⁰⁸ United Nations Office on Drugs and Crime(UNODC),GLOBAL STUDY ON HOMICIDE Gender-related killing of women and girls(United Nations:2018),pdf,σελ.8

¹⁰⁹ Cost European Cooperation in science & technology. FEMICIDE ACROSS EUROPE(Great Britain: Policy Press,2018),pdf,σελ.17

¹¹⁰ Γεωργία, Πετράκη. «Ο όρος γυναικοκτονία εξειδικεύει την ανθρωποκτονία για να αναδείξει το πρόβλημα της έμφυλης βίας». News 24 7,Ιούλιος 24,2021. <https://www.news247.gr/koinonia/petraki-gynaikoktonia-exeidikeyei-anthropoktonia-anadeixei-provlima-emfylis.9304412.html>.

¹¹¹Γεωργία, Πετράκη. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.25-26

στο ζευγάρι. Οι δράστες ασκούν ήδη βία στις γυναίκες τους πριν τις σκοτώσουν. Υπάρχει δηλαδή μια σχέση καθ'υπόταξης. Ενώ στην αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή οι γυναίκες σκότωσαν τον άντρα τους συνήθως υφίστανται κακοποίηση και προσπάθησαν να προστατευτούν¹¹². Αυτό που διαφοροποιεί τις γυναικοκτονίες από τις υπόλοιπες ανθρωποκτονίες είναι το κοινωνικό και το πολιτιστικό πλαίσιο εντός του οποίου διαπράττονται τα εγκλήματα αυτά, τα χαρακτηριστικά των δραστών και η σχέση θύματος-θύτη¹¹³. Ο όρος γυναικοκτονία είναι ο πλέον κατάλληλος για να περιγράψει το πρόβλημα και σύμφωνα με την Μαρία Γκασούκα. Η ίδια θεωρεί αόριστο και γενικό τον όρο ανθρωποκτονία διότι συσκοτίζει την έμφυλη διάσταση του φαινομένου. Υποστηρίζει μάλιστα ότι πρόκειται για την πιο ακραία μορφή έμφυλης βίας που την διαφοροποιεί από τις άλλες ανθρωποκτονίες¹¹⁴.

Με τον όρο γυναικοκτονία ορίζουμε μια κατάσταση και η χρήση του θα επιτρέψει την συνειδητοποίηση του προβλήματος και την ανάδειξη του σε σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα που χρειάζεται να καταπολεμηθεί. Επίσης θα μπορούσε να ευαισθητοποιήσει παραιτέρω την κοινωνία ούτως ώστε να μην ανέχεται τέτοιου είδους συμπεριφορές. Η διαφωνία για τον ορισμό αφορά το πως η κοινωνία θα θελήσει να κατανοήσει το φαινόμενο, ουδέτερα με όρους γενικής εγκληματικότητας ή έμφυλα φωτίζοντας τον μηχανισμό του μισογυνισμού¹¹⁵.

Ενώ το φαινόμενο της γυναικοκτονίας είναι πάρα πολύ παλιό, αυτό που έχει αλλάξει σήμερα είναι ότι έχει αποκτήσει δημόσια ορατότητα και για αυτό τον λόγο απαιτείται η αναγνώριση του ως ζήτημα που αφορά όλη την κοινωνία και χρήζει κρατικής παρέμβασης για να αντιμετωπιστεί¹¹⁶. Όπως υποστηρίζει η Άννα Βουγιούκα, οι σύγχρονες συνθήκες και η αύξηση των γυναικοκτονιών απαιτούν να κατονομάσουμε αυτό το φαινόμενο ως έγκλημα με σεξιστικά και μισογυνιστικά κίνητρα για να σπάσει η σιωπή γύρω από αυτά τα αποτρόπαια εγκλήματα και να γίνουν πλέον ορατά. Η γυναικοκτονία δεν είναι απλώς και μόνο ένας όρος αλλά μπορεί να αλλάξει την επικρατούσα αντίληψη, την δημόσια επίγνωση, την επιστημονική έρευνα και την χάραξη πολιτικών¹¹⁷.

Την ανησυχία της για την αύξηση του φαινομένου της γυναικοκτονίας στην χώρα μας εξέφρασε η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου «Ο όρος γυναικοκτονία εμφανίζεται

¹¹² ¹¹² Γεωργία, Πετράκη. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.25

¹¹³ Μαρία, Γκασούκα. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.66

¹¹⁴ Κατερίνα, Μπρέγιαννη. " Γυναικοκτονία / Ο ενοχλητικός όρος για τις δολοφονίες των γυναικών." Η ΑΥΓΗ, Οκτώβρης 10,2021. https://www.avgi.gr/koinonia/397885_o-enohlitikos-oros-gia-tis-dolofonies-ton-gynaikon.

¹¹⁵ Γεωργία, Πετράκη. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.26-27

¹¹⁶ Κατερίνα, Μπρέγιαννη. " Γυναικοκτονία / Ο ενοχλητικός όρος για τις δολοφονίες των γυναικών." Η ΑΥΓΗ, Οκτώβρης 10,2021. https://www.avgi.gr/koinonia/397885_o-enohlitikos-oros-gia-tis-dolofonies-ton-gynaikon.

¹¹⁷ Άννα, Βουγιούκα. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.84

τις τελευταίες δεκαετίες για να προσδιορίσει ένα έγκλημα που διαπράττεται εναντίον των γυναικών εξαιτίας του φύλου τους . Είναι ένα έγκλημα στο οποίο εγγράφονται τα πρότυπα ηθικής των δραστών, η ιεραρχία των φύλων και η κατανομή των εξουσιών στον οικογενειακό μικρόκοσμο, η ιδιοκτησιακή νοοτροπία σε σχέση με τα θηλυκά μέλη της οικογένειας, η εσωτερικευμένη νομιμοποίηση της διαπροσωπικής βίας. Προϋποθέτει σχέσεις εξουσίας και εξάρτησης μεταξύ θύτη και θύματος, ανισότητα σωματική, κοινωνική ή οικονομική, επικυριαρχία παρωχημένων κοινωνικών αντιλήψεων και έμφυλων στερεοτύπων¹¹⁸.

2.9.4 Νομική αναγνώριση του όρου <<Γυναικοκτονία>>

Οι περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής έχουν ήδη ενσωματώσει τον όρο γυναικοκτονία στον Ποινικό τους Κώδικα. Ωστόσο το έγκλημα αυτό δεν περιλαμβάνεται στην νομοθεσία καμίας Ευρωπαϊκής χώρας με εξαίρεση την Κύπρο. Η ψήφιση δυο σημαντικών νόμων, ο νόμος 4531/2018 που κυρώνει την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και ο νόμος 4604/ 2019 που αφορά την ουσιαστική ισότητα των φύλων, θέτουν την βάση για την νομική κατοχύρωση του όρου. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει η συζήτηση για το αν συντρέχουν πραγματικά σοβαροί λόγοι για να γίνει αυτό. Σήμερα το έγκλημα αυτό υπάγεται στην ρύθμιση της ανθρωποκτονίας από πρόθεση. Υπάρχουν απόψεις που υποστηρίζουν ότι είναι άστοχο να αντιμετωπίζονται από τον νόμο διαφορετικά τα εγκλήματα που έχουν θύματα γυναίκες. Όμως ένας νομικός ορισμός θα μπορούσε να ορίσει ή να θέσει τα κριτήρια τα οποία θα διευκρινίζουν τον χαρακτήρα του φόνου αν είναι ή όχι γυναικοκτονία. Με αυτό τον τρόπο δεν θα καταγράφονται μόνο τα ποσοστά των ανθρωποκτονιών, όπως γίνεται μέχρι σήμερα, αλλά και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των δολοφονιών (πχ το κίνητρο) ούτως ώστε να γνωρίζουμε το ακριβές ποσοστό των γυναικοκτονιών. Οι σημαντικοί λόγοι για να γίνει αυτός ο διαχωρισμός των όρων γυναικοκτονίας-ανθρωποκτονίας, θα πρέπει να αναζητηθούν στα κίνητρα του δράστη όπως στην περίπτωση των εγκλημάτων κατά του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας, τα οποία ήδη ρυθμίζονται στο άρθρο 81 Α του Ποινικού Κώδικα¹¹⁹.

Κατά την άποψη της νομικού Φωτεινής Σόφτη, είναι απαραίτητη η νομική αναγνώριση του όρου διότι η ανθρωποκτονία με τα χαρακτηριστικά της γυναικοκτονίας δεν τελείται εν βρασμώ ψυχικής ορμής. Ο θύτης δεν διαλέγει το θύμα του σε παρόρμηση στιγμής. Η πράξη του είναι αποτέλεσμα βαθιά ριζωμένων έμφυλων σεξιστικών συνδρόμων με βάση τα οποία έχει διανύσει τον μέχρι τώρα βίο του. Για αυτό τον λόγο σε αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει να αποκλείεται η επίκληση του βρασμού ψυχικής ορμής που δυστυχώς αποτελεί τον πρώτο και τον συνηθέστερο ισχυρισμό¹²⁰. Η γυναικοκτονία είναι η ανθρωποκτονία η οποία διαπράττεται εξαιτίας της

¹¹⁸ Προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας. `` Άρθρο της Προέδρου της Δημοκρατίας στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ. `` Πρόσβαση: 15 Ιανουαρίου, 2021, <https://www.presidency.gr/arthro-tis-proedroy-tis-dimokratias-stin-efimerida-ta-nea/>.

¹¹⁹ Φωτεινή, Μηλιώνη. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg, 2020).σελ.106-107

¹²⁰ Κατερίνα, Μπρέγιαννη. `` Γυναικοκτονία / Ο ενοχλητικός όρος για τις δολοφονίες των γυναικών.`` Η ΑΥΓΗ, Οκτώβρης 10, 2021. https://www.avgi.gr/koinonia/397885_o-enohlitikos-oros-gia-tis-dolofonies-ton-gynaikon.

γυναικείας φύσης των θυμάτων και ότι η γυναίκα υπερέβει τα όρια του γυναικείου ρόλου της. Λόγω αυτών των χαρακτηριστικών χρειάζεται η διάκριση των δυο όρων και όχι επειδή τα θύματα είναι γυναίκες. Η νομική αναγνώριση του όρου ως διακριτό έγκλημα είναι αναγκαίο διότι είναι σημαντικό για μια έννομη τάξη να διακρίνει τα εγκλήματα με έμφυλα χαρακτηριστικά με σκοπό να εφαρμόζονται πιο αυστηρές καταδικαστικές αποφάσεις, επιβαρυντικές στην επιμέτρηση ποινών ή να αποκλείουν την επίκληση ελαφρυντικών¹²¹.

Φυσικά και δεν είναι όλοι οι φόνοι γυναικών γυναικοκτονίες. Υπάρχουν φόνοι στους οποίους το φύλο δεν έχει σημασία. Η πλειοψηφία όμως είναι και αυτό καθιστά αναγκαίο να ταυτοποιούνται και να τιμωρούνται ως γυναικοκτονίες. Το να σκοτώνεις μια γυναίκα επειδή είναι γυναίκα πρέπει να είναι επιβαρυντικός όρος του κινήτρου του φόνου. Αποτελεί προτεραιότητα να δοθεί νομική υπόσταση στο έγκλημα της γυναικοκτονίας¹²².

2.9.5 Έκταση και χαρακτηριστικά του φαινομένου της γυναικοκτονίας

Παρόλο που σήμερα υπάρχουν πολλά εργαλεία καταγραφής, οι προσπάθειες που γίνονται για την αποτίμηση της έκτασης και της συχνότητας του φαινομένου της γυναικοκτονίας είναι ανεπαρκής. Σύμφωνα με την Βασιλική Αρτινοπούλου, εισηγήτρια στο 10^ο συνέδριο για τις γυναικοκτονίες, η καταχώρηση στοιχείων, η συλλογή και η επεξεργασία τους είναι ελλιπής έως ανύπαρκτη, εφόσον δεν υπάρχει νομικός ορισμός¹²³. Σύμφωνα με την συγγραφέα στις αστυνομικές έρευνες καταγράφονται μόνο το φύλο του δράστη και του θύματος και πιθανόν η μεταξύ τους σχέση, αλλά δεν καταγράφεται το κίνητρο. Επίσης η συγκρισιμότητα των στοιχείων μεταξύ των χωρών είναι εξαιρετικά περιορισμένη, διότι οι έρευνες υιοθετούν τους ευρείς ορισμούς των διεθνών οργανισμών. Το μεγαλύτερο πρόβλημα όμως παραμένει ο "σκοτεινός" αριθμός των γυναικοκτονιών. Υπάρχουν δυο βασικές αιτίες για τον σκοτεινό αριθμό. Ο πρώτος αφορά την μη καταγγελία της προγενέστερης θυματοποίησης του θύματος της γυναικοκτονίας και ο δεύτερος τις ανεξιχνίαστες ανθρωποκτονίες με θύματα γυναίκες¹²⁴.

Σε παγκόσμιο επίπεδο τα στοιχεία δείχνουν ότι το φαινόμενο της γυναικοκτονίας λαμβάνει τεράστιες διαστάσεις στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Στην κορυφή της λίστας βρίσκονται η Αργεντινή, το Ελ Σαλβαδόρ, η Ινδία, η Ονδούρα και το Μεξικό και ακολουθούν η Γουατεμάλα,

¹²¹ Κατερίνα, Μπρέγιαννη. "Γυναικοκτονία / Ο ενοχλητικός όρος για τις δολοφονίες των γυναικών." Η ΑΥΓΗ, Οκτώβρης 10, 2021. https://www.avgi.gr/koinonia/397885_o-enohlitikos-oros-gia-tis-dolofonies-ton-gynaikon.

¹²² Κατερίνα, Μπρέγιαννη. "Γυναικοκτονία / Ο ενοχλητικός όρος για τις δολοφονίες των γυναικών." Η ΑΥΓΗ, Οκτώβρης 10, 2021. https://www.avgi.gr/koinonia/397885_o-enohlitikos-oros-gia-tis-dolofonies-ton-gynaikon.

¹²³ Βασιλική, Αρτινοπούλου. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά (Αθήνα: Gutenberg, 2020). σελ. 38

¹²⁴ Βασιλική, Αρτινοπούλου. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά (Αθήνα: Gutenberg, 2020). σελ. 36-39

η Κολομβία, η Βραζιλία και άλλα κράτη¹²⁵. Μόνο στο Μεξικό 10 γυναίκες δολοφονούνται κάθε μέρα, σύμφωνα με κυβερνητικά στοιχεία, εξαιτίας του φύλου τους¹²⁶.

Η έρευνα του γραφείου των Ηνωμένων Εθνών (UNODC), 2018 είναι μια από τις πιο πρόσφατες μελέτες παγκοσμίως και δίνει μια εικόνα της έκτασης των δολοφονιών των γυναικών λόγω φύλου. Η έρευνα παρέχει σε βάθος ανάλυση του φαινομένου στο πλαίσιο της οικογενειακής σφαίρας και βασίζεται σε στατιστικές ανθρωποκτονιών που παράγονται από εθνικά στατιστικά συστήματα στα οποία αναφέρεται η σχέση μεταξύ θύματος και δράστη ή το κίνητρο¹²⁷. Τα στοιχεία της έρευνας είναι αποκαλυπτικά: 87.000 γυναίκες δολοφονήθηκαν εκ προθέσεως το 2017. Περισσότερες από τις μισές (58%)-50.000 δολοφονήθηκαν από τον ερωτικό σύντροφο ή μέλος της οικογένειας, γεγονός που σημαίνει ότι 137 γυναίκες παγκοσμίως δολοφονούνται καθημερινά από ένα μέλος της οικογένειας τους. Περισσότερο από το 1/3 των γυναικών(30.000)δολοφονήθηκαν εκ προθέσεως από τον σημερινό ή τον πρώην ερωτικό τους σύντροφο-κάποιον που κανονικά θα έπρεπε να εμπιστεύονται. Ο μεγαλύτερος αριθμός δολοφονιών διαπράχθηκε στην Ασία (20.000) και ακολουθούν η Αφρική (19.000), η Αμερική (8.000) και η Ευρώπη (3.000)¹²⁸.

¹²⁵ Διοτίμα.΄΄ Γυναικοκτονία | Η πιο ακραία μορφή έμφυλης και σεξιστικής βίας.΄΄16 Σεπτεμβρίου 2021,<https://diotima.org.gr/gynaikoktonia-i-proti-aitia-thanatoy/>.

¹²⁶ Τουχτίδου, Συμέλα.΄΄ Μεξικό: Δέκα γυναίκες δολοφονούνται κάθε μέρα΄΄. Euronews.Φεβρουάριος 15,2020.Πρόσβαση: Φεβρουάριος 9,2020. <https://gr.euronews.com/2020/02/15/mexico-deka-ginaikes-dolofonountai-kathe-mera>

¹²⁷ United Nations Office on Drugs and Crime(UNODC),GLOBAL STUDY ON HOMICIDE Gender-related killing of women and girls(United Nations:2018),pdf,σελ.7

¹²⁸ United Nations Office on Drugs and Crime(UNODC),GLOBAL STUDY ON HOMICIDE Gender-related killing of women and girls(United Nations:2018),pdf,σελ.10

Εικόνα 1: Θηλονκά θύματα ανθρωποκτονιών από τον ερωτικό σύντροφο ή την οικογένεια ως απόλυτος αριθμός και ως ποσοστό πληθυσμού ανά περιοχή (UNODC,2018)

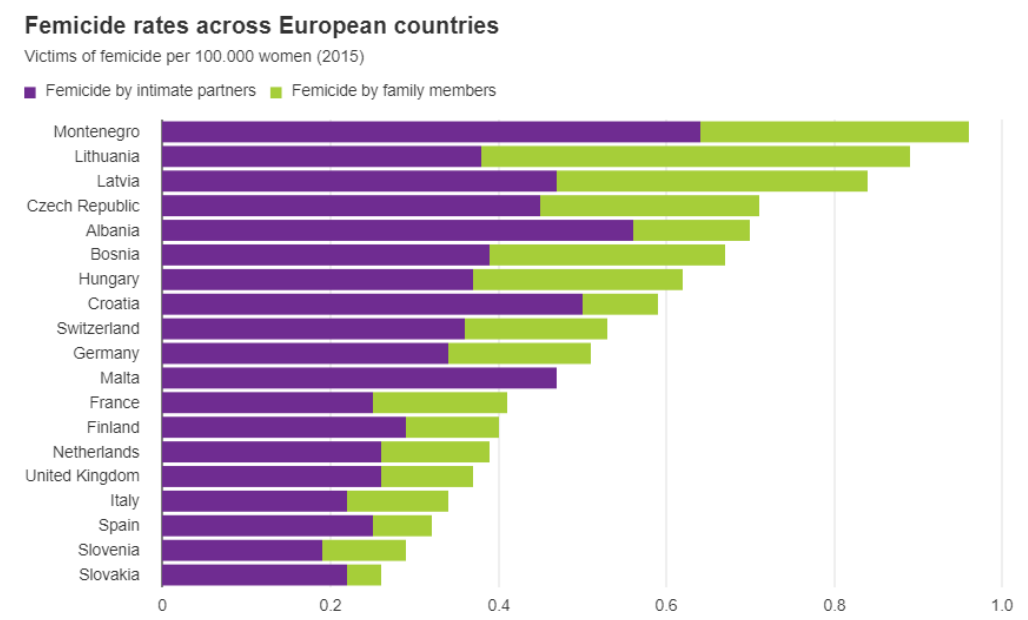
Σύμφωνα με τους ερευνητές αν και οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν πολύ μικρότερο μερίδιο των συνολικών ανθρωποκτονιών σε σχέση με τους άντρες (20% προς 80%), φέρουν κατά πολύ το μεγαλύτερο βάρος των ανθρωποκτονιών που σχετίζονται με οικείο σύντροφο (82% προς 18%)¹²⁹.

¹²⁹ United Nations Office on Drugs and Crime(UNODC),GLOBAL STUDY ON HOMICIDE Gender-related killing of women and girls(United Nations:2018),pdf,σελ.11

Εικόνα 2: Στατιστικά στοιχεία για τις ανθρωποκτονίες συνολικά, τις δολοφονίες από τον ερωτικό σύντροφο και την οικογένεια και από τον ερωτικό σύντροφο ξεχωριστά (UNODC,2018)

Στο πλαίσιο της Ευρώπης στοιχεία για τη έκταση και την συχνότητα του φαινομένου έχει δημοσιεύσει η EUROSTAT το 2015.

Εικόνα 3: Συχνότητα γυναικοκτονιών στην Ευρώπη- EUROSTAT data 2015

Όπως φαίνεται από το παραπάνω διάγραμμα, οι περισσότερες γυναικοκτονίες εντοπίζονται στο Μαυροβούνιο, την Λετονία, την Λιθουανία και την Τσεχία. Λόγω περιορισμένης διαθεσιμότητας στοιχείων, η έρευνα περιλαμβάνει μόνο 20 χώρες. Για να χαρακτηριστεί μια υπόθεση ως γυναικοκτονία, λαμβάνεται υπόψη το φύλο του θύματος και η σχέση του με τον δράστη. Σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύτηκε από την EIGE, η αστυνομία στην Δανία, στην Ελλάδα, το Λουξεμβούργο, την Μάλτα και την Πολωνία δεν συλλέγει τέτοιες πληροφορίες με αποτέλεσμα να μην συμπεριλαμβάνονται οι χώρες αυτές στην έρευνα. Αντιθέτως η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο παρέχουν τα πιο λεπτομερή στοιχεία, αναφέροντας τα κίνητρα, τα όπλα που χρησιμοποιήθηκαν και τις γενικές συνθήκες της πράξης¹³⁰.

Η παγκόσμια πλατφόρμα Παρατηρητήριο Γυναικοκτονιών (Femicide Watch) παρέχει πληροφορίες υψηλών προδιαγραφών για το ζήτημα των γυναικοκτονιών¹³¹. Παράλληλα στην Ευρώπη από το 2018 λειτουργεί το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τις γυναικοκτονίες το οποίο συλλέγει δεδομένα με σκοπό την ευαισθητοποίηση και την πρόληψη του φαινομένου¹³². Στην Ελλάδα το Παρατηρητήριο της Ισότητας των Φύλων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων συλλέγει στοιχεία που αφορούν την βία κατά των γυναικών, όμως δεν περιλαμβάνει κάποιο δείκτη σχετικό με τις γυναικοκτονίες¹³³. Παρομοίως η Ελληνική Αστυνομία παρέχει στοιχεία για το αδίκημα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση (299 του Ποινικού Κώδικα) σε συνδυασμό με τον νόμο 3500/2006 περί ενδοοικογενειακής βίας, διαχωρίζοντας τα θύματα σε άντρες και γυναίκες, αλλά χωρίς να προσδιορίζονται οι γυναικοκτονίες. Τα στοιχεία δείχνουν ότι, το 2018 διαπράχθηκαν δεκατρείς, το 2019 – οκτώ και το 2020 – οκτώ ανθρωποκτονίες γυναικών.¹³⁴ Σύμφωνα με την Αθανασία Κοντοχρήστου, τα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας δείχνουν ότι το 2018 υπήρξαν 28 δολοφονίες με θύματα γυναίκες, εκ των οποίων 13 στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας, δεν γνωρίζουμε τι αφορούν οι υπόλοιπες 15 δολοφονίες, άρα δεν μπορούμε να κρίνουμε αν είναι ή όχι γυναικοκτονίες¹³⁵.

Τον τελευταίο χρόνο στην Ελλάδα τα περιστατικά αποτρόπων δολοφονιών, κυρίως νεαρών γυναικών, έφεραν το θέμα των γυναικοκτονιών στο προσκήνιο. Από μια γρήγορη μελέτη με βάση των στοιχείων που δημοσιεύει το EPT News, προκύπτει ότι από τις 17 γυναικοκτονίες που έγιναν στην Ελλάδα το 2021, οι 16 διαπράχθηκαν από τον σύζυγο/σύντροφο του θύματος (οι 9 από τον νυν και οι 7 από τον πρώην σύντροφο), οι περισσότερες δολοφονίες έγιναν στην

¹³⁰ Osservatorio balcani e caucaso transeuropa, "Femicide: the numbers in Europe," Πρόσβαση: 17 Φεβρουαρίου, 2022, <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Europe/Femicide-the-numbers-in-Europe-184329#>.

¹³¹ Τσουνή, Αλεξία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά (Αθήνα: Gutenberg, 2020). σελ. 47

¹³² Τσουνή, Αλεξία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά (Αθήνα: Gutenberg, 2020). σελ. 48

¹³³ Τσουνή, Αλεξία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά (Αθήνα: Gutenberg, 2020). σελ. 48-49

¹³⁴ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ. 2 η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών (Αθήνα, 2021), pdf, σελ. 90-91

¹³⁵ Κοντοχρήστου, Α. et al., Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2021), σελ. 219

επαρχεία, οι 11 τουλάχιστον έγιναν στο σπίτι του θύματος και σε 3 από τις περιπτώσεις ο δράστης αυτοκτόνησε¹³⁶.

Μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Γαλλία το 2016 καταγράφει δεδομένα που βασίζονται σε πολλούς διαφορετικούς δείκτες και με αυτό τον τρόπο εξετάζει το φαινόμενο από πολλές πλευρές αναδεικνύοντας τις κύριες όψεις που χαρακτηρίζουν την γυναικοκτονία¹³⁷. Από τα 138 άτομα που δολοφονήθηκαν από συντρόφους ή πρώην συντρόφους οι 109 (79%) ήταν γυναίκες που σκοτώθηκαν από τους άντρες τους και 28 (20%) ήταν άντρες που σκοτώθηκαν από τις γυναίκες τους. Από τις 28 γυναίκες που σκότωσαν τον άντρα τους οι 17 (60%) ήταν οι ίδιες θύματα βίας εκ μέρους των συζύγων τους. Η μεγάλη πλειοψηφία των φόνων (70%) ήταν από πρόθεση χωρίς να είναι προσχεδιασμένοι. Πάνω από τα μισά ζευγάρια (58%) ήταν παντρεμένα και κάποια (22%) ήταν χωρισμένα. Τα κυριότερα κίνητρα του αναφέρονται είναι ο χωρισμός, οι διαμάχες και η ζήλεια. Αναφέρεται η άσκηση βίας(σωματικής, ψυχολογικής) προγενέστερα του φόνου. Επίσης υπήρχαν καταγγελίες και αγωγές των θυμάτων που είχαν καταγραφεί πριν τον φόνο όπως και μαρτυρίες για την βία. Σε ένα σχετικά μικρό ποσοστό 22,45% των περιπτώσεων οι δράστες είχαν καταναλώσει αλκοόλ. Ένα μικρό ποσοστό 14,49% είχε προηγουμένως παρακολουθηθεί από ψυχίατρο. Η μεγάλη πλειοψηφία (88,41%) των περιστατικών έλαβαν χώρα μέσα στο σπίτι του ζευγαριού. Η μέση ηλικία για τους δράστες ήταν 51-61 χρονών και για τα θύματα 41-51 χρονών. Το 34% των δραστών αυτοκτόνησαν μετά τον φόνο και 9 παιδιά σκοτώθηκαν από τους πατεράδες τους μαζί με τις μητέρες τους.¹³⁸

Από την μελέτη του φαινομένου της γυναικοκτονίας μπορούμε να εντοπίσουμε τις κύριες όψεις και τα χαρακτηριστικά του. Το πρώτο στοιχείο που πρέπει να εξετάζεται για να χαρακτηριστεί μια ανθρωποκτονία γυναικοκτονία, είναι το φύλο του θύματος και του δράστη και η σχέση που έχουν μεταξύ τους. Από τα δεδομένα που παραθέσαμε πιο πάνω συμπεραίνουμε ότι ο δράστης στην πλειοψηφία των περιπτώσεων είναι άνδρας και είχε οικεία σχέση με το θύμα (νυν ή πρώην σύζυγος/σύντροφος). Ένα άλλο πάρα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι η σύνδεση του φαινομένου με την βία κατά των γυναικών γενικότερα και πιο συγκεκριμένα με την ενδοοικογενειακή/συντροφική βία, εφόσον προκύπτει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις η γυναικοκτονία αποτελεί κατάληξη της προηγούμενης κακοποίησης από τον σύντροφο, δηλαδή είχε προηγηθεί ψυχολογική ή σωματική βία. Πολλές φορές μάλιστα οι γυναικοκτονίες γίνονται όταν το θύμα αποφασίζει να εγκαταλείψει τον βίαιο σύντροφο.

¹³⁶ Δάφνη, Σκαλιώνη, '' Γυναικοκτονίες στην Ελλάδα το 2021: Μια μαύρη λίστα που τελειωμό δεν έχει ,''EPT News, 10 Δεκεμβρίου,2021,<https://www.ertnews.gr/eidiseis/mono-sto-ertgr/oi-gynaikoktonies-stin-ellada-to-2021-mia-mayri-lista-poy-teleiomo-den-echei/>.

¹³⁷ Πετράκη, Γεωργία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.28-30

¹³⁸ Πετράκη, Γεωργία. Γυναικοκτονίες: Διαπιστώσεις, ερωτήματα και ερωτηματικά(Αθήνα: Gutenberg,2020).σελ.28-30

Το κίνητρο του δράστη, παρόλο που δεν είναι εύκολο πάντα να αποδειχθεί, φαίνεται να συνδέεται με τις αντιλήψεις για έλεγχο και κατοχή της γυναίκας του και το "δικαίωμα" του άνδρα να επιβάλλει την θέληση του με ωμή σωματική βία. Όλοι οι διεθνείς οργανισμοί έχουν συμφωνήσει ότι η γυναικοκτονία είναι ένα έγκλημα από πρόθεση. Πράγματι αυτή η ακραία πράξη δεν είναι αποτέλεσμα οργής του άνδρα ή εν βρασμώ ψυχής έγκλημα. Είναι ένα έγκλημα ηθελημένο, κάποιες φορές προμελετημένο και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι είναι αποτέλεσμα της κλιμάκωσης της βίας με την πάροδο του χρόνου. Φυσικά τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του δράστη (πχ. ιστορικό βίας κ.α.) παίζουν ρόλο, αλλά πρέπει το φαινόμενο να εξετάζεται στην έμφυλη διάσταση του, ως αποτέλεσμα δηλαδή σεξιστικής αντίληψης και στα πλαίσια των πολιτισμικών παραδόσεων που αναπαράγουν τα πατριαρχικά πρότυπα.

Είναι προφανές ότι η αξία της ανθρώπινης ζωής είναι αναμφισβήτητη και αναφαίρετο δικαίωμα καθενός και δεν μπορούμε να διαχωρίσουμε τα θύματα σε άνδρες, γυναίκες ή παιδιά. Όμως το μέγεθος του φαινομένου, ο μεγάλος αριθμός δηλαδή αυτών των συγκεκριμένων δολοφονιών γυναικών και κυρίως τα βαθύτερα αίτια που οδηγούν σε αυτές, είναι που διαφοροποιούν τις γυναικοκτονίες από τις υπόλοιπες ανθρωποκτονίες. Η ονοματολογία δηλώνει βίαιο θάνατο, αποτέλεσμα έμφυλης ανισότητας. Η γυναικοκτονία είναι μια μορφή βίας κατά των γυναικών που υποτάσσει και υποτιμά τις γυναίκες, προκαλεί φόβο και τους στερεί το δικαίωμα να ζήσουν με ασφάλεια. Ποια γυναίκα θα τολμούσε για παράδειγμα να κυκλοφορήσει μόνη σε απόμερα μέρη ή το βράδυ χωρίς να φοβάται;

Όλο και περισσότερα παρόμοια εγκλήματα αποκαλύπτονται δημόσια στην χώρα μας και βρίσκονται τελευταία στο επίκεντρο των συζητήσεων. Όλο και πιο συχνά ακούμε ή διαβάζουμε τον όρο γυναικοκτονία. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ως γνωστόν, επηρεάζουν την κοινή γνώμη, διαμορφώνουν απόψεις. Με αυτή την έννοια η χρησιμοποίηση του όρου θα μπορούσε να αλλάξει τις επικρατούσες αντιλήψεις της κοινωνίας μας. Παρόλα αυτά, πρέπει να σημειώσουμε ότι ένα μέρος των ΜΜΕ δυστυχώς ακόμα παρουσιάζει τέτοιες υποθέσεις ως "οικογενειακές τραγωδίες", την γυναίκα-θύμα, ως "άτυχη" και προβάλλουν ως κίνητρο του δράστη την ζήλεια, το πάθος ή την υπερβολική αγάπη. Όμως πρέπει να σκεφτούμε ότι η βία αποτελεί μηχανισμό επιβολής και κανέναν (τουλάχιστον κανέναν νοήμων άνθρωπο) δεν θα μπορούσε να προβεί σε μια τόσο ακραία πράξη από ζήλεια ή αγάπη αν δεν είχε το αίσθημα της ιδιοκτησίας και της επιβολής πάνω στο θύμα. Επίσης οι πεποιθήσεις ότι τα θύματα της βίας, στην συγκεκριμένη περίπτωση οι γυναίκες, είναι υπεύθυνες για τις ενέργειες των ανδρών εξακολουθούν να υπάρχουν. Όμως δεν πρέπει να αφήνουμε να γίνεται απαξίωση των θυμάτων. Οι έμφυλες ανισότητες, ο σεξισμός και το μίσος δεν πρέπει να γίνονται ανεκτοί διότι αποτελούν το υπόβαθρο αυτής της τραγωδίας. Και η ευαισθητοποίηση των πολιτών για το φαινόμενο της γυναικοκτονίας είναι το πρώτο βήμα για να γίνει εφικτό αυτό. Η κοινωνική αναγνώριση του φαινομένου και η κατανόηση του βαθύτερου νοήματος και της φύσης του μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπισή του.

Θεωρώ χρήσιμο να επισημαίνουμε ότι, όπως προκύπτει από τα στατιστικά στοιχεία που παρατέθηκαν, ένα ελάχιστο ποσοστό γυναικών συγκριτικά με αυτές που υφίστανται κάποια μορφή βίας (λεκτική, ψυχολογική, σωματική ή σεξουαλική) θα έχει αυτή την τραγική κατάληξη. Σίγουρα εκτός από τις στερεοτυπικές αντιλήψεις ρόλο παίζουν και η προσωπικότητα, η

ψυχοσύνθεση του δράστη, οι συνθήκες στις οποίες διαπράχθηκε το έγκλημα, ενδεχομένως και η χρήση ουσιών, αλλά και άλλοι άγνωστοι παράγοντες που μπορεί να συμβάλλουν στο να προβεί κανείς σε μια τόσο αποτρόπαια πράξη και να αφαιρέσει μια ανθρώπινη ζωή. Όμως το να αναγνωρίσουμε την ύπαρξη του φαινομένου της γυναικοκτονίας, μπορεί κατά την γνώμη μου να μας ευαισθητοποιήσει, να μας αφυπνίσει για να μπορούμε να προλαμβάνουμε τέτοια ακραία γεγονότα. Διότι η γυναικοκτονία όπως προαναφέραμε συνήθως είναι η κατάληξη της άσκησης κάποιας μορφής βίας που προηγήθηκε. Άρα ενδεχομένως μπορεί να προληφθεί με το να καταγγέλλουμε τα περιστατικά βίας, να μιλάμε ανοιχτά για το θέμα και να μην μένουμε αδιάφοροι όταν υποπίπτει στην αντίληψή μας ένα περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας.

2.9.6 Αντίκτυπο μιας γυναικοκτονίας στο οικογενειακό περιβάλλον του θύματος

Μια γυναικοκτονία έχει τραγικές συνέπειες και διαταράσσει και αλλάζει για πάντα την ζωή των υπολοίπων μελών της οικογένειας του θύματος. Πρόκειται για ένα τόσο ξαφνικό και σοκαριστικό γεγονός. Για τους γονείς του θύματος δεν υπάρχει μεγαλύτερος πόνος. Είναι μια πληγή που δεν μπορεί να γιατρευτεί ποτέ. Το πως όμως βιώνουν τα παιδιά του θύματος μιας γυναικοκτονίας αυτή την δύσκολη κατάσταση είναι το θέμα που με απασχόλησε πιο πολύ και προσπάθησα να το αναδείξω και μέσα από την ταινία μου. Ένα παιδί το οποίο βρέθηκε ξαφνικά χωρίς να φταίει σε μια τέτοια κατάσταση έχει να αντιμετωπίσει το τεράστιο κενό της απώλειας της μητέρας του. Την ίδια στιγμή «χάνει» στην ουσία και τον πατέρα του, βιώνει δηλαδή μια διπλή απώλεια. Το παιδί του οποίου η μητέρα δολοφονείται από τον πατέρα του βιώνει μια δύσκολη ψυχολογική κατάσταση και θα μεγαλώσει με ένα βαθύ τραύμα που είναι δύσκολο να επουλωθεί. Μαζί με την απώλεια των γονιών του χάνει και την αυτοπεποίθησή του, το αίσθημα ασφάλειας που οι δυο γονείς θα μπορούσαν να του προσφέρουν. Ίσως να θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο για τα γεγονότα που έχουν συμβεί, ειδικά εάν γινόταν μάρτυρας των ενδοοικογενειακών καβγάδων που προηγήθηκαν. Είναι σίγουρο ότι το τραυματικό γεγονός θα το επηρεάσει στην μετέπειτα ζωή του. Προφανώς θα χρειαστεί βοήθεια από ειδικούς για να μπορεί να διαχειριστεί τις διαταραχές που έχει υποστεί ο ψυχισμός του.

Συγχρόνως αυτό το παιδί στιγματίζεται από την κοινωνία ως ο γιός ή η κόρη του φονιά. Όλα τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας (γονείς, αδέρφια του θύματος) επίσης στιγματίζονται. Στο σχολείο ή στην γειτονιά το παιδί μπορεί να νιώθει διαφορετικό από τα υπόλοιπα παιδιά, να έχει αίσθημα ντροπής ή να νιώθει μειονεκτικά με αποτέλεσμα να αποξενωθεί. Ειδικά αν η κοινωνία στην οποία ζει είναι μικρή, ίσως αναγκαστεί μαζί με τους κηδεμόνες του να φύγει από τον τόπο διαμονής του, προκειμένου να βρεθεί σε ένα πιο ήρεμο και χωρίς επώδυνες αναμνήσεις περιβάλλον.

Οι δυσκολίες που προκύπτουν είναι πολλές. Αν το παιδί είναι μικρό σε ηλικία και δεν είναι σε θέση να κατανοήσει τι έχει συμβεί, πως θα του το εξηγήσουν; Ποιος θα αναλάβει την ανατροφή του; οι γονείς του θύτη ή οι γονείς της μητέρας του που πρέπει να βρουν την ψυχική δύναμη να μεγαλώσουν το παιδί; Αν το παιδί είναι σε ηλικία που συνειδητοποιεί τι έχει συμβεί σίγουρα θα

δημιουργηθεί ένα βαθύ ρήγμα στην σχέση με τον πατέρα του, το οποίο θα παραμείνει αγεφύρωτο.

Η κοινωνία, κατά την γνώμη μου, πρέπει να διαδραματίσει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα ζωή ενός παιδιού που βρέθηκε σε αυτή την θέση. Οφείλει να του παρέχει ψυχολογική υποστήριξη. Εκπαιδευτικοί και κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να παρακολουθούν στενά την εξέλιξη του παιδιού. Απαραίτητη είναι και η οικονομική βοήθεια για την κάλυψη ιατρικών αναγκών, την εκπαίδευση και σε κάθε πτυχή της ζωής αυτών των παιδιών.

2.10 Ανάλυση Ταινιών και Σειρών με θέμα την Ενδοοικογενειακή Βία

MISS VIOLENCE (2013)

Η ταινία Miss Violence, σε σκηνοθεσία του Αλέξανδρου Αβρανά και σενάριο Αλέξανδρος Αβρανάς και Κώστας Περούλης, διαπραγματεύει το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας. Ο σκηνοθέτης επιλέγει μια ακραία περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας που προκαλεί αποτροπιασμό με σκοπό να καταδικάσει κάθε μορφή εξουσίας και εκμετάλλευσης. Ο πατέρας εξουσιαστής αντιπροσωπεύει την βία που υπάρχει γενικά στην κοινωνία μας.

Η ιστορία, εμπνευσμένη από αληθινά γεγονότα, εξελίσσεται σε ένα διαμέρισμα της Αθήνας, όπου διαμένει μια φαινομενικά κανονική οικογένεια. Την ημέρα που όλοι γιορτάζουν τα εντέκατα γενέθλια της Αγγελικής, η ίδια βάζει τέλος στην ζωή της. Από τι θέλει να ξεφύγει και να γλιτώσει; Η κοινωνική πρόνοια προσπαθεί να εξιχνιάσει τα αίτια της αυτοκτονίας ενώ η οικογένεια συνεχίζει κανονικά την ζωή της και αποκαλεί το συμβάν "ατύχημα". Η ταινία ασκεί κριτική στην συνειδητή, στην αποσιώπηση και στην συγκάλυψη της βίας, αλλά και στην υποκρισία της κοινωνίας, στην αδιαφορία όσων δεν θέλουν να δουν τι κρύβεται στο διπλανό σπίτι όταν κλείνει η πόρτα. Η σχέση του Πατέρα-εξουσιαστή με τα θύματα είναι μια σχέση που βασίζεται στην άσκηση εξουσίας και φόβου. Εδώ πρόκειται για κακοποίηση γυναικών και παιδιών και θύματα αιμομιξίας. Η βία στην ταινία υπάρχει σε όλες τις μορφές της: λεκτική, ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική.

Ο Πατέρας ως αρχηγός της οικογένειας διατάζει, τιμωρεί, εκφοβίζει και ελέγχει απόλυτα τα άλλα μέλη της οικογένειας, τα οποία είναι θύματά του. Από τις μεθόδους που χρησιμοποιεί για να τους εξουσιάζει και να τους χειριστεί καταλαβαίνουμε ότι πρόκειται για έναν ψυχικά διαταραγμένο άνθρωπο. Η σχέση μεταξύ των μελών της οικογένειας είναι πέρα από κάθε λογική. Ο Πατέρας "εκπαιδεύει" τα θύματά του να λειτουργούν με τους δικούς του κανόνες και αυταρχικά τους επιβάλλει να τον υπηρετούν και να ικανοποιούν τις παράλογες ορέξεις του. Η προσποιητή ευγένεια και οι καλοί τρόποι του στις συναναστροφές του έξω στην κοινωνία, έρχονται σε πλήρη αντίθεση με την βαρβαρότητα και την κτηνωδία αυτού του ανθρώπου μέσα στο σπίτι.

Παρά την κακοποίηση που υφίστανται, τα θύματα ζουν σαν όλα να είναι φυσιολογικά. Ζουν δηλαδή σε μια "κανονικότητα", την οποία έχουν αποδεχτεί (κάποιοι από αυτούς εντελώς

ασυνείδητα, γιατί έτσι έχουν μάθει) προκειμένου να επιβιώσουν. Τα μέλη της οικογένειας δείχνουν αφοσίωση στον θύτη τους, μάλιστα πολλές φορές ανταγωνίζονται για την προσοχή και την επιοίκειά του.

Η Μητέρα λειτουργεί και αυτή όπως και οι υπόλοιποι ως ανδρείκελο στα χέρια του συζύγου της. Είναι εντελώς απαθής και συναινεί στα όσα συμβαίνουν. Το βλέμμα της είναι κυνικό και στο τέλος της ταινίας μετατρέπεται από θύμα σε θύτη.

Η μεγάλη κόρη η Ελένη είναι παθητική και άβουλη, καταπνίγει τα συναισθήματα της και δεν αντιδρά σε αυτά που συμβαίνουν. Συμμορφώνεται και αυτή πλήρως στις διαταγές του πατέρα. Προσπαθεί με ένα ψεύτικο χαμόγελο να κρύψει την αλήθεια. Αναρωτιέται κανείς γιατί δεν φεύγει, γιατί δεν κάνει κάτι για να ξεφύγει από την φρίκη.

Η εντεκάχρονη Αγγελική όταν μαθαίνει τι την περιμένει, αποφασίζει με τον πιο ακραίο τρόπο να αποτρέψει την κακοποίηση της και ίσως έτσι να ξεσκεπάσει την φρικιαστική αλήθεια.

Στο τέλος της ταινίας η διαταγή της Μητέρας «Κλείδωσε την πόρτα» μας ξαφνιάζει. Καταλαβαίνουμε ότι ο χαρακτήρας του πατέρα δημιουργεί θύματα, τα οποία μετά με την σειρά τους τους γίνονται θύτες και έτσι η βία συνεχίζεται, διαιωνίζεται. Ο Αβρανάς αφήνει τον θεατή να σκεφτεί ο ίδιος τι θα ακολουθήσει. Το τέλος της ταινίας δεν φέρνει την απόλυτη κάθαρση, δεν φέρνει μεγάλη ανακούφιση. Ο σκηνοθέτης δεν αφήνει τον θεατή να αψησυχαστεί, αντιθέτως, τον αναγκάζει να αφυπνιστεί διότι είναι σαν να μας λέει ότι η βία φέρνει βία και δεν είναι εύκολο να την σταματήσει κανείς.

Έχει πολύ ενδιαφέρον ο τρόπος που ο σκηνοθέτης επιλέγει να αποκαλύψει τα μυστικά που κρύβει αυτή η οικογένεια και τις σχέσεις που έχουν μεταξύ τους τα μέλη της. Αυτή η αποκάλυψη γίνεται πολύ αργά και σταδιακά και με ελάχιστες σκηνές βίας. Ο χώρος του διαμερίσματος όπου εκτυλίσσεται η ιστορία, με τις κλειστές κουρτίνες και τα μουντά χρώματα, δημιουργεί μια παγωμένη και νοσηρή ατμόσφαιρα. Η κάμερα του σκηνοθέτη εστιάζει αρκετές φορές με σταθερά πλάνα στις κλειστές πόρτες και δημιουργεί αγωνία για το τι μπορεί να συμβαίνει πίσω από αυτές. Ο θεατής δεν ξέρει τι ακριβώς συμβαίνει, αλλά υποπτεύεται, η αγωνία κλιμακώνεται μέχρι να ξεσκεπαστεί η αποκρουστική αλήθεια.

Τα σταθερά πλάνα, η σταδιακή αποκάλυψη της αλήθειας είναι μερικά από τα στοιχεία που χρησιμοποίησα και εγώ στην ταινία μου. Θα προτιμούσα οι ηθοποιοί να μην κοιτάνε την κάμερα όταν μιλάνε και θα ήταν πιο ενδιαφέρον για εμένα να υπάρχουν και κάποια πλάνα με κίνηση. Επίσης πιστεύω ότι θα ήταν πιο έντονο το συναίσθημα αν σε κάποιες σκηνές υπήρχε μουσική.

Αλέξανδρος Αβρανάς, *Miss Violence* (2013)

10^η Εντολή- Εμμονή (2006)

Η τηλεοπτική σειρά 10^η Εντολή είναι αστυνομική σειρά με στοιχεία ψυχολογικού θρίλερ που εμπνεύστηκε και δημιούργησε ο σκηνοθέτης Πάνος Κοκκινόπουλος. Τα επεισόδια της σειράς είναι αυτοτελή και τα σενάρια βασίζονται είτε σε αληθινές ιστορίες, είτε σε μυθοπλασία. Οι χαρακτήρες είναι καθημερινοί άνθρωποι οι οποίοι όμως ξεπέρασαν την κόκκινη γραμμή μετά από την οποία δεν υπάρχει επιστροφή.

Το τέταρτο επεισόδιο του τρίτου κύκλου της σειράς με τίτλο «Εμμονή, σε σκηνοθεσία του Βασίλη Ντούρο και σενάριο Βασίλη Ρίσβα και Δήμητρας Σακαλή.

Η Γιώτα υφίσταται κακοποιητική συμπεριφορά από τον άντρα της τον Φώτη. Στην αρχή κατηγορεί τον εαυτό της ότι φταίει η ίδια για ότι της συμβαίνει, αλλά όταν οι φωνές, οι προσβολές, οι ξυλοδαρμοί αλλά και η σεξουαλική βία που υπέστει επαναλαμβάνονται όλο και πιο συχνά, η Γιώτα παύει να πιστεύει στις υποσχέσεις του ότι θα αλλάξει και βρίσκει την δύναμη να τον εγκαταλείψει. Έχει ενδιαφέρον η περιγραφή του ψυχισμού του κεντρικού ήρωα. Μέσα από τους διαλόγους, τις κινήσεις και την συμπεριφορά του κατανοούμε τις πτυχές της προσωπικότητας του και τα αίτια που τον οδήγησαν στις εγκληματικές αυτές πράξεις. Γίνεται αντιληπτό ότι ο Φώτης δεν είναι απλά ένας άνθρωπος νευρικός και απότομος. Έχει πατριαρχικές αντιλήψεις. Συχνά εκφράζεται υποτιμητικά για τις γυναίκες, έχει έντονο το αίσθημα της κτητικότητας απέναντι στην γυναίκα του, την ζηλεύει παράφορα και θέλει να έχει τον απόλυτο έλεγχο στην ζωή της. Ο ίδιος δικαιολογεί τον εαυτό του ότι το κάνει από υπερβολική αγάπη, ενώ

στην πραγματικότητα είναι λόγω εγωισμού και χειραγώγησης. Για αυτό έχει το “δικαίωμα” να την τιμωρεί και να την υποτάσσει “όπως της αξίζει” όταν αισθάνεται ότι θίγεται ο ανδρισμός του.

Στο τέλος ο Φώτης προτιμά να αφαιρέσει την ζωή της γυναίκας του διότι δεν μπορεί να αποδεχτεί ότι δεν θα είναι πια δική του και κτήμα του. Η αυτοκτονία του αποδεικνύει ότι δεν άντεξε το κενό που δημιουργήθηκε.

Σεναριακά, αυτό που μου κίνησε το ενδιαφέρον είναι ότι ο σκηνοθέτης επικεντρώνεται περισσότερο στους χαρακτήρες παρά στην πλοκή. Μέσα από τους χαρακτήρες αναδεικνύεται η ιστορία. Όσον αφορά την σκηνοθετική προσέγγιση, είναι λιτή και η αφήγηση είναι κινηματογραφική, κάτι που δεν είναι συνηθισμένο για μια τηλεοπτική σειρά.

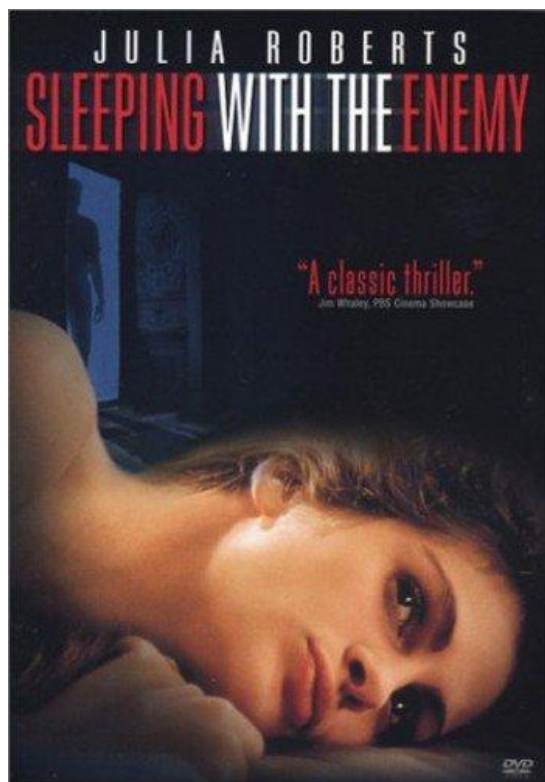
10^η Εντολή- Εμμονή (2006)

Sleeping with the Enemy (1991)

Ένα θρίλερ αμερικανικής παραγωγής σε σκηνοθεσία Joseph Ruben , σενάριο Ronald Bass και μουσική Jerry Goldsmith. Η Λόρα είναι μια νέα γυναίκα η οποία παντρεύεται τον άνδρα που ερωτεύτηκε , αλλά πολύ σύντομα ανακαλύπτει ότι ο γοητευτικός και πετυχημένος Μάρτιν στην πραγματικότητα είναι βίαιος και άκρως και χειριστικός. Το όμορφο σπίτι στο οποίο διαμένουν μετατρέπεται για την Λόρα σε μια φυλακή, όπου όταν κλείνει η πόρτα ξεκινά η απόλυτη ταπείνωση και υποταγή στον άνδρα της. Κάθε μέρα είναι για αυτήν ένα μαρτύριο, καθώς είναι αναγκασμένη να ανέχεται την κακοποιητική συμπεριφορά του συζύγου της. Παρόλο που είχε ζητήσει βοήθεια, η αστυνομία δεν την προστάτεψε. Η ίδια χαρακτηρίζει τον εαυτό της «δειλό» , καθώς ο φόβος της την παραλύει και την κρατά όμηρη σε αυτή την κατάσταση. Θα χρειαστούν πάνω από τρία χρόνια για να βρει την δύναμη να ξεφύγει. Ενώ φοβάται το νερό, κάνει μαθήματα κολύμβησης για να ξεπεράσει τους φόβους της, Σκηνοθετεί τον θάνατο της και ξεκινάει μια καινούργια ζωή.

Η ταινία έχει ως θέμα την ενδοοικογενειακή βία. Δείχνει την αγωνία και τον τρόμο της πρωταγωνίστριας που είναι αναγκασμένη να βιώνει βίαιες καταστάσεις. Περνάει όμως το μήνυμα ότι κάθε γυναίκα η οποία βρίσκεται σε αυτή την θέση μπορεί να ξεπεράσει τους φόβους της και να σταθεί στα πόδια της. Τέτοιες οπισθοδρομικές αντιλήψεις που υποστηρίζουν ότι η γυναίκα πρέπει να ανέχεται και να υποχωρεί σε κάθε ακραία συμπεριφορά του συζύγου της, πρέπει να ανήκουν στο παρελθόν.

Το τέλος είναι προβλέψιμο, αλλά οδηγεί στην λύτρωση της ηρωίδας. Η μουσική του Jerry Goldsmith συντελεί στην δημιουργία της ασφυκτικής ατμόσφαιρας της ταινίας. Στην ταινία γίνεται χρήση πολλαπλών και διαφορετικών πλάνων. Πιο συγκεκριμένα χρησιμοποιούνται κοντινά, γενικά σταθερά πλάνα και πλάνα με κίνηση από διαφορετικές οπτικές γωνίες με αποτέλεσμα ο φακός να αποθανατίζει λεπτομερειακά κάθε κίνηση των χαρακτήρων.

Joseph Ruben, *Sleeping with the Enemy* (1991)

2.11 Ανάλυση Πρακτικής Εργασίας

Το πρακτικό μέρος της εργασίας μου είναι μια ταινία μικρού μήκους με τίτλο «Repent». Το θέμα της ταινίας, η γυναικοκτονία, είναι ένα θέμα το οποίο με απασχολεί πάρα πολύ τα τελευταία χρόνια. Με συγκλόνισαν βαθιά τα εγκλήματα με θύματα γυναίκες που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα το τελευταίο διάστημα. Είναι ένα ζήτημα επίκαιρο που η κοινωνία μας δεν έχει καταφέρει να εκλείψει. Έτσι σκέφτηκα να αναδείξω το σοβαρό αυτό κοινωνικό πρόβλημα μέσα από τα μάτια ενός νεαρού αγοριού, του οποίου η μητέρα δολοφονείται από τον πατέρα. Στόχος μου είναι οι θεατές να προβληματιστούν για το τι μπορεί να οδήγησε έναν άνθρωπο να διαπράξει αυτό το αποτρόπαιο έγκλημα και να αναλογιστούν τις τραγικές συνέπειες που προκύπτουν από μια τέτοια πράξη. Θα ήθελα με την ταινία αυτή να βοηθήσω να αλλάξουν επιτέλους οι παλιές αντιλήψεις και τα στερεότυπα σχετικά με την ανισότητα των φύλων και να μην υπάρχει καμία ανοχή στην έμφυλη βία.

Για την συγγραφή του σεναρίου διάβασα αρκετά επιστημονικά βιβλία, μυθιστορήματα και πραγματικά βιώματα γυναικών που έζησαν τέτοιες καταστάσεις. Η όλη διαδικασία της συγγραφής είχε διάρκεια περίπου τρεις μήνες ενώ παράλληλα έγιναν πολλές αλλαγές μέχρι να τελειοποιηθεί. Επίσης ένας άλλος παράγοντας για την έμπνευση του σεναρίου αποτέλεσαν και οι τοποθεσίες, οι οποίες επέλεξα για να γυρίσω την ταινία. Η φύση, το βουνό, το δάσος, οι εξωτερικοί και οι εσωτερικοί χώροι του σπιτιού στο χωριό αποπνέουν μια αισθητική η οποία ταιριάζει με το θέμα. Όσον αναφορά την εύρεση των ηθοποιών δυσκολεύτηκα να βρω άτομα να παίξουν στην ταινία, καθώς το μέρος που ζω είναι μικρό και ο κόσμος δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα να ασχοληθεί με το κομμάτι αυτό. Ήθελα να βρω ανθρώπους που να έχουν ασχοληθεί με την υποκριτική ή να έχουν κάποια σχετική εμπειρία, έτσι ώστε να βγάλω το επιθυμητό αποτέλεσμα στην απόδοση του συναισθήματος. Αφού αυτό δεν ήταν εφικτό, τα άτομα που πρωταγωνίστησαν στην ταινία μου είναι η μητέρα μου και ο αδελφός μου.

Καθ' όλη την διάρκεια της δημιουργίας της ταινίας αντιμετώπισα αρκετά προβλήματα, καθώς αυτή ήταν και η πρώτη μου απόπειρα. Στην αρχή προβληματίστηκα αρκετά διότι για την δημιουργία μιας μικρού μήκους ταινίας συνήθως απαιτείται μια ομάδα ανθρώπων (Film crew), οι οποίοι να αναλάβουν τα επιμέρους ζητήματα. Είναι γεγονός ότι επειδή έχω φύγει από την Κέρκυρα εδώ και δυο χρόνια, δεν είχα δυστυχώς δυνατότητα να ζητήσω βοήθεια από φίλους και συμφοιτητές μου, κάποιοι από τους οποίους είναι πιο ψαγμένοι και έμπειροι και θα μπορούσα να μάθω πράγματα από αυτούς. Η σκηνοθεσία ήταν μια πρόκληση για εμένα, μια δύσκολη αλλά ενδιαφέρουσα εμπειρία. Οι ηθοποιοί της ταινίας μου δεν είχαν καμία σχέση με την υποκριτική και για αυτό το λόγο έπρεπε να υπάρχει λεπτομερή καθοδήγηση και εξήγηση. Επίσης ο χρόνος των γυρισμάτων ήταν αρκετά περιορισμένος διότι ο αδελφός μου έπρεπε να μπει στον στρατό και υπήρχε πίεση ώστε να γίνουν όλες οι λήψεις στις οποίες συμμετείχε και δυστυχώς σε κάποιες αλλαγές που έγιναν έπειτα δεν μπορούσε να παρευρεθεί.

Το editing στο πρόγραμμα Adobe Premiere ήταν για εμένα επίσης μια ενδιαφέρουσα εμπειρία καθώς είναι ένα επαγγελματικό πρόγραμμα πάνω στο οποίο δεν είχα πολλές γνώσεις. Έπρεπε να επιλεχθούν οι λήψεις, τα πλάνα να τριμαριστούν και να αναδιαταχθούν με συγκεκριμένη σειρά. Η εικόνα και ο ήχος έπρεπε να είναι αρμονικά συνδυασμένα μεταξύ τους ούτως ώστε να πλησιάσει την επιθυμητή μορφή.

Ο Μάριος είναι ένας εικοσάχρονος νεαρός ο οποίος ζει μόνος του. Δυο χρόνια μετά την δολοφονία της μητέρας του από τον πατέρα του, δεν μπορεί να ξεπεράσει τον χαμό της. Ο πόνος του είναι αβάσταχτος και η οργή που νιώθει για τον πατέρα του φέρνει στο μυαλό του σκέψεις για εκδίκηση. Ο πατέρας, ο οποίος για την κοινωνία είναι ένας καλός και λογικός άνθρωπος, ήθελε να έχει τον έλεγχο επάνω στην γυναίκα του, δεν την άφησε να δουλέψει και για χρόνια της ασκούσε λεκτική και σωματική βία. Όταν του ανακοινώνει ότι θέλει να τον εγκαταλείψει, δεν μπορεί να το δεχτεί και αφαιρεί την ζωή της θεωρώντας ότι του ανήκει. Η μητέρα δεν είχε ποτέ το θάρρος να καταγγείλει την βία την οποία υπέστει. Οι φόβοι και η ανασφάλεια της δεν την άφησαν να διεκδικήσει το αυτονόητο δικαίωμα στην ζωή, στην ελευθερία και στην αυτοδιάθεση. Το γεγονός το ότι δώσανε ελαφρυντικό στον φονιά είναι μια καταγγελία προς τις αρχές, η ανεπάρκεια των οποίων πολλές φορές οδηγεί στο να μην υπάρχει αυστηρή τιμωρία για τα εγκλήματα αυτά. Στο πρόσωπο της γειτόνισσας βλέπουμε την κοινωνία, η οποία έχει ευθύνη

για την ανοχή και τη σιωπή, αντιμετωπίζοντας ως ιδιωτική υπόθεση τέτοιου είδους περιστατικά. Στο τέλος ο Μάριος σώζει την ζωή μιας γυναίκας, η οποία βρίσκεται σε μια παρόμοια θέση με την μητέρα του. Αυτό κάπως απαλύνει τον πόνο του και τον κάνει να αλλάξει γνώμη και να προχωρήσει την ζωή του. Έτσι με αυτή την πράξη έρχεται η λύτρωση και όχι με την εκδίκηση και την χρήση βίας. Αυτός ίσως να είναι ο πιο δύσκολος δρόμος αλλά και ο πιο σοφός.

Η βιβλιογραφική έρευνα για το θέμα της πτυχιακής εργασίας ξεκίνησε αρχές Νοεμβρίου 2021. Μετά από ένα μήνα περίπου και παράλληλα με βτην συνεχή έρευνα έγινε η συγγραφή του σεναρίου στην αρχική του μορφή. Στα μέσα Δεκεμβρίου 2021 ξεκίνησαν τα πρώτα γυρίσματα της ταινίας μικρού μήκους και στους επόμενους δύο μήνες περίπου έγιναν συμπληρωματικά πλάνα και γυρίσματα. Το κυρίως κείμενο του θεωρητικού μέρους της εργασίας ολοκληρώθηκε σε διάστημα περίπου έξι μηνών. Στο επόμενο διάστημα και μέχρι τα μέσα Ιουνίου 2022 έγιναν και κάποιες διορθώσεις και συμπληρώσεις του θεωρητικού κειμένου.

Link Ταινίας μικρού μήκους: <https://youtu.be/vXlZDa5XKbs>

Η διαδικασία παραγωγής της ταινίας μικρού μήκους αποτελείται από τρία στάδια: Προπαραγωγή ,παραγωγή και μεταπαραγωγή.

Προπαραγωγή

Το στάδιο της προπαραγωγής περιλαμβάνει όλες τις εργασίες που πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί πριν τα γυρίσματα. Στο στάδιο αυτό γίνεται η μετατροπή της ιδέας μου (συγγραφή σεναρίου) και η δημιουργία του storyboard. Έπειτα από πολύ αναζήτηση και έρευνα ξεκίνησα να οπτικοποιώ στο μυαλό μου την αισθητική και τα πλάνα για την ταινία μου. Βρίσκοντας την κεντρική ιδέα και την πλοκή της ιστορίας, άρχισα να δημιουργώ τους χαρακτήρες και τις προσωπικότητες τους. Οι χαρακτήρες είναι απλοί και καθημερινοί, καθώς ήθελα να δημιουργήσω συναισθήματα και καταστάσεις στις οποίες ο θεατής να ταυτίζεται με τους πρωταγωνιστές. Έπειτα ξεκίνησε η συγγραφή του σεναρίου και του storyboard (βλ.παραρτήματα). Ξεκίνησα να γράφω τις σκηνές, τους διαλόγους και τις πράξεις των χαρακτήρων. Με αφετηρία το σενάριο και με δεδομένους τους σκηνικούς χώρους, επεξεργάστηκα το ντεκουπάζ κάθε σκηνής, αποφασίζοντας πόσα και ποια πλάνα θα την απαρτίζουν στο τελικό κινηματογραφικό αποτέλεσμα. Χώρισα σε σκηνές και πλάνα και έκανα λεπτομερή ανάλυση κάθε πλάνου του έργου. Στην συνέχεια θα γίνει απεικόνιση του ντεκουπάζ σε storyboard.Μέσα από τον σχεδιασμό του storyboard γίνεται μια σαφή ένδειξη της οπτικής πληροφορίας του κάθε πλάνου, των κινήσεων των ηθοποιών και της κάμερας. Το storyboard αποτελείται από πρόχειρα σκίτσα, σχεδιασμένα με το χέρι, έτσι ώστε να γίνει η απεικόνιση της ιδέας μου και αποτελεί ένα πολύ βασικό βοηθητικό εργαλείο για την επίτευξη των γυρισμάτων. Με απλά σκίτσα προσπάθησα να αναπαραστήσω την ιδέα μου και παράλληλα να έχω έναν οδηγό για τις οπτικές γωνίες των πλάνων που θα γυριστούν. Τέλος έγινε η οργάνωση των γυρισμάτων, δηλαδή η ανάλυση της κάθε σκηνής ως προς τις ανάγκες της (ηθοποιοί, ντεκόρ, κοστούμια, εξοπλισμός).

Παραγωγή

Στο στάδιο της παραγωγής ξεκινάνε τα γυρίσματα και η λήψη των πλάνων. Οι σκηνές δεν γυρίστηκαν με την αρχική τους σειρά καθώς προείχαν άλλα κριτήρια όπως η διαθεσιμότητας των ηθοποιών, αν τα γυρίσματα είναι νυχτερινά ή ημερήσια, ο καιρός κ.α. Όσο αφορά την λήψη κάθε πλάνου ξεκινήσαμε με το στήσιμό του, κατά το οποίο αποφασίστηκε η θέση και η κίνηση της κάμερας σε σχέση με την θέση των ηθοποιών, ο φακός και το κάδρο. Έγιναν κάποιες αλλαγές. Δοκίμασα διαφορετικές οπτικές γωνίες για το καλύτερο αποτέλεσμα και διαφορετικές κινήσεις της κάμερας και χρησιμοποίησα διαφορετικούς φακούς. Πριν από την λήψη των πλάνων έγιναν πρόβες. Ως σκηνοθέτης εξηγούσα λεπτομερώς στους ηθοποιούς τις εκφράσεις και τις κινήσεις που θα έπρεπε να κάνουν καθώς και το συναίσθημα στην ερμηνεία. Έγινε έλεγχος στον φωτισμό και σε άλλες πρακτικές παραμέτρους των γυρισμάτων. Επίσης για να γίνει ο ήχος όσο πιο καθαρός γίνεται χρησιμοποίησα μικροφώνο.

Μεταπαραγωγή

Η μεταπαραγωγή είναι το στάδιο της ολοκλήρωσης της ταινίας. Πιο συγκεκριμένα γίνεται το μοντάζ της εικόνας και του ήχου. Το πρόγραμμα που επιλέχθηκε για την επεξεργασία της ταινίας είναι το πρόγραμμα της Adobe Premiere. Οι γνώσεις μου για το συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν βασικές. Οπότε έπρεπε να εμβαθύνω τις ικανότητες μου πάνω σε αυτό. Παρακολούθησα αρκετά tutorials σχετικά με την χρήση του. Αρχικά επέλεξα τις καλύτερες λήψεις των πλάνων και τα οργάνωσα σε φακέλους. Η οργάνωση τους είναι σημαντική για την πιο εύκολη αναζήτηση τους κατά την διάρκεια του editing. Έγινε η συναρμολόγηση των σκηνών με την σεναριακή τους σειρά. Έπειτα ξεκίνησα το μοντάζ της ταινίας. Οι σκηνές τριμάρονται, αναδιατάσσονται μέχρι η ταινία να πλησιάσει την επιθυμητή μορφή. Μέχρι και την παράδοση της ταινίας στο μοντάζ έγιναν αρκετές αλλαγές όσον αφορά την εικόνα και τον ήχο. Στην συνέχεια προστέθηκαν ο τίτλος της ταινίας και τα credits. Το μοντάζ της εικόνας προσαρμόστηκε πάνω στον ήχο και στην μουσική. Οι περισσότεροι ήχοι ήταν φυσικοί και έγινε επεξεργασία μόνο στην ένταση τους. Παράλληλα προστέθηκαν και κάποιοι συμπληρωματικοί ήχοι. Όλα αυτά τοποθετούνται σε ξεχωριστά κανάλια (tracks) έτσι ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία στην σύνθεση και στην επεξεργασία τους. Αφού ολοκληρώθηκε η δημιουργία του σκελετού της ταινίας, έγιναν οι χρωματικές διορθώσεις (color correcting). Διόρθωσα την φωτεινότητα και τις χρωματικές ισορροπίες των πλάνων έτσι ώστε να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα. Τέλος έγινε export του αρχείου στη επιθυμητή μορφή. Το πρόγραμμα Adobe Premier είναι ένα επαγγελματικό και βαρύ πρόγραμμα με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν αρκετά προβλήματα. Παρόλα αυτά η διαδικασία διέυρυνε την γνώση μου και ήταν μια πρόκληση για εμένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Συμπεράσματα

Η έμφυλη βία κατά των γυναικών συνιστά ένα πολυσύνθετο φαινόμενο για την κατανόηση του οποίου απαιτείται διεπιστημονική προσέγγιση, πολυεπίπεδες αναλύσεις και μακροχρόνιες έρευνες. Είναι ένα φαινόμενο πολύ παλιό, που δεν σταμάτησε ποτέ να υφίσταται. Περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα επιβλαβών πράξεων και συμπεριφορών. Εκτός από την σωματική και ψυχολογική βία εδώ συγκαταλέγονται η σεξουαλική παρενόχληση, ο βιασμός, ο οικονομικός έλεγχος αλλά και η βία στο διαδίκτυο. Η αναγνώριση της βίας κατά των γυναικών ως κοινωνικό φαινόμενο είναι σχετικά πρόσφατη. Διεθνείς οργανισμοί όπως ΟΗΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κ.α., τοποθετώντας την βία στα πλαίσια των έμφυλων διακρίσεων και της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έχουν θεσπίσει νόμους και πολιτικές για την καταπολέμηση και την πρόληψη της. Η έκταση του φαινομένου είναι τεράστια. Μία στις τρεις γυναίκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υποστεί κάποια μορφή βίας κατά την διάρκεια της ζωής της. Η βία κατά των γυναικών δεν γνωρίζει σύνορα, ούτε κοινωνικές τάξεις. Μπορεί να εκδηλωθεί ανεξαρτήτως οικονομικής και κοινωνικής θέσης ή μορφωτικού επιπέδου των θυτών και των θυμάτων. Η έκταση και η ένταση της βίας εις βάρος των γυναικών εξαρτάται από τις κοινωνικές συνθήκες, την ιστορική περίοδο και τις πολιτισμικές παραδόσεις. Τα αίτια του φαινομένου σύμφωνα με την φεμινιστική αντίληψη κρύβονται στις ανισότητες μεταξύ των δυο φύλων. Αυτές οι ανισότητες πηγάζουν από τις πατριαρχικές, στερεότυπες αντιλήψεις που αφορούν την αρρενωπότητα και την θηλυκότητα και τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία. Οι σχέσεις μεταξύ των δυο φύλων έχουν διαμορφωθεί ιστορικά ως σχέσεις εξουσίας και υποταγής. Η βία των ανδρών αποτελεί εκδήλωση αυτής της εξουσίας και μέσω ελέγχου των γυναικών. Οι κοινωνικοί θεσμοί (οικογένεια, σχολείο, εκκλησία), κατασκευάζουν και διατηρούν τα πολιτισμικά πρότυπα και συνεπώς τις έμφυλες διαφορές. Η άμεση σύνδεση της βίας κατά των γυναικών με την έμφυλη συγκρότηση της κοινωνίας και την ανισότητα των δυο φύλων αμφισβήτησε την ερμηνεία της βίας κατά των γυναικών ως αποτέλεσμα μόνο του βίαιου χαρακτήρα κάποιων ανδρών. Η προσωπική συμπεριφορά αντανakλά τα πολιτισμικά πρότυπα και πιστεύω της κοινωνίας. Ακόμα και σήμερα η ενδοοικογενειακή βία περιβάλλεται από μυστικότητα και αντιμετωπίζεται ως ένα ατομικό, προσωπικό πρόβλημα που αφορά μόνο τον κλειστό οικογενειακό χώρο. Πολλές γυναίκες εγκλωβίζονται σε μια βίαιη σχέση λόγω του φόβου για στιγματισμό και ενοχοποίηση τους. Η οικονομική ανασφάλεια, η αδιαφορία της κοινωνίας αλλά και η ανεπάρκεια αυστηρών ποινών για τους δράστες αποτελούν ανασταλτικοί παράγοντες για την απόφαση μιας κακοποιημένης γυναίκας να καταγγείλει την βία. Ο περιορισμένος αριθμός καταγγελιών συμβάλλει στην ύπαρξη ενός μεγάλου σκοτεινού αριθμού κακοποιημένων γυναικών, γεγονός που δυσχεραίνει την αποτίμηση και την αξιολόγηση της έκτασης του προβλήματος.

Η γυναικοκτονία αποτελεί την πιο ακραία μορφή της έμφυλης βίας κατά των γυναικών. Ο όρος γυναικοκτονία κατονομάζει το φαινόμενο της δολοφονίας γυναικών με κίνητρο το φύλο.

Εμπεριέχει την διαδικασία αυτού του εγκλήματος, η εκ προμελέτης βίαιη θανάτωση μια γυναίκας επειδή είναι γυναίκα. Δεν συνδέονται όλες οι ανθρωποκτονίες γυναικών με το φύλο τους, όμως ένας σημαντικός αριθμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως γυναικοκτονίες. Οι κύριες όψεις βάσει των οποίων μπορεί να αποδοθεί αυτός ο χαρακτηρισμός είναι οι εξής: Πρώτον, το βασικό κίνητρο είναι το φύλο του θύματος. Δεύτερον, στις περισσότερες περιπτώσεις η δολοφονία διαπράττεται από στενό σύντροφο, ειδικά μετά την απόπειρα της γυναίκας να διαλύσει την σχέση, γεγονός που δείχνει καθ' υπόταξη και κτήση της γυναίκας από τον άνδρα της. Η πράξη αυτή λειτουργεί ως μια τιμωριστική πράξη στην μη συμμόρφωση του θύματος. Τρίτον, έχει προηγηθεί χρόνια άσκηση βίας πριν από την μοιραία κατάληξη και τέταρτον το έγκλημα γίνεται εκ προθέσεως και όχι εν βρασμώ ψυχής.

Η γυναικοκτονία δεν είναι απλά ένας όρος που περιγράφει την διαδικασία της αποτρόπαιης αυτής πράξης και τα έμφυλα κίνητρα της, αλλά είναι μια λέξη που έχει την δύναμη να αλλάξει τις επικρατούσες αντιλήψεις και να ανατρέψει την σιωπή και την ανοχή της κοινωνίας μας.

Για να κατανοήσουμε εις βάθος τον χαρακτήρα και την δυναμική του φαινομένου της έμφυλης βίας κατά των γυναικών, θα χρειαστεί να διανύσουμε ως κοινωνία πολύ δρόμο ακόμα. Χρειάζεται συστηματική και εξειδικευμένη συλλογή και καταγραφή δεδομένων, θέσπιση αυστηρότερων νόμων και κανόνων και χάραξη αποτελεσματικότερων πολιτικών για την καταπολέμηση και πρόληψη του φαινομένου για να μπορέσουν οι επόμενες γενιές να μην δείξουν καμία ανοχή στην έμφυλη βία.

Σε προσωπικό επίπεδο και ως καλλιτέχνης το θέμα της εργασίας με άγγιξε βαθιά. Το κέρδος που αποκόμισα κατά την διάρκεια της εκπόνησής της είναι μεγάλο. Απέκτησα καλλιτεχνικές ευαισθησίες σε θέματα που αφορούν τις ανθρώπινες σχέσεις και ενδιαφέρον για τους ανθρώπινους χαρακτήρες. Ως νέα γυναίκα έχω πλέον επίγνωση των εννοιών που αφορούν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας και της γυναικοκτονίας για να μπορώ να αναγνωρίζω καταστάσεις και συμπεριφορές που χαρακτηρίζουν μια κακοποιητική σχέση. Νιώθω ευθύνη ότι πρέπει να συμβάλλω στις αλλαγές της νοοτροπίας και της προσωπικής στάσης του καθενός μας για να αλλάξει το συνηθισμένο μοτίβο των έμφυλων στερεοτύπων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΟΤΙΜΑ Κέντρο για τα έμφυλα δικαιώματα και την ισότητα, "Έμφυλη Βία", πρόσβαση: 15 Νοεμβρίου, 2021, <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451541139-55ac7278-00ae>.

FRA European Union Agency for Fundamental Rights, "Violence Against Women: an EU wide survey," πρόσβαση: 15 Νοεμβρίου, 2021, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.

Council of Europe, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul, 2011. E-book.

Δρ. Χατζηφωτίου, Σεβαστή. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2016.

Council of Europe Parliamentary Assembly. "Domestic Violence Against Women," πρόσβαση: 20 Νοεμβρίου, 2021. <http://assembly.coe.int/nw/xml/xref/xref-xml2html-en.asp?fileid=17055&lang=en>.

Γατσάς, Βασίλης. Βία κατά των Γυναικών. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΛΟΚΑΘΗ, 2006.

Beijing Declaration and Platform for Action. Beijing+5 Political Declaration and Outcome. United Nations: United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women) Reprinted by UN Women in 2014, 1995. E-book.

Βέρση Μερόπη. "Ένδοοικογενειακή Βία: Κακοποίηση γυναικών." Αστυνομική Ανασκόπηση, Απρίλιος, 2003.

United Nations. "World Conference on Human Rights 14-25 June 1993, Vienna." πρόσβαση: 11 Δεκεμβρίου, 2021, <https://www.un.org/en/conferences/human-rights/vienna1993>.

Κάλφα, Μ., Μαρία Β., Αθανασία Κ., Μαρούλα Κ. Έμφυλη Βία-Βία κατά των γυναικών. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2021.

Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. Πρώτη Ετήσια Έκθεση για την Βία κατά των Γυναικών. Αθήνα, 2020. E-Book.

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας(ΚΕΘΙ).Ενδο-οικογενειακή Βία κατά των Γυναικών:Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα.Αθήνα:2003.E-book.

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας(ΚΕΘΙ).Μεγάλη έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών στην Ελλάδα σήμερα.Αθήνα:2021. E-book.

World Health Organization.Violence Against Women.πρόσβαση: 19 Δεκεμβρίου, 2021. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>.

Πετράκη, Γεωργία.΄΄ Η βία κατά των γυναικών, ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα.΄΄Το Μωβ.πρόσβαση:27 Δεκεμβρίου,2021. <https://tomov.gr/2018/02/04/via-ton-gynaikon-sovaro-koinoniko-provlima/>.

Στρατηγάκη,Μαρία.Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής.Αθήνα: Μεταίχμιο,2006

Cameron,Deborah.Φεμινισμός:Παρελθόν και παρόν ενός κινήματος.Ηράκλειο Κρήτης:ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ,2020

Γεωργιάδου-Κούνδουρα,Ε.,Riet van del Linden,Whitney Chadwick,Linda Nochlin.Κενά στην Ιστορία της Τέχνης.Αθήνα:ΓΚΟΒΟΣΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Β.Ε.Ε.,1993.

Υπουργείο Εσωτερικών-Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων,Βία κατά των Γυναικών: Οδηγός Συμβουλευτικής για τη βία.pdf

De Beauvoir,Simone.Το Δεύτερο Φύλο.Αθήνα:Μεταίχμιο,2021.

Butler,Judith.Αναταραχή Φύλου: Ο Φεμινισμός και η Ανατροπή της Ταυτότητας.Αθήνα:Αλεξάνδρεια,2009

United Nations.΄΄ On International Day, UN chief says ‘violence against women is not inevitable.’΄΄πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου,2021. <https://news.un.org/en/story/2021/11/1106482>.

European Parliament.΄΄ Violence against women: Resolution on the need to establish a European Union wide campaign for zero tolerance of violence against women.΄΄ πρόσβαση: 28 Δεκεμβρίου,2021.http://www.europafem.org/White-Ribbon/13.institutions/2.ep/ep_resolution/en_ep.resolution.htm.

Πετράκη,Γεωργία.΄΄Η βία κατά των γυναικών είναι σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα.΄΄Social Policy.gr, Δεκέμβριος 17,2017. <https://socialpolicy.gr/2017/12/%CE%B7-%CE%B2%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%83%CE%BF%CE%B2%CE%B1%CF%81%CF%8C-%CE%BA%CE%BF.html>.

Dobash,R.E.,and Russell P. Dobash.Rethinking Violence Against Women.United States of America:SAGE Publications,Inc.,1998.

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ. 2 η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών.Αθήνα:,2021.pdf

''Le Robert Dico en Ligne.''πρόσβαση:8 Ιανουαρίου,2021.
<https://dictionnaire.lerobert.com/definition/femicide>

Πετράκη,Γεωργία και Βασιλική Αρτινοπούλου.Γυναικοκτονίες:Διαπιστώσεις,ερωτήματα και ερωτηματικά.Αθήνα: Gutenberg,2020

Radford,Jill,and Diana E.H. Russell.Femicide:The Politics of Woman Killing.New York:Twayne Publishers,1992.pdf

Cost European Cooperation in science&technology. FEMICIDE ACROSS EUROPE. Great Britain:Policy Press,2018.pdf

GE Glossary& Thesaurus, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/112852> WHO.(2012). Understanding and addressing violence against women. Διαθέσιμο σε https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf

United Nations Economic and social Council. Vienna Declaration on Femicide.Vienna: 2013.pdf.

World Health Organization. Researching Violence Against Women.United States: World Health Organization, PATH; 2005.pdf.

Πετράκη,Γεωργία.''Ο όρος γυναικοκτονία εξειδικεύει την ανθρωποκτονία για να αναδείξει το πρόβλημα της έμφυλης βίας.''News 24 7,Ιούλιος 24,2021.
<https://www.news247.gr/koinonia/petraki-gynaikoktonia-exeidikeyei-anthropoktonia-anadeixei-provlima-emfylis.9304412.html>.

Μπρέγιαννη,Κατερίνα.'' Γυναικοκτονία / Ο ενοχλητικός όρος για τις δολοφονίες των γυναικών.'' Η ΑΥΓΗ, Οκτώβρης 10,2021. https://www.avgi.gr/koinonia/397885_o-enohlitikos-oros-gia-tis-dolofonies-ton-gynaikon.

Προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας.'' Άρθρο της Προέδρου της Δημοκρατίας στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ.''Πρόσβαση: 15 Ιανουαρίου,2021. <https://www.presidency.gr/arthro-tis-proedroy-tis-dimokratias-stin-efimerida-ta-nea/>.

United Nations Office on Drugs and Crime(UNODC). GLOBAL STUDY ON HOMICIDE Gender-related killing of women and girls. United Nations:2018.pdf

Διοτίμα.΄΄ Γυναικοκτονία | Η πιο ακραία μορφή έμφυλης και σεξιστικής βίας.΄΄16 Σεπτεμβρίου 2021. <https://diotima.org.gr/gynaikoktonia-i-proti-aitia-thanatoy/>.

Τουχτίδου,Συμέλα.΄΄ Μεξικό: Δέκα γυναίκες δολοφονούνται κάθε μέρα΄΄.Euronews.Φεβρουάριος 15,2020.Πρόσβαση: Φεβρουάριος 9,2020. <https://gr.euronews.com/2020/02/15/mexico-deka-ginaikes-dolofonountai-kathe-mera>.

Osservatorio balcani e caucaso transeuropa,΄΄ Femicide: the numbers in Europe.΄΄Πρόσβαση: 17 Φεβρουαρίου,2022. <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Europe/Femicide-the-numbers-in-Europe-184329#>.

Σκαλιώνη,Δάφνη.΄΄ Γυναικοκτονίες στην Ελλάδα το 2021: Μια μαύρη λίστα που τελειωμό δεν έχει .΄΄EPT News, 10 Δεκεμβρίου,2021. <https://www.ertnews.gr/eidiseis/mono-sto-ertgr/oi-gynaikoktonies-stin-ellada-to-2021-mia-mayri-lista-poy-teleiomo-den-echei/>.

Παραρτήματα

Σενάριο ταινίας μικρού μήκους

Ο Μάριος είναι ένας εικοσάχρονος νεαρός, ο οποίος ζει μόνος του στο πατρικό του σπίτι σε μια μικρή πόλη. Δύομιση χρόνια μετά την δολοφονία της μητέρας του από τον πατέρα του, ακόμα δεν μπορεί να ξεπεράσει τον χαμό της. Είναι δυστυχισμένος και γεμάτος οργή. Συχνά επισκέπτεται το σπίτι στο χωριό όπου έγινε η δολοφονία της μητέρας του.

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΠΡΩΙ

1.

Ο Μάριος κατευθύνεται προς το μπάνιο. Στέκεται μπροστά από τον καθρέφτη, ανοίγει την βρύση και ρίχνει νερό στο πρόσωπο του. Στέκεται για μια στιγμή κοιτώντας κάτω. Σηκώνει το κεφάλι του και κοιτιέται στον καθρέφτη.

Ο Μάριος φεύγει από το μπάνιο.

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΠΡΩΙ

2.

Ο Μάριος πηγαίνει στο σαλόνι. Ανησυχος ξαπλώνει στο καναπέ και σκέφτεται. Χτυπάει το τηλέφωνο του, ρίχνει μια ματιά και το κλείνει. Δεν θέλει να απαντήσει. Ξεφυσάει και τρίβει το πρόσωπό του.

INT. ΣΠΙΤΙ Κ.ΛΕΤΑΣ . ΠΡΩΙ

3.

Η κα. Λέτα τραβάει την κουρτίνα και κοιτάει ανήσυχη έξω από το παράθυρο.

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΠΡΩΙ

4.

Ο Μάριος ξαπλωμένος στον καναπέ σκέφτεται κοιτώντας το κενό.

EXT. ΒΟΥΝΟ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ

5.

Ο Μάριος πηγαίνει βόλτα με τον σκύλο του στο βουνό για να μαζέψει ξύλα για το τζάκι. Περιπατάει με τον σκύλο του μέσα στο δάσος.

Σενάριο εικόνα 1

2.

EXT. ΒΟΥΝΟ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 6.

Ο Μάριος μαζεύει ξύλα. Τα παίρνει και τα αφήνει όλα μαζεμένα στο έδαφος. Φωνάζει τον σκύλο του να έρθει.

Μάριος

Έλα... έλα...

Ο Μάριος επιστρέφει στο σπίτι στο χωριό.

INT. ΣΠΙΤΙ Κ.ΛΕΤΑΣ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 7.

Η κα. Λέτα κοιτάει ανήσυχη έξω από το παράθυρο.

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 8.

Ο Μάριος ξεκλειδώνει και ανοίγει την πόρτα και μπαίνει στο σπίτι. Κλείνει την πόρτα. Βγάζει το παλτό του, το πετάει στην άκρη και κατευθύνεται προς το τζάκι. Τοποθετεί τα ξύλα έτσι ώστε να ανάψει το τζάκι. Ανάβει ένα προσάναμα και το τοποθετεί στο τζάκι και προσθέτει και άλλα ξύλα.

INT. ΣΠΙΤΙ Κ.ΛΕΤΑΣ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 9.

Η κα. Λέτα βρίσκεται στην κουζίνα. Σκουπίζει τα πιάτα. Ανοίγει τον φούρνο και με μια πετσέτα πιάνει το ταψί με την τυρόπιτα και το τοποθετεί πάνω.

INT. ΣΠΙΤΙ Κ.ΛΕΤΑΣ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 10.

Η κα. Λέτα ακούει το γάβγισμα του σκύλου ανοίγει την κουρτίνα του παραθύρου. Κοιτάζει έξω από το παράθυρο το απέναντι σπίτι.

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 11.

Ο Μάριος πηγαίνει στο υπνοδωμάτιο και μπαίνει μέσα. Περπατάει και κατευθύνεται προς την ντουλάπα. Ανοίγει την ντουλάπα και κοιτάζει τα ρούχα και ένα ζευγάρι άδεια παπούτσια της μητέρας του.

Ο Μάριος κλείνει την ντουλάπα. Κοιτάει τον εαυτό του στον καθρέφτη της ντουλάπας.

Σενάριο εικόνα 2

EXT. ΣΠΙΤΙ Κ.ΛΕΤΑΣ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 12.

Η κα. Λέτα ανοίγει την πόρτα,ρίχνει επάνω της το σάλι της, παίρνει το ταψί με την τυρόπιτα και κατευθύνεται στο σπίτι του Μάριου.

EXT. ΧΩΡΙΟ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 13.

Η κα. Λέτα ανεβαίνει τα σκαλιά τα οποία οδηγούν στο σπίτι του Μάριου.

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 14.

Η πόρτα χτυπάει. Ο Μάριος ανοίγει την πόρτα. Είναι η γειτόνισσα του η κα. Λέτα.

Κα. Λέτα

Εδώ είσαι αγόρι μου;Σου έφερα λίγη τυρόπιτα.Είναι ζεστή.Δοκίμασε.

Μάριος

Ευχαριστώ. Πάντα με σκέφτεσαι κα. Λέτα.Ελα μέσα.Πάμε στην αυλή να τα πούμε;

Κα. Λέτα

Πάμε.

Η κα Λέτα κλείνει την πίσω πόρτα.

Ο Μάριος φοράει το μπουφάν του και ανοίγει την μπροστινή πόρτα για να βγουν έξω και έπειτα την κλείνει.

EXT. ΑΥΛΗ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ 15.

Ο Μάριος και η κα. Λέτα κάθονται έξω στο τραπέζι στην αυλή.

Κα. Λέτα

Σενάριο εικόνα 3

4.

Εκείνη όμως, δεν την άφησε να δουλέψει.<<Εσύ, της έλεγε, να κάτσεις σπίτι με το παιδί, εγώ θα φέρνω τα λεφτά>>. Τώρα σαπίζει στην φυλακή. Εσένα δεν σε σκέφτηκε;

Ο Μάριος σηκώνεται.

EXT. ΑΥΛΗ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ

16.

Ο Μάριος περπατάει μερικά βήματα παραπέρα.

Μάριος

Περιμένω να βγει από την φυλακή και ξέρω εγώ τι θα κάνω.

Ο Μάριος με το τσεκούρι κόβει ένα ξύλο στην μέση με οργή.

FADE TO BLACK

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΜΕΣΗΜΕΡΙ

17.

Η κα. Λέτα είναι καθισμένη στην καρέκλα κοντά στο τζάκι.

Ο Μάριος στέκεται μπροστά από το τζάκι.

Κα. Λέτα

Γιέ μου, η μάνα σου δεν θα ήθελε αυτή την ζωή για εσένα...Μην φας τα χρόνια σου στην φυλακή...

FADE TO BLACK

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΑΠΟΓΕΥΜΑ

18.

Ο Μάριος περπατάει πέρα δώθε σκεπτικός μπροστά από την αναμμένη σόμπα.

Σενάριο εικόνα 4

5.

INT. ΣΠΙΤΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΑΠΟΓΕΥΜΑ

19.

Ο Μάριος Κάθεται στην καρέκλα μπροστά από την αναμμένη σόμπα κρατώντας μια φωτογραφία των γονιών του. Κρατάει στα χέρια του την φωτογραφία και την κοιτάζει. Ο Μάριος σκίζει την φωτογραφία στην μέση. Ανοίγει το πορτάκι της σόμπας και ρίχνει στην φωτιά την μισή φωτογραφία του πατέρα του. Κλείνει το πορτάκι της σόμπας. Κοιτάει την φωτογραφία να καίγεται.

EXT. ΔΡΟΜΟΣ. ΑΡΓΑ ΑΠΟΓΕΥΜΑ

20.

Ο Μάριος περπατάει σκεπτικός έξω στον δρόμο.

EXT. ΑΜΑΞΙ ΜΑΡΙΟΥ. ΑΠΟΓΕΥΜΑ

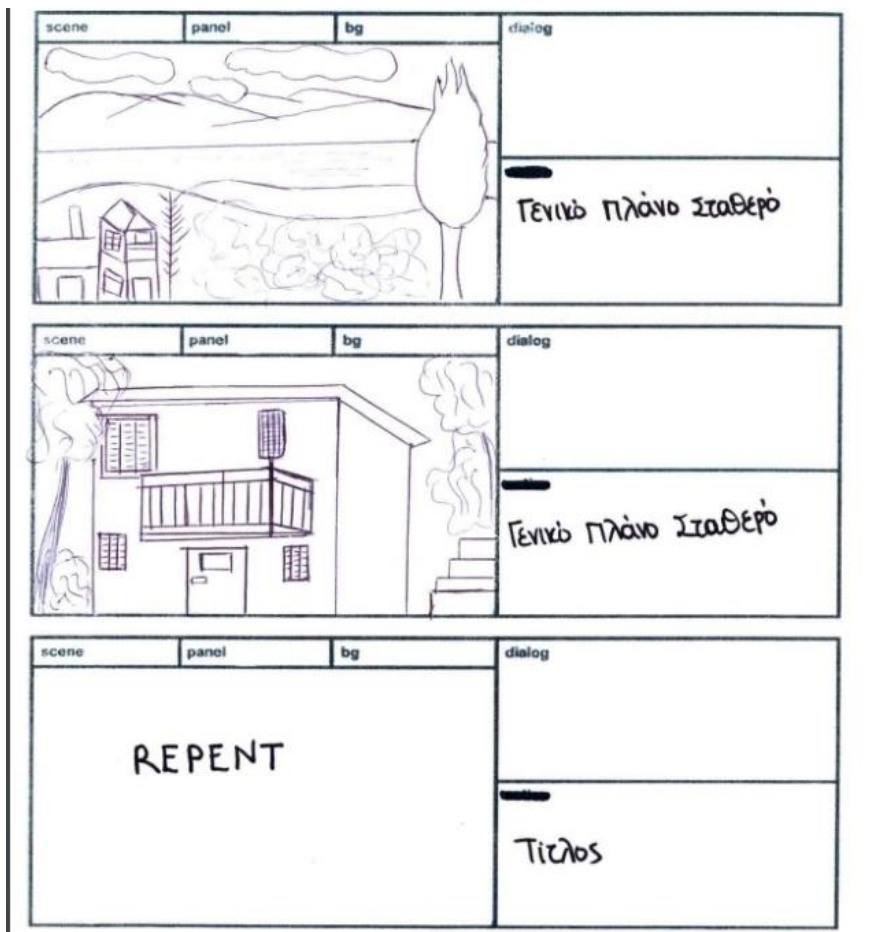
21.

Ο Μάριος μπαίνει στο αμάξι του. Βάζει την ζώνη του, βάζει μπροστά την μηχανή του αμάξιού του και φεύγει.

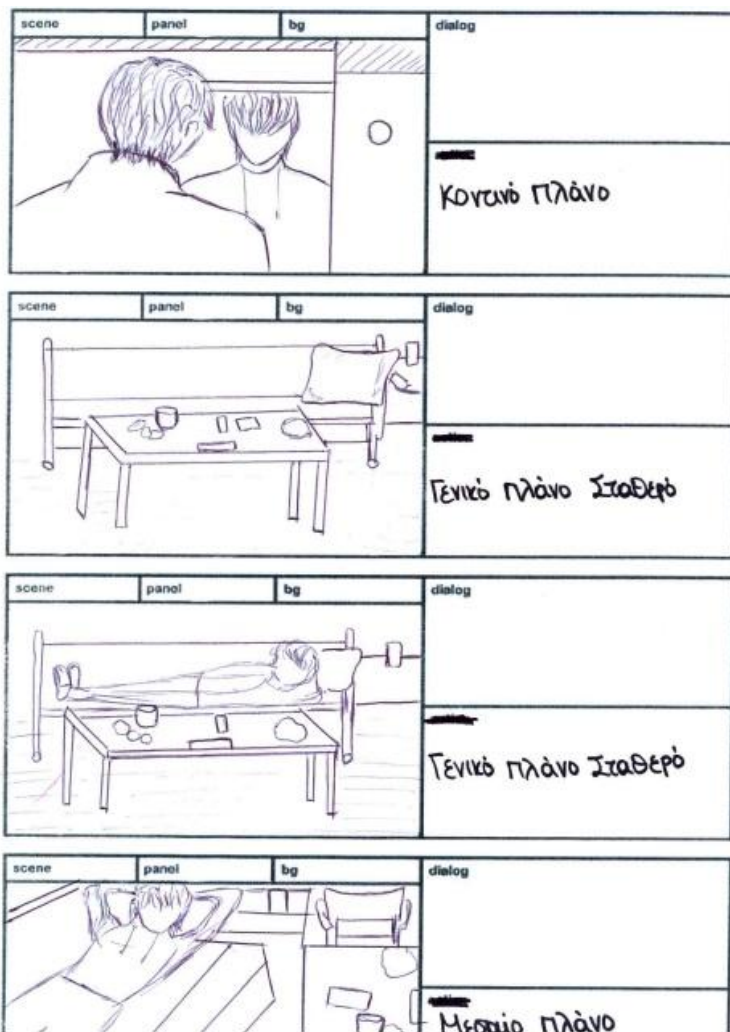
FADE TO BLACK

"THE END"

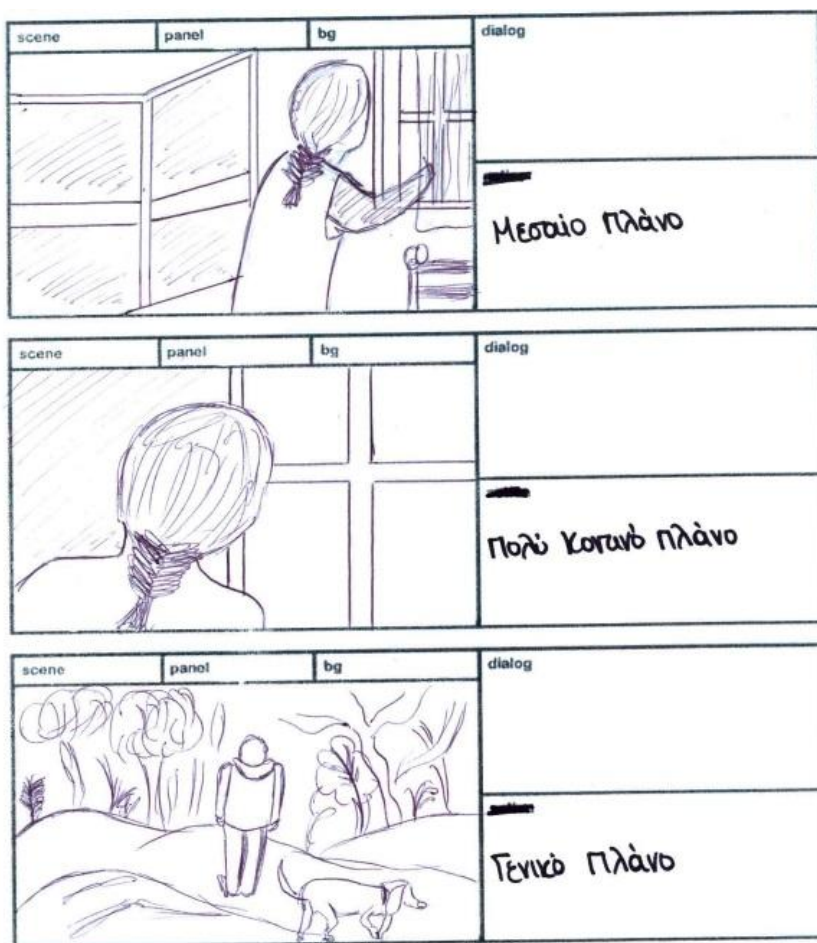
Storyboard

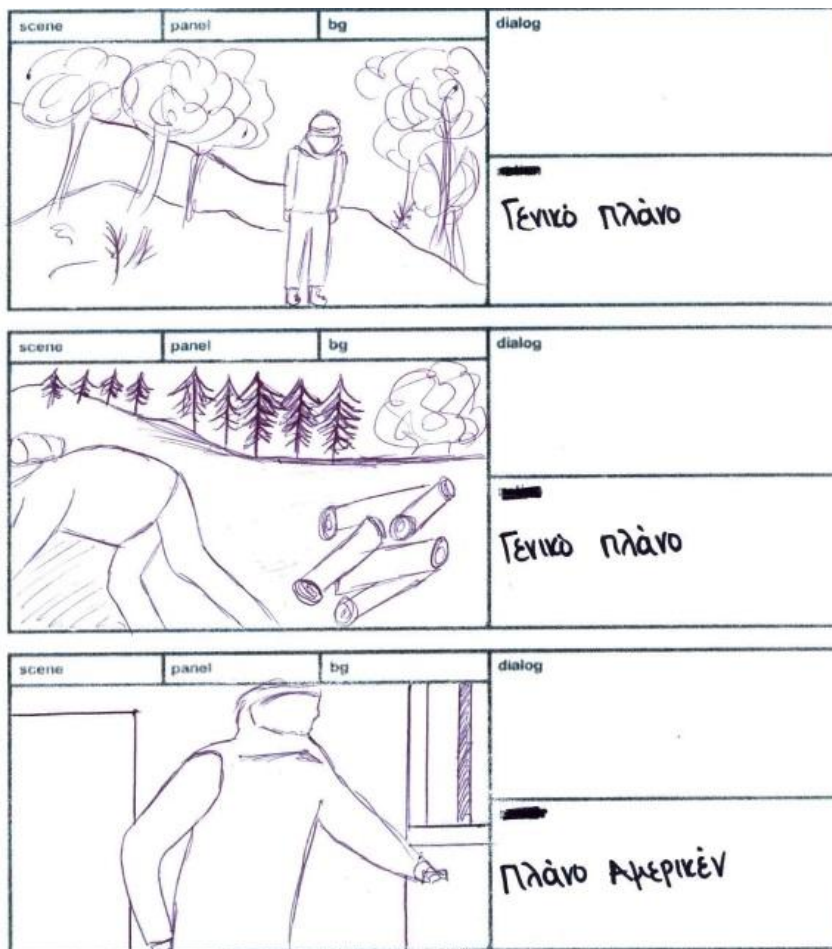
Storyboard εικόνα 1

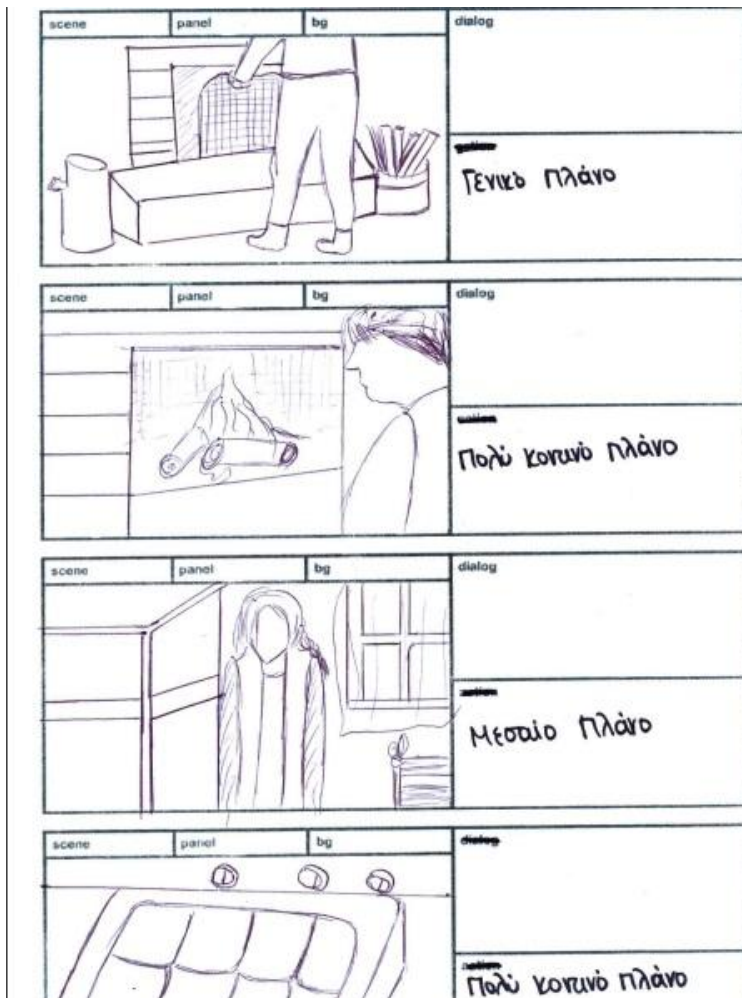
Storyboard εικόνα 2

Storyboard εικόνα 3

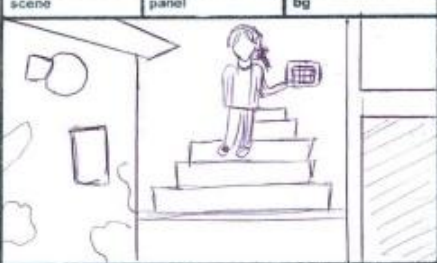
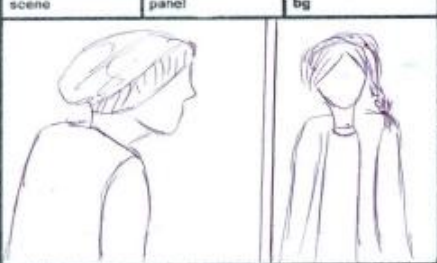
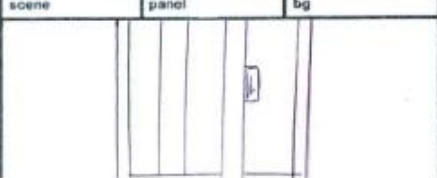
Storyboard εικόνα 4

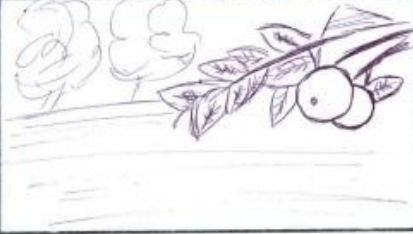
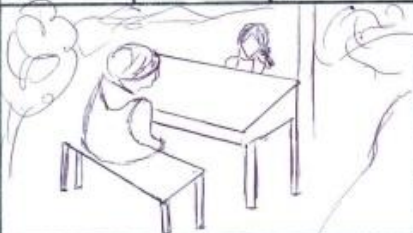
Storyboard εικόνα 5

Storyboard εικόνα 6

scene	panel	bg	dialog
			Τένικο πλάνο Ισαθέρο
scene	panel	bg	dialog
			Τένικο πλάνο
scene	panel	bg	dialog
			Μεσαίο πλάνο
scene	panel	bg	dialog
			Ενδοπλάνο

Storyboard εικόνα 7

scene	panel	bg	dialog
			 Μεσαίο πλάνο
scene	panel	bg	dialog
			 Κοιτό πλάνο
scene	panel	bg	dialog
			 Τεχνικό πλάνο
scene	panel	bg	dialog
			 Κοιτό πλάνο

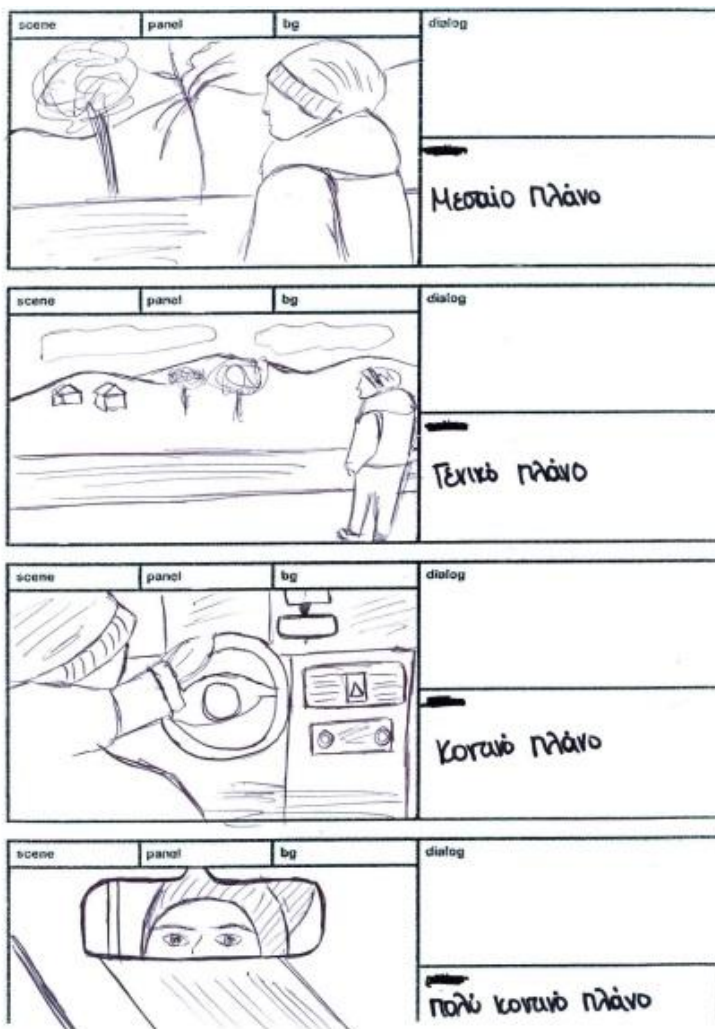
Storyboard εικόνα 8

Storyboard εικόνα 9

Storyboard εικόνα 10

Storyboard εικόνα 11